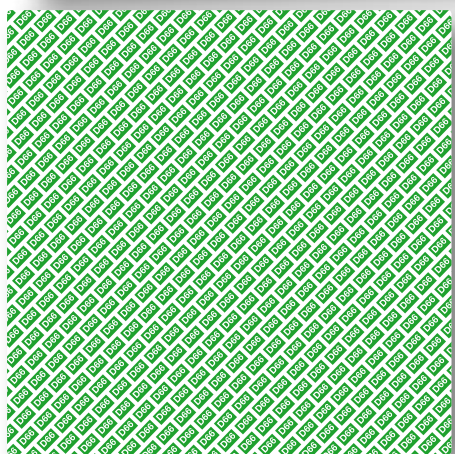
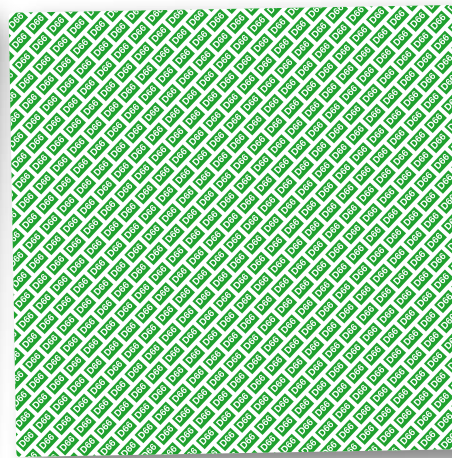
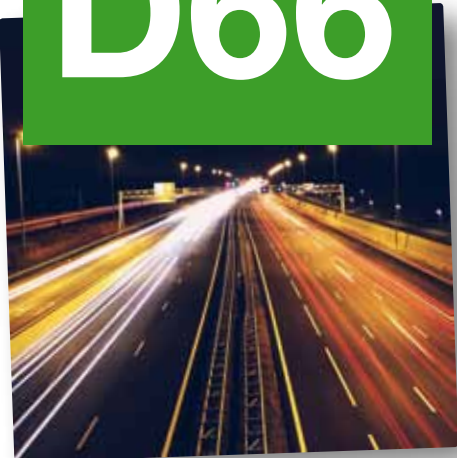

Democraat

D66

fotografie Paul Walters

‘Wij willen niet wachten tot een struikelend kabinet eindelijk eens aan de slag gaat’

D66 werkt lokaal

Een maand geleden, op woensdag 20 maart, keek ik in de vergaderzaal van de Tweede Kamer met veel plezier naar vak-K. De Tweede Kamer behandelde de initiatiefwet van D66 en SP om het verbod op godslastering af te schaffen. Op de plek waar normaal de leden van het kabinet zitten als ze in het parlement te gast zijn, zaten nu onze Gerard Schouw en SP-Kamerlid Jan de Wit. Ze werden geflankeerd door een ‘oude’ bekende: Boris van der Ham. Hij maakte zich als Kamerlid sterk voor het schrappen van het verbod op godslastering en is sinds zijn vertrek als adviseur van de indieners betrokken gebleven.

Tijdens het debat bleek een ruime meerderheid met ons van mening dat iedereen – religieus of atheïst – hetzelfde recht heeft op vrije meningsuiting. De overheid moet zich daarbij onpartijdig en onafhankelijk opstellen. Onder Rutte-I haalde de VVD haar handtekening nog onder de initiatiefwet vandaan vanwege de stiekeme gedoogsteun van de SGP. Nu ze de liberale waarden niet langer in de uitverkoop hebben, steunt de VVD – net als coalitiepartner PvdA – onze liberale initiatieven weer.

Het schrappen van het verbod op godslastering past in onze ambitie om ook in de oppositie resultaten te boeken. Wij willen niet wachten tot een struikelend kabinet eindelijk eens aan de slag gaat. Wij pakken onze kansen. Verruiming van de koopzondag. Een einde aan de weigerambtenaar. Uitvoering van het Roze stembusakkoord, waarin andere slepende kwesties rondom homoseksualiteit eindelijk geregeld worden. Kortom: we drukken onze sociaal-liberale stempel.

Het kabinet zoekt intussen al maanden naar steun voor hun plannen. D66 stelt zich daarbij constructief op, maar handelt altijd vanuit eigen idealen en ideeën. Voor ons is van groot belang dat de bezuinigingen op onderwijs van tafel gaan en belangrijke hervormingen niet alsnog op de lange baan geschoven worden. Het onlangs gesloten sociaal akkoord lijkt op deze punten teleurstellend. Met extra investeringen in onderwijs en hervorming van bijvoorbeeld de arbeidsmarkt creëren we nieuwe banen en dringen we de hoge werkloosheid, onder ouderen én jongeren, terug.

In de partij gebeurt natuurlijk ook het nodige. Vorige maand hebben we Ingrid bedankt voor haar jarenlange inzet als partijvoorzitter en Fleur verwelkomd als haar opvolger. Met haar en vele anderen bereidt de partij zich voor op de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2014. Op ons congres in Eindhoven was er aandacht voor een aantal lokale D66-successen. Die voorbeelden laten zien dat D66 niet alleen in de landelijke politiek, maar juist ook in de directe leefomgeving van mensen het verschil kan maken. D66 werkt lokaal. Die gedachte inspireert mij op weg naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2014. Laat u zich inspireren door de 'lokale helden' die in deze Democraat vertellen over wat zij doen om ervoor te zorgen dat we begin 2014 helemaal klaar zijn voor een nieuw, succesvol verkiezingsjaar.

Alexander Pechtold

04. jeugdzorg
de nieuwe Jeugdwet

16. talentontwikkeling

24. thema-afdelingen

27. essay
Mr. Hans van Mierlo Stichting

32. Fatma & Steven
dubbelinterview

35. krimp&kans

38. GR14
de vereniging bereidt zich voor

40. grassroots

42. uit de vereniging

‘Wie ligt er wakker van het kind?’

Per 1 januari 2015 wordt de jeugdzorg overgeheveld naar gemeenten. De nieuwe Jeugdwet vangt de huidige wetgeving voor hulp en zorg aan kinderen, jongeren en gezinnen. Dit betekent dat gemeenten verantwoordelijk worden voor alle vormen van jeugdhulp: jeugdzorg en opvoedhulp (ambulante zorg, daghulp, pleegzorg en residentiële zorg), geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen, zorg voor jeugdigen met een licht verstandelijke beperking, (justitiële) jeugdbescherming en jeugdreclassering.

D66 steunt deze overgang, omdat hiermee professionele hulp en preventie zo dicht mogelijk bij het kind worden georganiseerd. De decentralisatie stelt gemeenten echter voor flinke uitdagingen de komende jaren. Een lokale bestuurder en landelijk kennisinstituut laten hun licht hierover schijnen.

‘De decentralisatie van de jeugdzorg vormt voor ons één geheel met de decentralisaties op het gebied van werk en zorg [zie kader]. Vanuit een zogenaamde 3D-benadering – drie decentralisaties – willen we zo dicht mogelijk bij de mensen komen,’ vertelt René Peeters, D66-wethouder Jeugd van de gemeente Almere. ‘Uiteindelijk, als je het heel fundamenteel bekijkt, is de kern van alle drie de decentralisaties een cultuurverandering. We moeten op een andere manier kijken naar wat we problemen noemen. We zijn niet naïef, maar we zijn er wel van overtuigd dat veel problemen in de kiem gesmoord zouden kunnen worden.’

Gekend worden

Peeters vat de essentie van deze cultuurverandering samen in twee woorden: gekend worden. Ook hij kent de gevallen waarbij achttien hulpverleners zich bezighouden met een kind, maar ze slechts

in beperkte mate met elkaar samenwerken en allen slechts een deel van de situatie kennen. Volgens de wethouder kan de overgang naar lokaal niveau hier verandering in brengen. ‘De overheveling van verantwoordelijkheden is een prettige manier om mensen te dwingen tot samenwerking. Er is nu een noodzaak om op lokaal niveau meer samen te werken.’ Dit gaat er volgens Peeters toe leiden dat professionals niet alleen elkaar beter kennen maar ook de individuele problemen of situaties in een gezin of een wijk. ‘In Almere zijn we daarvoor gestart met drie praktijkwerkplaatsen in drie verschillende wijken. Dit zijn plekken waar we professionals, maar ook vrijwilligersorganisaties, bij elkaar brengen om te praten over een casus of situatie in die wijk. Er zijn veel partijen die met zo’n situatie bezig zijn, zoals de schooldirecteur, de opbouwwerker en de politie. Het is daarom belangrijk dat je al die partijen bij elkaar zet en dat ze van elkaar weten wat hun achtergrond is en binnen welk kader ze moeten werken.’

Het beter kennen van individuele situaties leidt volgens Peeters niet alleen tot individuele verbetering, maar ook tot noodzakelijke veranderingen in het systeem. ‘Onze ervaring is dat je op basis van een casus een systeem kunt veranderen. Ik geef een voorbeeld

► De decentralisatie van de jeugdzorg is een van de drie decentralisaties in het sociale domein, naast die van werk en zorg. De nieuwe Participatiewet maakt gemeenten verantwoordelijk voor werk en inkomen. Door de overheveling van taken uit de AWBZ naar de WMO worden gemeenten verantwoordelijk voor zorg aan langdurig zieken en ouderen. Uitgangspunt van de decentralisaties is dat de burger door één persoon wordt ondersteund en begeleid, op basis van een integraal plan voor het gehele huishouden: één gezin, één plan, één regisseur. Gemeenten krijgen hiervoor één budget. Vanuit het kabinet worden de decentralisaties gecoördineerd door minister Plasterk van Binnenlandse Zaken.

‘Het overhevelen van verantwoordelijkheden is een prettige manier om mensen te dwingen tot samenwerking’

– René Peeters

uit de praktijk van de leerplicht. Toen ik een paar jaar geleden als wethouder aantrad, constateerde ik dat een kind al anderhalf jaar thuis zat. Ik heb de situatie onderzocht en kwam tot de conclusie dat iedereen zijn werk goed had gedaan. Eén detail: het kind zat nog thuis. Door de casus van dat ene kind zagen we fouten in het systeem. Maar je loopt alleen op lokaal niveau tegen deze casussen aan. Uiteindelijk moeten we het op microniveau aanpakken.’ Volgens

Peeters draait het hierbij ook om gevoelde verantwoordelijkheid. ‘Bijvoorbeeld bij de ondersteuning aan multiprobleemgezinnen moet het uiteindelijk zo zijn dat maar één persoon verantwoordelijk is. De vraag is: wie ligt er wakker van dat ene kind? Er zal altijd iemand verantwoordelijk moeten zijn voor een situatie, voor een kind of voor een gezin. Dat is het kenmerk van de decentralisatie.’

Risico's

Kees Bakker kent het argument dat gemeenten dichterbij de burger staan. Als bestuursvoorzitter van het Nederlands Jeugdinstituut, het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken, is hij echter niet op voorhand overtuigd van de voordelen hiervan. ‘In grote gemeenten zit het bestuur misschien net zo ver van de burger af als de landelijke overheid. Daar komt bij dat we in Nederland, in tegenstelling tot landen als Engeland en Denemarken, een scheiding hebben tussen beleid en uitvoering. De gemeente laat de uitvoering over aan zelfstandige organisaties. Een beleidsambtenaar ziet daardoor nooit een kind of een gezin. Bestuurders kunnen nog steeds beleid voeren op basis van ideeën die ze hebben, maar niet omdat ze weten wat er met die kinderen of gezinnen aan de hand is.’ Bakker is niet tegen de overheveling van taken en ver-

René Peeters
D66-wethouder Jeugd
gemeente Almere

antwoordelijkheden naar gemeenten, maar waar-
schuwt voor de complexiteit. ‘Het verhaal van
de decentralisatie is snel positief te vertellen. Ie-
dereen is het erover eens dat we de verschillen-
de geldstromen bij elkaar moeten brengen en de
verkokering moeten doorbreken. Iedereen heeft
de intentie om kinderen en gezinnen zodanig te
versterken dat ze op eigen kracht kunnen functio-
neren, dat geen uithuisplaatsingen meer nodig
zijn en dat kinderen niet meer van pleeggezin naar
tehuis worden gebracht. Maar onder alle onderde-
len van het jeugdstelsel zitten zulke ingewikkelde
processen, dat kun je bijna niet uitdenken. Vergeet
daarbij niet dat er ook 20% bezuinigd moet wor-
den. Gemeenten moeten dus zowel bezuinigen als
het stelsel ombouwen en daarbij kwaliteit leveren.
Dat is een gigantische opgave, die gefaseerd en ge-
leidelijk moet plaatsvinden. Gelukkig zien we dat
besef ook bij gemeenten meer komen.’

Kees Bakker
bestuursvoorzitter
Nederlands Jeugdinstituut

Ook wethouder Peeters ziet de complexiteit.
‘Een grote uitdaging bij dit mooie verhaal is: waar
wordt het verhaal naïviteit? We hebben prach-
tige plannen, maar in de praktijk hebben we te
maken met keiharde situaties van kinderen in
gevaarlijke omstandigheden, waarbij we razend-
snel moeten ingrijpen. Mijn voorspelling is dat in
de nieuwe collegeperiode veel wethouders Jeugd
gaan sneuvelen. Op individueel niveau gaan fouten
gemaakt worden, waarbij kinderen tussen wal
en schip raken. Onze uitdaging als gemeentebe-
sturen is om ruimte te geven, maar tegelijkertijd
grenzen te stellen.’ Voldoende kennis en experti-
se is hierbij noodzakelijk. ‘Een risico van de over-
heveling naar gemeenten is dat zorgvuldig op-
gebouwde expertise bij bijvoorbeeld de Bureaus
Jeugdzorg of bij jeugdzorginstellingen afgebroken
wordt. Ik waarschuw ervoor dat we dit niet doen,
maar dat we de expertise incorporeren in het
nieuwe systeem. We moeten als gemeenten niet
denken dat wij het allemaal beter weten.’ Kees
Bakker herkent dit risico. ‘Wij zien dat gemeen-
ten vooral investeren in de preventieve aanpak, in
de lichtere vormen van zorg en ondersteuning en
in wijkgericht werken. Dit is begrijpelijk, omdat
gemeenten daar meer ervaring mee hebben. Maar
het gevaar is dat gemeenten daardoor de focus
kwijtraken op de zwaardere vormen van zorg, die
ook nodig zullen blijven voor sommige kinderen,
jongeren en gezinnen. Als je aan de preventieve
kant capaciteit nodig hebt, dan moet je dat weg-
halen bij de zwaardere vormen van zorg. Het ri-
sico is dat daardoor zorginstellingen omvallen en
dat broodnodige expertise verdwijnt. Terwijl je
die expertise daarna weer nodig blijkt te hebben.’
Daarom moeten gemeenten volgens Bakker ook
oog houden voor de zogenaamde continuïteit van
zorg. ‘Het is verstandig om in de overheveling van
taken en verantwoordelijkheden wel enige con-
tinuïteit in het aanbieden van zorg te garanderen.
Al is het maar omdat kinderen of jongeren die in

2014 nog een indicatie krijgen voor bepaalde vor-
men van zorg deze in 2015 wel moeten gaan krij-
gen. Gooi dus geen oude schoenen weg als je nog
geen nieuwe hebt.’

Zowel René Peeters als Kees Bakker wijzen ook
op de verschillen tussen gemeenten. Peeters:
‘De verschillen tussen gemeenten zijn een groot
risico. Sommige regio’s en gemeenten zijn ont-
zettend goed bezig, maar niet alle gemeenten
zijn even ver. Hier ligt een belangrijke taak voor
de VNG en met name haar subcommissie jeugd.’
Bakker: ‘Veel gemeenten hebben nog geen goed
inzicht in de enorme opgave waar ze voor staan,
laat staan dat ze daarvoor al voldoende zijn toege-
rust. Er wordt teveel aan het vrije spel van krach-
ten overgelaten. Sommige gemeenten zijn er
goed mee aan de gang, sommigen doen dit geza-
menlijk heel goed, andere gemeenten nog niet.
Ik vind het een risico om dit zo vrij te laten.
Er komt straks een nieuwe strijd tussen oude
en nieuwe zorgaanbieders. Ik ben zeker niet te-
gen nieuwe vormen van concurrentie, maar nu
gebeurt dat in een grote snelkookpan waarvan we
niet weten wat eruit komt.’ Kees Bakker adviseert
gemeenten daarom om samen te werken en te
leren van de beschikbare kennis. ‘Als je een kleine
gemeente bestuurt, werk dan vooral samen met
collega’s in andere gemeenten. Kijk hoe je in re-
gioverband zowel de preventieve kant van zorg
als de meer zware vormen van zorg goed kunt
organiseren. En zoek daarbij de verbinding met
kennis, bijvoorbeeld in de kennispraktijknetwer-
ken die het Nederlands Jeugdinstituut organi-
seert. Niet elke gemeente moet het wiel opnieuw
gaan uitvinden.’

Gedachtegoed

Als D66-wethouder is René Peeters tevreden met
de overheveling van taken en verantwoordelijk-
heden in de jeugdzorg naar gemeenten. ‘Het past
goed bij het gedachtegoed van onze partij. D66
levert bij voorkeur maatwerk, wat het kenmerk
is van de cultuurverandering die noodzakelijk is
voor de decentralisaties. We kijken niet naar waar
mensen recht op hebben, maar naar de kracht
die in een individuele situatie aanwezig is. Soms
moet de potentiële kracht gewekt worden. Het is
bekend dat het aantal rollators dat stilstaat in de
gang groter is dan het aantal rollators dat daad-
werkelijk gebruikt wordt, omdat het uitgangsp-
punt is dat iedereen récht heeft op een rollator.
Maar we moeten nagaan wat iemand nodig heeft
in de situatie waarin iemand leeft, ook als het gaat
om hulp en ondersteuning aan mensen. Hoeveel
buren helpen elkaar niet bij een huishoudelijk
klusje of in de tuin? Voor D66 is tegelijkertijd van
groot belang dat mensen die (tijdelijk) niet zelf-
standig kunnen functioneren wel altijd de hulp
krijgen die absoluut noodzakelijk is. Deze manier
van denken zie ik terug in de decentralisaties’ ■

*Nou jongen, je hoeft je hoofd
in ieder geval niet te breken
over de formatie.*

Lokale helden

Lucas Vokurka Wethouder Delft

‘Lang geleden ben ik betrokken geraakt bij D66. Het is eigenlijk heel simpel: ik voel me nergens anders thuis. D66 kiest bewust en overtuigd voor vooruitgang en positivisme.’ Lucas Vokurka is wethouder in Delft en heeft niet veel met ‘vastgeroest idealisme wat je nog altijd veel vindt bij de PvdA en de VVD’.

Waar heb je wel wat mee? Volgens mij wordt in onze ‘zorgsamenleving’ het belang van altijd uitgaan van de kracht van het individu onderschat. En dat is jammer. Want vertrouwen op de eigen kracht van mensen is zo ontzettend belangrijk. Dat daarbij een vangnet is, ja natuurlijk, dat is heel belangrijk. Maar we moeten steeds duidelijk hebben wat iemand zelf bijdraagt. We leven in niet gemakkelijke tijden, achterover leunen en afwachten is er niet bij. Deze tijd vraagt om pragmatische politiek die resultaten boekt.

‘Het is mijn overtuiging dat ons verhaal, dat uitgaat van de eigen kracht van mensen, de samenleving vooruit helpt’

Welke portefeuille heb je als wethouder? Ik heb onder andere de portefeuilles financiën en jeugd en onderwijs. Mijn werk is fantastisch mooi, ik doe het dan ook met veel plezier. Het is mijn overtuiging dat ons verhaal, dat uitgaat van de eigen kracht van mensen, de samenleving vooruit helpt. En dat zie ik ook daadwerkelijk gebeuren in mijn dagelijkse werkzaamheden.

Wat zijn je ambities voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2014? Als lijsttrekker wil ik er in Delft voor zorgen dat we weer de grootste worden – we hebben wat hoog te houden! En met ons verhaal, een ijzersterke organisatie, maar vooral de tomeloze inzet van velen moet dat gaan lukken. We liggen in ieder geval goed op koers.

Mieke Damsma Wethouder Maastricht

Ze is sinds 1992 lid en actief bij haar lokale afdeling, eerst in Venlo en daarna in Maastricht. ‘Ik heb van huis uit meegekregen om maatschappelijk betrokken te zijn. En bij een sociaal-liberale partij als D66 kan ik mijn maatschappelijke betrokkenheid heel duidelijk naar voren laten komen,’ aldus een gepassioneerde Mieke Damsma.

Je bent wethouder in Maastricht. Vertel. Ik ben wethouder onderwijs, welzijn en zorg in Maastricht. Mijn portefeuille is mooi, maar ook uitdagend. Er staat veel te veranderen in het sociale domein, we kunnen niet meer achterover leunen. Juist nu is denken vanuit het individu, verantwoordelijkheid en eigen kracht zo belangrijk. Maar uiteraard is er de ondersteuning voor wie dat echt nodig heeft! Die combinatie is

volgens mij de enige weg naar een duurzame samenleving.

Wat maakt politiek bedrijven zo mooi? In een politieke omgeving bijdragen aan de samenleving is mij op het lijf geschreven. Het is spannend en dynamisch. Het daagt keer op keer uit. En het allerbelangrijkste en mooiste is misschien wel het aannemen van een positieve houding naar de toekomst. Dat spreekt me aan, omdat het veronderstelt dat de politiek in staat is echt iets te bereiken.

‘Geef je vertrouwen, dan krijg je er vertrouwen voor terug’

Is politiek bedrijven lastig? Als wethouder is handelen vanuit vertrouwen mijn basis. Zonder vertrouwen kan ik niet functioneren, niet als mens en dus ook niet in mijn rol als wethouder. Mijn motto en ervaring is: geef je vertrouwen dan krijg je er vertrouwen voor terug. En dat werkt echt.

Er staat weer een verkiezingsjaar voor de deur. Hoe gaan we die zetels pakken? In 2014 moeten we met de D66-boodschap nog meer kiezers bereiken en overtuigen. Wij hebben niet alleen de plannen, maar ook de mensen. We zijn optimistisch en vertrouwen op de eigen kracht van mensen. Door heel het land moeten we dus het geluid van D66 laten horen. Een campagne maak en draai je samen – en dat is nog leuk ook!

Birgit Cordes Raadslid Vught

Birgit Cordes is gemeenteraadslid in Vught, debattrainer voor Debat66 en oprichter van Brabant D-Loquentia, een debatinitiatief voor en met Brabantse D66'ers.

Alweer zo'n bezige bij! Waar haal je al die energie vandaan? Haha, ja! Ik krijg energie van de vele leuke contacten die ik opdoe. Als trotse volksvertegenwoordiger in Vught probeer ik typische D66 kansen en oplossingen voor lokale problemen te bedenken. Binnen de Vughtse politiek, in de Vughtse samenleving en daarbuiten. Als debattrainer voor Debat66 probeer ik bij te dragen aan de politieke debatvaardigheden van D66-leden. En ook D-Loquentia vraagt mijn aandacht en is een groeiend succes: drie jaar na de oprichting is er sprake van een verdubbeling van het aantal deelnemers. Op de laatste bijeenkomst waren leden van wel veertien Brabantse afdelingen aanwezig in Vught!

Ik zeg D66. Jij zegt? Sociaal-liberalisme – voor mij de meest optimale benadering van maatschappelijke kwesties. Met aandacht voor zowel het individu als het collectief. Met die benadering kunnen we niet alleen landelijk, maar juist ook lokaal het verschil maken. Wat dat betreft is mijn belangrijkste binding met D66 het gedachtegoed – net als de mensen 'van' D66 die dat net zo ervaren.

Nu moet al die energie waar we het net over hadden in de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen worden gestoken. Met onafatend enthousiasme ga ik campagne voeren. Het verkiezingsprogramma en de creatieve ideeën zijn in de maak en de ambitie is onverminderd groot: het hoogste percentage D66-kiezers voor Zuid-Nederland.

'Als trotse volksvertegenwoordiger in Vught probeer ik typische D66 kansen en oplossingen voor lokale problemen te bedenken'

En je ambities, zowel voor de partij als persoonlijk? Ik reken op een significante stijging voor D66, in Vught verwacht ik zelfs een verdubbeling van het aantal raadszetels. Daar moet nog wel voor geknokt worden, maar dat kunnen we volgens mij als geen ander! En voor wat betreft mijn persoonlijke ambities: ik stel mij opnieuw kandidaat bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2014.

Paul de Rook Raadslid Groningen

In 2007 was Paul de Rook bestuurlid van de nationale studentenorganisatie ISO. Hij kwam toen veel in aanraking met de fracties in de Tweede Kamer. 'Toen merkte ik dat D66, de partij met de beste ideeën, veel te weinig slagkracht had. Ik vond dat dat anders moest,' aldus Paul.

Waarom voel je je verbonden met D66? Eerst merk je dat je het vaak eens bent met de standpunten van de partij. Later kom je er achter dat de binding dieper ligt. Ik ben een sociaal-liberaal met een pragmatische, positieve houding. En dat past volgens mij goed bij D66.

'Als raadslid probeer ik een bijdrage te leveren aan het vormgeven van de stad waar ik woon, met bijdrages waarvan ik denk dat ze de stad vooruit helpen'

Je bent raadslid in Groningen – ook na de gemeenteraadsverkiezingen van 2014? Als raadslid probeer ik een bijdrage te leveren aan het vormgeven van de stad waar ik woon, met bijdrages waarvan ik denk dat ze de stad vooruit helpen. Dat is een bijzonder mooie taak. Maar mijn toekomst is nog erg onzeker. Wil ik door als raadslid? Of zet ik mijn carrière elders voort? Het wordt misschien tijd voor een volgende stap, hoewel ik in Groningen nog zoveel zie om te doen en te beleven! Ik ben er dus nog niet uit. Met de afdeling zijn wij hard bezig om een strakke en inhoudelijk goed gevoede campagne neer te zetten. Het bestuur, de Programma Commissie en vele vrijwilligers verzetten bergen met werk, dat is fantastisch om te zien. Wat dat betreft kun je op zoveel manieren een bijdrage leveren aan de campagne!

De campagne komt langzamerhand op stoom dus. Klopt. En mijn inzet daarbij is: in Groningen gaan we Groeien. De afgelopen jaren hebben we ons stevig geprofileerd op thema's die voor ons belangrijk zijn: wonen, werken, onderwijs, cultuurverandering en burgerparticipatie. Dat laatste was echt nodig. Ik ben ervan overtuigd dat we er in gaan slagen om onze boodschap dat een toekomstbestendig Groningen meer D66 nodig heeft gaan overbrengen op onze kiezers.

Marco Olij

Fractievoorzitter Oostzaan

In Oostzaan was Marco Olij drie jaar geleden de negentienjarige lijsttrekker voor D66. 'Er is veel mogelijk in een korte tijd!', zegt Marco daarover.

'Ons principe om mensen meer invloed te geven op hun eigen leven kan je lokaal invullen'

Dat moet je even uitleggen, een negentienjarige lijsttrekker. Op mijn 17e werd ik lid van D66. Ik had een aantal partijprogramma's vergeleken en was met een simpel lijstje van plussen en minnen bij D66 uitgekomen. Lokaal was er geen actieve afdeling en toen ik een brief kreeg van de naburige afdeling Landsmeer met de mededeling dat ze een afdeling in Oostzaan wilde helpen oprichten, ben ik naar hun vergadering gegaan. Ik was daar toen de enige uit Oostzaan. Twee jaar later deden we in Oostzaan met een lijst van vijf kandidaten mee aan de verkiezingen en was ik een trotse negentienjarige lijsttrekker.

Het kan dus snel gaan. Nu ben je raadslid, hoe bevalt dat? Heel erg goed. Via de gemeenteraad probeer ik het D66 geluid in Oostzaan te laten horen. Ons principe om mensen meer invloed te geven op hun eigen leven kan je lokaal invullen door mensen meer invloed te geven op hun eigen omgeving. Met het werkstelligen daarvan ben ik als kleine oppositiepartij nu al drie jaar bezig.

Volgend jaar weer gemeenteraadsverkiezingen. Spannend? Na de haastig verlopen opbouw voor de vorige

verkiezingen gaan we nu toch met een meer ontspannen gevoel de komende verkiezingen tegemoet. We hebben de afgelopen jaren gebruikt om ons te profileren en geven nu bijvoorbeeld maandelijks een eigen nieuwsbrief uit. Ook het contact met naburige afdelingen is sterk gegroeid de afgelopen jaren. Dat zal ook in de campagne gaan helpen – samen staan we sterk. Vooral de kleinere afdelingen kunnen baat hebben bij samenwerking tussen de afdelingen. In Oostzaan willen we de ideeën die we de afgelopen jaren hebben gezaaid nu gaan oogsten. Daarvoor kunnen we niet genoeg zetels hebben – iedere stem is er één.

Nelleke de Smoker

Fractievoorzitter Dordrecht

Nelleke de Smoker kent de gemeente Dordrecht van binnen en buiten: ze woont er al 29 jaar en is er al 15 jaar gemeenteraadslid. Ze kwam in aanraking met de politiek toen ze voor een buurtcomité ging lobbyen bij de gemeente. 'Dat kan ik ook!', dacht ze doen. Aanvankelijk was ze raadslid voor een lokale partij, maar sinds de fusie van D66 Dordrecht en deze lokale partij zit ze namens D66 in de gemeenteraad.

Een beetje een omweg voor je bij D66 kwam, dus.

Waarom dan nu toch D66?

Een van de belangrijkste punten van D66 is voor mij de eerste richtingwijzer: vertrouwen op de eigen kracht van mensen. Je moet de boel niet dichttimmeren met regeltjes zoals PvdA dat kan doen – maar ook niet de hardheid van de VVD hanteren. Een voorbeeld op lokaal gebied is het beleid met betrekking tot de sociale dienst. Mensen zeggen: 'het wordt harder'. Maar ik zeg dat het eerlijker wordt. 'Probeer het dus eerst zelf.'

'Ik heb er voor gewaakt dat de routine er niet inkomt, er moet een uitdaging blijven'

Je woont al 29 jaar in Dordrecht en zit al ruime tijd in de gemeenteraad. Kun je die kennis en ervaring benutten?

Ja, absoluut. Ik heb er voor gewaakt dat de routine er niet inkomt, er moet een uitdaging blijven. Het is wel makkelijk dat je een vrij uitgebreide kennis hebt van het ambtelijke en ook een goed netwerk. Ik kan niet 'even snel' naar de supermarkt: ik kom altijd mensen tegen. Dat is ook mooi, want daar haal je ook weer heel veel informatie uit.

En de gemeenteraadsverkiezingen? Als we 39 raadszetels houden in Dordrecht dan is het onze ambitie om vier zetels te halen – drie moeten we er minimaal halen. Nu hebben de lokale partij en de PvdA samen 21 zetels, maar ik verwacht dat de lokale partij niet meer zo groot wordt.

Cherine Mathot

Actieve campagnevrijwilliger

Cherine Mathot, student communicatiewetenschappen, stemde al langer D66 en werd lid toen ze tweeënhalf jaar geleden stage liep bij het Landelijk Bureau van D66. Tijdens haar stage hielp ze onder meer mee met de campagne-activiteiten van de Provinciale Statenverkiezingen.

Je bent er dus in gerold via je stage. Wat zijn de punten die je aanspreken in D66?

D66 gaat uit van de eigen kracht van mensen en staat voor een overheid die waar nodig de helpende hand biedt, maar mensen tegelijkertijd wel los laat. De combinatie van zorg dragen voor zowel het individu als de gemeenschap en de focus op duurzaamheid en onderwijs spreken me erg aan.

Die stage, hoe heb je die als nieuweling bij de partij ervaren?

Wat ik mooi vond om te merken, was de cohesie die er binnen het team was. Je werkt en bouwt samen aan hetzelfde ideaal. En de campagnetijd was echt geweldig, dat voelde ook als iets wat je

‘Wat ik mooi vond om te merken, was de cohesie die er binnen het team was’

samen wil winnen. Er werd heel goed strategisch nagedacht over welke acties er moesten komen. Ook evalueerden we veel, voor mij erg interessant vanuit mijn opleiding communicatiewetenschappen.

Er komt nu weer een nieuwe campagne aan, de gemeenteraadsverkiezingen 2014. Hoe kijk je daar vanuit jouw achtergrond als communicatiewetenschapper tegenaan? Het imago van D66 als de partij die ‘met alle winden meewaait’ bestaat bij veel mensen nog steeds. Ten onrechte! Het is daarom belangrijk onze boodschap goed te framen. Daarnaast is voor veel mensen D66 een tweede keus. Deze mensen moeten we proberen te bereiken en voor ons zien te winnen. Misschien krijgt D66 dan eindelijk wat het verdient: minimaal het dubbele aantal zetels!

Ingrid Hartlief

Afdelingsbestuur De Kempen

Toen Ingrid Hartlief na een tijd in China te hebben gewoond weer terugkwam naar Nederland, werd ze al snel lid van D66. In 2010 werd ze actief bij D66 Veldhoven. De komende periode gaat ze zich vanuit haar huidige rol als publiciteitscoördinator D66 De Kempen buigen over de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2014.

‘Ik ben denk ik een rechtse D66’er, maar juist het sociale aspect maakt dat ik vol overtuiging voor D66 kies’

Waarom ben je eigenlijk lid geworden van D66? Toen ik in 2010 terugkwam in Nederland dacht ik: er is eigenlijk weinig veranderd. Ik kan nog steeds op dezelfde dingen mopperen. En in plaats van te blijven mopperen, besloot ik toen wat te gaan doen. Ik ben denk ik een rechtse D66’er, maar juist het sociale aspect maakt dat ik vol overtuiging voor D66 kies en niet voor bijvoorbeeld de VVD. Waar hulp nodig is, daar moet de overheid er ook zijn. Bovendien: een probleem kun je nooit puur over rechts of over links oplossen. D66 heeft meer een heli-kopterview.

Je gaat je inzetten voor de campagne in Veldhoven. Hoe ga je dat aanpakken?

Belangrijke punten waar we ons in de campagne op willen richten zijn onder meer de centrumontwikkeling: hoe kunnen we de Veldhovense middenstand sterk houden? Verder wordt ook de herindelingsbelangrijk. Veldhoven ligt tegen Eindhoven, er wordt dus wel een dreiging gevoeld dat we ‘opgegeten’ zouden kunnen worden door Eindhoven. Het belangrijkste is dat burgers wat met de herindeling opschieten, dat het een meerwaarde heeft.

En het resultaat? D66 heeft nu twee raadszetels, ik hoop dat dat er drie of misschien zelfs vier worden. Er komen in De Kempen sowieso twee D66 fracties bij: Bladel en Eersel. Dat is dus goed nieuws: weer meer gemeenten waar mensen op D66 kunnen stemmen. Wij gaan de gemeenteraadsverkiezingen in elk geval positief in!

Roland de Bruijn

Afdelingsbestuur Breda

Bestuur van de afdeling Breda, lid van de Landelijke Adviesraad, lid hoofdbestuur van de regio Brabant: Roland de Bruijn (lid sinds 1972) is wat je noemt een actieve oudgediende. In mei stopt hij als voorzitter bij het afdelingsbestuur Breda, maar actief binnen D66 zal hij zeker blijven. Dat hij al lang actief is, maakt hem niet minder kritisch. Integendeel. 'Ik ben wel een beetje de 'luis in de pels', ik wil mensen simpelweg alert houden door middel van prikkelende vragen,' zegt hij daar zelf over.

Je bent dus gezond kritisch. Waarom ben je actief geworden voor D66 en wat zou er beter kunnen volgens jou?

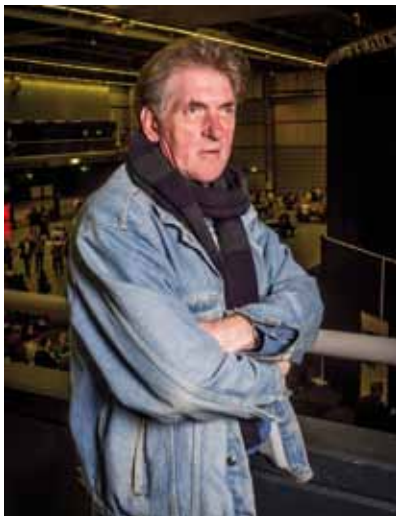
Toen ik lid werd, trok met name de hang naar iets nieuws me, verkondigd door mensen als Van Mierlo. Ook was er binnen ons gezin veel aandacht voor politiek. Mijn moeder heeft me nog meegenomen naar een bijeenkomst waar Van Mierlo sprak. Wat er beter kan? Ik denk dat D66 wellicht een te elitair karakter heeft. En dat is een drempel voor veel mensen. Daar moeten we dus goed op letten.

'Het is belangrijk om zichtbaar te zijn. Onze afdeling staat ook buiten verkiezingen om bij het winkelcentrum'

We moeten, kortom, minder elitair zijn. Hoe kun je dat op lokaal niveau aanpakken? Het is belangrijk om zichtbaar te zijn. Onze afdeling staat ook buiten verkiezingen om bij het winkelcentrum. Niet alleen maar om een foldertje uit te delen, maar vooral om het gesprek aan te gaan. We hebben een flip-over met daarop stellingen en vragen mensen wat ze vinden. Als je de continuïteit er maar inhoudt. Vaak krijgen we de opmerking: goh, staan jullie weer hier?

En hoe gaat die inzet zich vertalen bij de gemeenteraadsverkiezingen van volgend jaar? We hebben nu vijf zetels.

Dat aantal wil ik handhaven, maar ik hoop op een of twee zetels winst. En wie weet zorgen we nog wel voor reuring, er kan nog van alles gebeuren. We zijn er ons in ieder geval goed op aan het voorbereiden.

Bert van den Ende

Voorzitter afdeling Boarnsterhim

Bert van den Ende is voorzitter van de afdeling Boarnsterhim, draait als adviseur mee in het bestuur van de afdeling Leeuwarden en is lid van de campagnecommissie van de afdeling Leeuwarden. Een behoorlijk actieve D66'er dus.

Vertel, hoe ben je terecht gekomen in al die activiteiten?

Vier jaar geleden werd ik lid van D66 onder voorwaarde dat de afdeling Boarnsterhim mee zou gaan doen aan de verkiezingen. Die afdeling verkeerde, zoals meer afdelingen toen, in een soort winterslaap. Ik ben vrij snel voorzitter van het bestuur en van de campagnecommissie geworden. Mede dankzij twee heel creatieve leden hebben we toen een succesvolle campagne gevoerd. En het motiveert als je meer dan 11% van de stemmen haalt!

Wat motiveert je verder om zo actief te zijn? Ik geniet vooral van de mensen met wie je binnen D66 kan samenwerken. Onze partij barst van de creativiteit en humor van intelligente en vriendelijke mensen. En verder inspireert en bindt uiteraard het gedachtegoed. Zelf heb ik mij altijd een liberaal gevoeld, in de meeste opzichten links van het centrum. Internationaal georiënteerd en pragmatisch – met zo min mogelijk heilige koeien. Eigenlijk redenen te over om actief te zijn én te blijven dus.

In delen van Friesland wordt in november van dit jaar al gestemd.

Gaan jullie het goede D66-voorbeeld geven?

We kunnen inderdaad een belangrijk signaal aan de partij geven. Als we hier het aantal stemmen en zetels kunnen verdubbelen, geeft dat een duwtje in de rug van andere afdelingen. Maar dat betekent wel dat we nog flink aan de slag moeten: wekelijkse aanwezigheid in de pers, veel activiteiten via de so-

cial media, twee maanden lang canvassen. We gaan mooie maanden tegemoet!

'Onze partij barst van de creativiteit en humor van intelligente en vriendelijke mensen'

Nermina Kundić

Fractievoorzitter Veenendaal

In 2007 telde D66 Veenendaal slechts acht leden. Mede dankzij de inzet van Nermina Kundić, die in 2007 vanuit Zeist naar Veenendaal verhuisde, is dat aantal gegroeid tot bijna 50 en bezit D66 sinds 2010 twee van de 33 zetels in de Veenendaalse gemeenteraad. Nermina is inmiddels door de lokale kranten al tweemaal uitgeroepen tot beste raadslid.

Dit is de eerste periode sinds 2006 dat D66 weer in de Veenendaalse gemeenteraad vertegenwoordigd is. Hoe heeft D66 zich weten te profileren? Binnen de gemeenteraad is ongeveer een derde van de zetels bezet door de SGP en Christen-Unie. Het college van CU, SGP, VVD en lokaal Veenendaal heeft in 2010 afgesproken dat er geen zondagsopening zou komen. D66 heeft als enige het onderwerp tóch onder de aandacht gebracht. Je merkt dan dat het maatschappelijke klimaat ten

gunste van het idee draait: ondernemers spreken zich meer uit en er ontstaat meer maatschappelijk draagvlak. D66 werkt dus lokaal.

Waarom ben je eigenlijk juist voor D66 actief geworden?

In 2001 werd ik lid, naar aanleiding van de opkomst van Pim Fortuyn. Het ging toen slecht met D66, maar tegelijkertijd was het de enige partij die de rug recht hield. De internationale gerichtheid van D66 vind ik erg waardevol. De constatering dat we als klein landje niet kunnen overleven en andere landen nodig hebben, die is gewoon juist! Hoe meer mensen elkaar ontmoeten, hoe meer creativiteit en goede ideeën er ontstaan.

‘Ik hoop lijsttrekker te worden, ik ga me daar in elk geval voor kandideren’

Was is je verwachting voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2014? We gaan voor een verdubbeling van het aantal raadszetels. Ik hoop lijsttrekker te worden, ik ga me daar in elk geval voor kandideren. De verwachting van andere partijen is dat ik wethouder word, maar daar wil ik geen uitspraken over doen: dat is aan de fractie.

Martine Luijten

Campagneteam D66 Amsterdam

Na jaren actief te zijn geweest voor de JD en er ‘alles te hebben gedaan wat je daar kan doen’ heeft Martine Luijten de overstap naar D66 gemaakt. Het komende jaar gaat ze zich inzetten voor D66 Amsterdam als lid van het campagneteam voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2014.

‘Een lokale campagne moet aansluiten bij een belevingswereld, je kunt niet alleen maar een mooi verhaal vertellen’

Vanwaar die keuze voor de lokale politiek? Bij de JD was ik persvoorlichter en ik wilde graag verder op het communicatieve vlak. Een campagne over concrete thema's had ik nog nooit meegemaakt – daar kan ik wat van leren dus. Bij de JD draait het meestal om grote, abstracte thema's. Lokaal is lastiger: je moet aansluiten bij een belevingswereld, je kunt niet alleen maar een mooi verhaal vertellen. Je moet meer luisteren en vervolgens bedenken hoe je vanuit D66 het beste kan communiceren. Alleen dan kun je aansluiten bij de dagelijkse ervaringen en wensen van mensen.

Hoe ga je dat aanpakken? Ik wil mijn eigen ervaring op het gebied van communicatie bij de JD benutten om te zorgen dat de dingen die we doen ook echt goed uit de verf komen. Kun je over een actie van tevoren niet precies zeggen: wat, waarom en wanneer? Dan maar liever niet doen. Met een ondoordachte actie richt je soms juist meer schade aan.

De hamvraag is natuurlijk hoe al die inzet zich gaat vertalen. Hoe gaat D66 het doen? Goed denk ik. We zijn in Amsterdam nu de derde partij na de PvdA. Die partij heeft het op dit moment moeilijk in Amsterdam – daar kunnen we gebruik van maken. Bovendien heeft de landelijke politiek ook een sterke invloed en D66 is op dat niveau op dit

moment behoorlijk stabiel. Ik hoop vooral dat Amsterdammers het belang van lokale kwesties zien. De gemeenten staan het dichtst bij de burger – dáár wordt het verschil gemaakt. Het gaat echt ergens over.

Heidie Menheere

Afdelingsbestuur Walcheren

Heidi Menheere is sinds drie jaar voorzitter van het afdelingsbestuur D66 Walcheren. Na een tijd ook actief te zijn geweest bij de steunfractie van D66 Middelburg heeft ze nu voor het bestuurlijke gekozen. 'Ik ben erachter gekomen dat ik meer iemand voor het bestuur ben, dan voor de politiek,' zegt ze zelf.

Je zet je in voor D66. Waarom? Ik ben altijd al politiek geïnteresseerd geweest. Vroeger stemde ik VVD, maar ik voelde me daar niet meer thuis. Ik ben toen rond gaan kijken en kwam uit bij D66. Ik voel me bij D66 ook echt thuis, bij zowel de mensen als de ideeën. Qua inhoud vind ik 'vertrouw op de eigen kracht van mensen' het belangrijkste uitgangspunt. Dat betekent immers ook dat we moeten zorgen voor mensen die het uiteindelijk niet zelf kunnen. Voor dat bijzondere sociaal-liberale karakter van de partij zet ik me graag in. En dan heb ik het belang van aandacht voor duurzaamheid nog niet eens genoemd.

Waarom lokaal? Ik ben een jaar of acht geleden actief geworden bij D66 Walcheren. Ik woon al bijna mijn hele leven hier, ik ben een echte Zeeuw. De keuze voor de lokale politiek was dan ook een bewuste. Ik wil betrokken zijn, ik wil wat kunnen betekenen voor de maatschappij. D66 maakt lokaal het verschil.

'Ik wil betrokken zijn, ik wil wat kunnen betekenen voor de maatschappij. D66 maakt lokaal het verschil'

Hoe staat het in Walcheren met de voorbereidingen voor de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen? De voorbereidingen zijn in volle gang. Er is een tijdspad uitgezet, de programmacommissie maakt een programma voor de drie gemeentes en binnenkort hebben we een ALV om

alles wat is opgezet aan de leden voor te leggen. Dan wordt ook al de kandidaatstelling voor lijsttrekker opengesteld. We zijn voortvarend begonnen dus. Zelf zal ik actief zijn als lid van de verkiezingscommissie. Het worden drukke, maar mooie tijden!

Koen Castelein

Medewerker Statenfractie

Sinds Koen Castelein in 2010 lid werd van D66 is hij behoorlijk actief geworden. Kort na zijn aanmelding als lid werd hij campagneleider in Groningen stad voor de Provinciale Statenverkiezingen van 2011. Daarna werd hij fractiemedewerker bij de Groningse Statenfractie. 'Vroeger had ik regelmatig oeverloze discussies over politiek. Als je een mening hebt, dan vind ik dat je daar ook iets mee moet doen,' aldus Koen.

'Campagne is een continu proces: de sluiting van de laatste stembus is de start van de volgende campagne'

Je bent al actief geweest binnen de campagne tijdens de Provinciale Statenverkiezingen van 2011. Wat gaat jouw rol zijn bij de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen?

Campagne voeren vind ik erg leuk. Je ziet de achterkant van de politieke partij en je moet na gaan denken over hoe je je ideologie aan de man brengt. Wat mijn rol nu gaat zijn weet ik nog niet; het minimale is wat mij betreft flyeren. Het valt me op dat er vaak veel leden aanwezig zijn als er een discussiebijeenkomst is of als Pechtold langskomt. Als er een oproep gedaan wordt om te gaan flyeren, sta je echter regelmatig in je eentje in een winkelcentrum. Maar het 'vuile werk' is fundamenteel om een partij écht groot te maken!

Hoe verwacht je dat de campagne en de verkiezingen voor de gemeenteraad gaan verlopen? Campagne is een continu proces: de sluiting van de laatste stembus is de start van de volgende campagne. Als fractie moet je doorlopend bezig zijn met het verkopen van je standpunten. Ik verwacht sowieso dat we nieuwe afdelingen weten op te zetten in gemeenten waar ook potentiële kiezers aanwezig zijn. In afdelingen waar we al in de raad zitten, hoop ik dat we de positieve lijn kunnen continueren. Bij de afgelopen Tweede Kamer en Provinciale Statenverkiezingen hebben we in Groningen stad in elk geval steeds gewonnen. Maar we zijn denk ik ook redelijk afhankelijk van de landelijke lijn.

Talentontwikkeling

D66 b rst van het talent. Voor politieke functies en bestuurlijke verenigingsfuncties zijn vaak meerdere goede kandidaten beschikbaar. De allerbeste mensen op de juiste plekken krijgen en de juiste mensen op hun plek de allerbesten maken: dat is waar het bij talentontwikkeling en opleidingen binnen D66 om draait. Ook voor leden zijn er volop mogelijkheden: zij kunnen deelnemen aan trainingen die worden georganiseerd door de eigen afdeling, regio of door het Landelijk Bureau.

Talentscouting

D66 vertrouwt op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Het scouten van talent vindt plaats vanaf de voet. Regio's en afdelingsbesturen besteden veel aandacht aan talentontwikkeling, hierbij ondersteund door het Landelijk Bestuur en Landelijk Bureau. Op die manier worden in het land de politieke functies en de bestuurlijke verenigingsfuncties optimaal vervuld en krijgen talenten volop mogelijkheden om verder te groeien.

Landelijke Talentcommissie

Het scouten en begeleiden van talent voor gezichtsbepalende functies is de verantwoordelijkheid van de landelijke Talentcommissie. In opdracht van de partijleiding brengt zij potentiële kandidaten voor bijvoorbeeld de Tweede Kamer, het Europees Parlement, het Landelijk Bestuur, de provincies en wethouders van grote steden in kaart. Hiertoe voert de Talentcommissie voortdurend gesprekken met leden. Kijk voor de huidige samenstelling van de landelijke Talentcommissie op www.d66.nl/talentontwikkeling

Route66

Route66 is het talentstimuleringsprogramma van D66. 'Routers' zijn *young professionals* met uiteenlopende achtergronden tussen 25 en 33 jaar die zich actief willen inzetten voor de partij. Elk jaar vindt in oktober en november de selectie plaats van twintig nieuwe Routers op basis van cv, een essay over een maatschappelijk onderwerp en een sollicitatiegesprek. Het programma duurt twee jaar: elk jaar ronden twintig Routers het traject af en komen er twintig nieuwe Routers bij.

Route66 komt  en zaterdag per maand bij elkaar. Deze dag staat in het teken van een inhoudelijk thema, zoals onderwijs, democratie of overheidsfinanciën. Het programma begint vaak met een discussie of lezing, waarbij experts van binnen en buiten de partij hun visie op het thema geven. Daarna gaan de Routers zelf aan de slag: ze schrijven een speech, houden een Lagerhuisdebat of voeren een andere opdracht uit. Werkbezoeken (onder meer aan het Europees Parlement in Brussel) zijn ook een vast onderdeel van het programma. Routers voeren ook projecten uit voor D66. Zo inventariseert Route66 op dit moment de maatschappelijke impact van de richtingwijzers in opdracht van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, wordt meegedacht over initiatiefwetsvoorstellen voor de Tweede Kamerfractie en gewerkt aan resoluties over mensenrechten voor internationale congressen. In verkiezingstijd schrijft Route66 amendementen op het D66 programma en wordt campagne gevoerd.

Wil je Router worden? De selectie voor de lichte van 2013 is gesloten. De selectie voor de lichte van 2014 start in oktober 2013. Kijk tegen die tijd op de website van D66 voor meer informatie. Vragen? Neem contact op met het bestuur via route66@d66.nl. Ook kun je contact opnemen met Marcella Heijboer of Klaartje Sluijs, de coördinatoren van Route66 op het Landelijk Bureau via **070 356 60 66**.

Opleidingen

D66 besteedt in haar partijprogramma veel aandacht aan het belang van goed onderwijs en uitstekend toegeruste docenten. Vanzelfsprekend vinden we het ook binnen de partij belangrijk dat politici en bestuurders goed voorbereid zijn en zich kunnen blijven ontwikkelen. Het Landelijk Bureau coördineert de trainingen voor raadsleden, wethouders, Statenleden en lijsttrekkers. Daarnaast ondersteunen we afdelingen bij het opzetten van eigen Masterclasses, kennisbijeenkomsten en workshops.

Veel afdelingen organiseren ook opleidingsactiviteiten voor leden, bijvoorbeeld debattrainingen, lezingen over het gedachtegoed en cursussen gemeentepolitiek. Informatie hierover staat op de lokale D66 websites.

Op www.d66opleidingen.nl staat het actuele aanbod van trainingen die het Landelijk Bureau zelf organiseert voor leden en politici. Het effectiever voorbereiden van een raadsvergadering, een aansprekende speech schrijven, onderhandelen, debatteren: allemaal workshops die door enthousiaste D66'ers uit het hele land worden gevolgd én gegeven.

Binnen D66 is veel expertise en ervaring aanwezig waardoor we veel van elkaar kunnen leren. Wij nodigen ervaren opleiders, inhoudelijke experts en coaches uit om met ons contact op te nemen als zij een bijdrage aan ons trainingsaanbod willen leveren.

op zoek naar...

Gemeenteraad 2014

In maart 2014 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Om ervoor te zorgen dat de beste bestuurders en volksvertegenwoordigers worden geselecteerd en dat zij optimaal zijn voorbereid op hun verantwoordelijkheden heeft het Landelijk Bestuur het 'Uitvoeringsplan Scouting en Opleiding Gemeenteraad 2014' opgesteld. Dit plan helpt regio- en afdelingsbesturen bij het vinden en opleiden van lokale talenten. Afdelingsbesturen zullen talenten- of kandidatencommissies instellen voor de selectie van kandidaat-raadsleden en -wethouders. Er worden talentensprekuren en raadsstages georganiseerd om van elkaars kennis, ervaring en capaciteit gebruik te maken. Ook zet D66 ervaren politici in om kandidaten te informeren, selecteren en op te leiden. Deelname aan Masterclasses is tevens een kans om gescout te worden.

Voor nieuwe wethouders organiseert D66 in het najaar van 2013 een wethoudersopleiding. De aanmelding en selectie hiervoor loopt via de afdelingsbesturen en Wethouderscommissie. Daarnaast kan de Talentencommissie een aantal kandidaten voor deze opleiding aandragen.

Driebergen

In februari 2013 ging 'Driebergen' voor het eerst van start. Driebergen is een terugkerend programma voor leden met veel potentie, ontwikkeld door de Talentencommissie. Tijdens een vijftal bijeenkomsten doen zij de nodige kennis en vaardigheden op en ontstaat samenhang binnen de groep. Individuele gesprekken met de Talentencommissie en assessmentopdrachten zijn eveneens onderdeel van Driebergen.

Het programma is niet gericht op een specifieke functie, de aspecten van zowel vertegenwoordigende rollen als bestuurlijke functies komen aan de orde. Aan Driebergen doen 25 deelnemers mee die zijn geselecteerd door de Talentencommissie. Bij de samenstelling van iedere groep streeft de Talentencommissie ook diversiteit in leeftijd, geslacht, regio, achtergrond, expertise en politieke ervaring na.

Meer info

Vragen over talentontwikkeling en opleidingen bij D66? Stuur dan een bericht naar één van deze mailadressen talentontwikkeling@d66.nl of opleidingen@d66.nl

Of neem contact op met D66 via **070 356 60 66** en vraag naar Klaartje Sluijs of Marcella Heijboer.

Zes fantastische jaren

‘Het waren zes fantastische jaren. Met trots en vertrouwen geef ik het stokje door,’ aldus scheidend partijvoorzitter Ingrid van Engelshoven in haar toespraak op het congres van 9 maart in Eindhoven. Van Engelshoven kreeg een staande ovatie van de ruim 1200 aanwezigen en ontving als blijk van dank en waardering bovendien de Jan Glastra van Loon penning.

Haagse wetgeving sijpelt vaak door naar andere bestuurslagen. Een goed voorbeeld van Haags beleid dat lokaal veel effect heeft, is de wijziging van de Winkeltijdenwet. Een onderwerp waarover al jaren heftig gediscussieerd wordt door voor- en tegenstanders. Maar waar hebben zij het dan eigenlijk precies over?

Koopzondag, keuzevrijheid staat voorop

Oneigenlijke bepaling

Op dit moment is het zo dat winkels maximaal twaalf zondagen per jaar open mogen zijn. Dat is alleen anders als een gemeente zichzelf aanwijst als toeristisch gebied: de zogenaamde toerismebeepaling. Den Haag en Amsterdam hebben zo'n stempel, maar bijvoorbeeld ook plaatsen als Rucphen en Warmond. De twee laatstgenoemden springen niet direct in het oog als toeristische trekpleisters. Dat maakt de toerismebeepaling een oneigenlijke regeling. Daarnaast impliceert de bepaling dat alleen toeristen op zondag winkelen, terwijl ook lokale consumenten op zondag die mogelijkheid willen hebben.

D66 wil dat gemeenten zelf kunnen bepalen of en zo ja, hoe vaak winkels de deuren mogen openen op zondag. Samen met GroenLinks is daarom een initiatiefwetsvoorstel ingediend om dit te regelen. Onderzoek van de brancheorganisatie CBW-Mitex toont aan dat veel ondernemers ook willen dat de gemeenten gaan over het aantal koopzondagen per jaar. We leven steeds meer in een 24-uurs economie. Dat vraagt om meer keuzevrijheid en flexibiliteit voor ondernemers, zeker in deze moeilijke economische tijden. Ook steeds meer consumenten hebben behoefte om

op zondag boodschappen te doen of te winkelen. De wetwijziging maakt het voor gemeenten mogelijk om op deze behoeften in te spelen. Een groeiende groep van consumenten krijgt zo meer mogelijkheden om hun huishouden te organiseren en ook werknemers kunnen profiteren van koopzondagen. Grote groepen parttimers of flexwerkers willen immers graag op zondag werken, niet in de laatste plaats door de aantrekkelijke toeslag die geldt voor werken op zondag.

Een veelgehoord argument tegen de nieuwe wet is dat het mensen het recht op een rustige zondag of kerkbezoek afneemt. Tweede Kamerlid Kees Verhoeven, mede-indiener van de wet, vindt dit onzin. 'Verschillende zondagsactiviteiten kunnen prima naast elkaar bestaan. De rustzoeker gaat de natuur in, de shopper naar de binnenstad en de kerkganger naar de kerk. De kracht van onze initiatiefwet is dat we de afweging laten aan de bestuurslaag die het dichtst bij de bevolking staat en daarom de behoeftes het beste kent. Een gemeente kan kiezen voor 0 of 52 koopzondagen per jaar. En wie geen koopzondag wil, stemt op een partij die dat ook niet wil. Wie vaker koopzondagen wil, stemt op een partij die zich daar hard voor maakt.'

Lokale keuzevrijheid

Op dit moment ligt het wetsvoorstel in de Eerste Kamer, waar net als in de Tweede Kamer een meerderheid gloort. Het initiatief om de Winkeltijdenwet aan te passen stamt al uit 1985, toen bij monde van D66-Tweede Kamerlid Louise Groenman. Na bijna 30 jaar lijkt het dan toch eindelijk te gaan lukken. De initiatiefwet mag dan nog niet aangenomen zijn door de Eerste Kamer, het is overduidelijk dat er behoefte is aan meer lokale keuzevrijheid. In steeds meer gemeenten wordt de koopzondag ingevoerd. Zo ook in Utrecht, waar sinds 3 maart jongstleden de winkels open mogen op zondag. Raadslid Arjan Kleuver heeft hier als D66-raadslid zijn steentje aan bijgedragen. Dat ging niet zonder slag of stoot. Ook in Utrecht is het al dan niet openen van de winkels op zondag een discussie die al jaren speelt.

Op 1 juni 2005 werd een referendum gehouden waarin de inwoners van Utrecht konden aangeven of ze voor of tegen de opening van winkels op zon- en feestdagen zijn. Een meerderheid van 60% gaf toen aan geen behoefte te hebben aan koopzondagen. Al bleven ondernemers wel vragen om de koopzondag. In Utrecht zit D66 met GroenLinks en de PvdA in het college. Raadslid Arjan Kleuver: 'D66 is voor de openstelling van winkels op zondag, maar wij respecteerden de uitslag van het referendum. Daarom hebben we in het collegeakkoord niets opgenomen over koopzondagen.'

'Elke zondag open'

Toch kwamen de koopzondagen in de zomer van 2012 weer op de agenda van de Utrechtse raad. Ondernemers uit de binnenstad startten het burgerinitiatief 'Utrecht wil elke zondag open'. Ze behaalden de benodigde 2500 handtekeningen en zorgden er daarmee voor dat de gemeenteraad zich opnieuw over de koopzondagen moest buigen. Kleuver: 'De uitslag van het referendum in 2005 was weliswaar helder, maar als democraat kan je een burgerinitiatief dat aan de regels voldoet niet negeren. Bovendien verandert er veel

► De Winkeltijdenwet

De discussie over de koopzondag kent een lange historie. Voor 1930 bepaalden gemeenten zelf of de winkels wel of niet open mochten op zondag. In 1930 kwam er een nationale regeling die de koopzondag officieel verbood. Door slechte economische omstandigheden werd dit verbod in 1934 weer teruggedraaid. Vervolgens werd in 1951 een wet ingevoerd voor algehele sluiting op zondag. Pas vanaf de jaren '80 werden koopzondagen weer toegestaan, waarbij een maximum van acht koopzondagen per jaar gold. Tijdens het eerste Paarse kabinet nam

minister Hans Wijers het initiatief tot grondige herziening van de Winkeltijdenwet. De kern van de wet was om de winkeltijden te verruimen. Via een amendement kwam de toerismebepaling en het getal van twaalf ontheffingen in de wet: winkels mogen maximaal twaalf zondagen per jaar open zijn, behalve als de gemeente zichzelf aanwijst als toeristisch gebied. Die bepaling willen D66 en GroenLinks met de initiatiefwet schrappen. De wetswijziging ligt nu bij de Eerste Kamer, waar net als in de Tweede Kamer een meerderheid gloort.

in acht jaar. Economische omstandigheden veranderen, evenals de maatschappij en bovendien zag je in steeds meer gemeenten de koopzondag gebruikelijk worden. Wij vinden dat je als stad mee moet gaan met je tijd.'

In het debat over het burgerinitiatief heeft D66 er samen met de VVD voor gezorgd dat het college eerst een nader onderzoek heeft uitgevoerd naar de algemene openstelling van de Utrechtse winkels. In dit onderzoek werd gekeken naar draagvlak bij bewoners, bij winkeliers met zowel grote als kleine winkels en bij hun medewerkers. Ook werd onderzocht wat de gevolgen zijn voor de zondagsrust, de leefbaarheid en de openbare

'Wij zijn er als politiek voor om ondernemers te faciliteren, niet om ze oneindig te beschermen'

Arjan Kleuver
D66-raadslid Utrecht

orde. Kleuver: 'Voordat we een beslissing konden nemen over de koopzondag wilden we eerst een goed beeld hebben van de maatschappelijke en economische consequenties. We wilden het besluit nemen op basis van gedegen informatie.' Uit het onderzoek kwam naar voren dat het instellen van koopzondagen goed is voor de economie en werkgelegenheid in de Domstad.

Veranderende markt

Naast het onderzoek door het college was er in Utrecht ook een raadsinformatiebijeenkomst, om de inwoners vroegtijdig bij het besluitvormingsproces te betrekken. Zowel de voor- als tegenstanders van de koopzondag waren hier goed vertegenwoordigd. In Utrecht vinden de tegenstanders dat door de koopzondag de kleine winkelier kapot wordt geconcurrereerd door de grote winkels. Ook stellen zij dat je werknemers dwingt om op zondag te werken en dat de rust en de schoonheid van de binnenstad op zondag verloren gaan. Een stellige Kleuver: 'Het argument dat de kleine ondernemer kapot gaat door koopzondag hoor je altijd terugkomen. Maar de wereld verandert. En inderdaad, wij zijn er als politiek voor om ondernemers te faciliteren, niet om ze oneindig te beschermen. Als ondernemer ben je uiteindelijk zelf verantwoordelijk om op de veranderende markt in te spelen. De koopzondag hoort bij die verandering.' Dat de binnenstad haar rust en schoonheid verliest gelooft hij ook niet. Kleuver is juist van mening dat het goed is voor het aanzien van de binnenstad. 'Utrecht trekt steeds meer toeristen aan uit binnen- én buitenland. En die willen winkelen op zondag,' aldus Kleuver. Ook de culturele sector en horeca kunnen profiteren. 'Mensen die aan het winkelen zijn, gaan vaak ook ergens wat eten en drinken en bezoeken dan bijvoorbeeld ook gelijk een tentoonstelling of muziekkuitvoering. De totale bestedingen zullen daardoor omhoog gaan. Iets wat in de huidige economische situatie goed is voor ondernemers en Utrecht,' stelt het raadslid.

Kaders scheppen

Uiteindelijk heeft de gemeenteraad in Utrecht bepaald dat de winkels in de Domstad iedere zondag open mogen. Inmiddels zijn de eerste koopzondagen geweest. 'Een succes,' aldus Kleuver. 'Wij scheppen als gemeente de kaders, het is nu aan de ondernemers zelf om er een succes van te maken en Utrecht als winkelstad op de kaart te zetten.' In Utrecht is de koopzondag ingevoerd doordat de gemeente de binnenstad heeft aangemerkt als toeristisch gebied. Als de initiatiefwet van D66 door de Eerste Kamer komt, zoals het er nu naar uitziet is dat uiterlijk 1 juli het geval, is dat niet meer nodig. Op dat moment kunnen gemeenten zelf bepalen of ze de winkels wel of niet openen op zondag. Lokale keuzevrijheid staat daarbij voorop ■

De waarheid liegen speelt in New York. Op het perron van metrolijn 7 vindt een tragisch ongeval plaats. Of is het moord? Iedere getuige heeft zijn eigen verhaal. Wat verbergen zij? Als de FBI erbij betrokken raakt, slaat een van de getuigen op de vlucht. Wordt de waarheid ontmaskerd of zegeviert de leugen? De stad New York heeft vele kanten, net als de personages in deze roman.

De waarheid liegen

Boris O. Dittrich
De waarheid liegen

ISBN 978 90 295 8756 3

€ 19,95

Uitgave als eBook

ISBN 978 90 295 876 7

€15,99

Boris Dittrich (1955) werkte als advocaat in Amsterdam, rechter in Alkmaar en was jarenlang Tweede Kamerlid en fractievoorzitter voor D66. Momenteel werkt hij voor Human Rights Watch. Hij publiceerde verschillende boeken. Met *De waarheid liegen* profileert hij zich nu ook als literair auteur.

Senioren en Samenleving

Behalve druk aan de weg timmerende Jonge Democraten kent onze partij ook actieve Oude(re) Democraten, verenigd in de thema-afdeling Senioren en Samenleving. Onder hen zijn zowel leden met een heel laag lidmaatschapsnummer die oprichter Hans van Mierlo nog hebben gekend, als senioren die pas na hun (pre)pensioen tijd en animo hebben gekregen om politiek actief te worden. Gezamenlijk beschikken ze over vele jaren werk- en levenservaring, soms ook ervaring die als D66'er is opgedaan in

gemeenteraden of Provinciale Staten. De leden van de thema-afdeling willen hun kennis en wellicht ook de door de jaren verworven wijsheid graag inzetten voor de groei en bloei van D66.

Daartoe komen de D66-senioren zo'n zeven keer per jaar bij elkaar, op een locatie in het centrum van het land. Meestal wordt de bijeenkomst ingeleid door een deskundige spreker, waarna onderwerpen en aandachtsgebieden die ouderen raken worden

De leden van de thema-afdeling willen hun kennis en wellicht ook de door de jaren verworven wijsheid graag inzetten voor de groei en bloei van D66

bediscussieerd. Neem de verhoging van de AOW-leeftijd, toepassing van de WMO en ouderenmishandeling. Maar ook aan andere onderwerpen wordt aandacht besteed. Zo ging de thema-afdeling onlangs nog in gesprek met D66-prominent Jan Terlouw over de verminderde aandacht voor het milieu.

Ook op partijcongressen ontbreken de senioren nooit. Vorig jaar zorgden ze ervoor dat amendementen werden aangenomen over stervenshulp, levensloopbestendig bouwen en de noodzaak van wilsbekwaamheid bij het opstellen van een testament. Er bestaan dwarsverbanden met de thema-afdelingen Europa, Duurzame Ontwikkeling en Zorg en Welzijn. Indien daar aanleiding voor is, zoekt de thema-afdeling contact met D66'ers in het parlement.

Heeft u vragen of wilt u zich aanmelden bij de thema-afdeling? Dat kan! Stuur een e-mail aan Frans Postma, secretaris van de thema-afdeling, via fp posta@hetnet.nl

Internationale Veiligheid en Defensie

Het afgelopen jaar heeft de thema-afdeling Internationale Veiligheid en Defensie zich verdiept in de rol en positie van het Internationaal Strafhof en de Arabische Lente

De thema-afdeling Internationale Veiligheid en Defensie (IVD) is een van de oudste thema-afdelingen van D66. Wij hebben nu ruim honderd leden en de afdeling groeit

nog steeds. Ongeveer negen keer per jaar hebben we een bijeenkomst in Den Haag (in Den Haag omdat de meeste leden daar in de omgeving wonen). De leden die niet in de gelegenheid zijn om te komen, lezen het uitgebreide verslag van de bijeenkomsten – dat speciaal voor dat doel wordt gemaakt. Naast de bijeenkomsten hebben we op LinkedIn een discussiegroep aangemaakt, waar de leden van de thema-afdeling met elkaar discussiëren. De besloten groep op Plein66 gebruiken we als archief waar oude verslagen en achtergrondliteratuur te vinden is.

Onze bijeenkomsten vormen de kern van de thema-afdeling. We hanteren het principe

van 'halen en brengen', leden bereiden actief bijeenkomsten voor of schrijven notities. Wij adviseren gevraagd en ongevraagd de Kamerfracties. De bijeenkomsten hebben een goed inhoudelijk niveau, met sprekers van het instituut Clingendael, Defensie, Buitenlandse Zaken. Deze sprekers leggen vaak de basis voor onze discussies. Tot de zomer staan de volgende onderwerpen op onze agenda: cybersecurity, drones, de visie op de krijgsmacht, wat doen we na Kunduz en het EU-veiligheidsbeleid. Het afgelopen jaar hebben we ons onder andere verdiept in de rol en positie van het Internationaal Strafhof en de Arabische Lente. De onderwerpen die onze aandacht hebben,

► **Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM)**

Artikel 2

Een ieder heeft aanspraak op alle rechten en vrijheden, in deze Verklaring opgesomd, zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status.

Vrouwen-Mannen-Mensenrechten

In 1996 heeft D66 de thema-afdeling Vrouwen-Mannen-Mensenrechten ingesteld. Deze thema-afdeling houdt zich bezig met de gelijke behandeling en rechten van vrouwen en mannen in de samenleving. Door het initiëren van expertmeetings, het schrijven van adviezen, het houden van workshops, het reageren op maatschappelijke ontwikkelingen en het beantwoorden van vragen tracht de thema-afdeling haar doelstelling

Voor 2013 staan naast 'Sociale innovatie' de Europese verkiezingen van 2014 centraal

te bereiken. Direct of indirect kunnen veel onderwerpen van belang zijn voor de thema-afdeling, denk aan arbeidsparticipatie, arbeid-zorgcombinatie, emancipatie en diversiteit. Er wordt nauw contact onderhouden met personen, maatschappelijke organisaties en wetenschappers die de politieke activiteiten van Vrouwen-Mannen-Mensenrechten ondersteunen.

De thema-afdeling is georganiseerd als projectorganisatie en de leden zijn actief op verschillende beleidsterreinen. Per jaar worden projectdoelstellingen geformuleerd en ingepland. Voor 2013 staan naast 'Sociale innovatie' de Europese verkiezingen van 2014 centraal. Men komt circa zeven keer

per jaar in Den Haag bij elkaar, maar ook op partijcongressen worden de koppen bij elkaar gestoken. Van de leden van Vrouwen-Mannen-Mensenrechten wordt een actieve bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen verwacht. Dit betekent een houding van 'brengen en halen'. De sfeer is informeel, open en functioneel, uiteraard op basis van wederzijds vertrouwen. Mannen en vrouwen uit heel Nederland zijn uitgenodigd om deel te nemen.

Geïnteresseerd? Neemt u voor meer informatie contact op met Mirande Smidt, voorzitter van de thema-afdeling Vrouwen-Mannen-Mensenrechten, via m.r.smidt@planet.nl

raken zowel het werkterrein van Defensie als dat van Buitenlandse Zaken.

We zijn een gemêleerd gezelschap. Leden zijn werkzaam (geweest) bij Buitenlandse Zaken, bij Defensie, internationale organisaties of de KMA. Ook journalisten, oud-ambassadeurs en -ministers en studenten internationale betrekkingen zijn lid. Deze vele, verschillende invalshoeken leveren interessante en boeiende discussies op. En die leiden weer tot nieuwe inzichten.

Nieuwsgierig geworden? Neem dan contact op met Liesbeth Krol, secretaris van de thema-afdeling, via secretaris-pivd@d66.nl

Media

Sinds twee jaar is de thema-afdeling Media actief. Deze thema-afdeling wil de discussie over mediabeleid aanjagen binnen D66, waarbij ook *key-players* in de markt worden betrokken. Onder media verstaan we niet alleen de publieke en commerciële omroepen, maar alles wat directe raakvlakken met media heeft. De 'media' definiëren we als volgt: 'Onder redactionele verantwoordelijkheid vervaardigd beeld, geluid en/of tekst, die via radio, televisie, drukwerk en elektronische wijze worden verspreid.'

De thema-afdeling telt op dit moment circa 50 leden, maar we blijven uiteraard op zoek naar nieuwe leden

Binnen meerdere subgroepen van de thema-afdeling wordt gewerkt aan een visie over media die als input kan dienen voor het

mediabeleid van D66. Daar waar raakvlakken met andere thema-afdelingen bestaan, worden die uiteraard betrokken. Naast debatten en lezingen worden ook werkbezoeken georganiseerd. De thema-afdeling telt op dit moment circa 50 leden, maar we blijven uiteraard op zoek naar nieuwe leden. Aanmelden kan via Pascal Mattaar, secretarissen van de thema-afdeling, via pascal.mattaar@telfort.nl

Op zaterdag 9 maart jl. lanceerde de thema-afdeling Media op Congres97 haar visiedocument op de Publieke Omroep onder de titel *'Een gezonde democratie kan niet zonder gezonde publieke omroep.'* Deze visie ligt de komende tijd ter inzage voor bij belangstellenden en stakeholders, waarna een symposium met alle betrokkenen wordt georganiseerd. Hiernaast

een samenvatting. Uiteraard is het complete document te downloaden op onze website www.d66media.nl

Samenvatting visiedocument *Een gezonde democratie kan niet zonder gezonde publieke omroep*

Een gezonde en volwaardige publieke omroep is essentieel voor een gezonde democratie. De publieke omroep heeft een maatschappelijke opdracht, terwijl de commerciële omroepen primair een commerciële opdracht hebben. In een snel bewegend medialandschap zal ook de publieke omroep moeten veranderen. Met behoud van het goede en een scherp oog voor de nieuwe ontwikkelingen. Het totale publieke programmapakket moet voor iedereen toegankelijk zijn, voor grote maar ook voor kleinere groepen. In zijn totaliteit moet het dus divers zijn en het brede scala van bijvoorbeeld informatie, cultuur en entertainment van zo hoog mogelijke kwaliteit bevatten.

In de toekomst zal er één uitgever (NPO) van publieke media zijn. De huidige omroepbedrijven moeten echter wel de kans krijgen om zich om te vormen tot productiehuisen. Alleen taakomroepen zullen hun zelfstandige positie behouden omdat zij de kern van de publieke omroep raken. Alle platformen (radio, televisie, thema-kanalen, internet) zullen onder leiding van een onafhankelijk hoofdredacteur scherper geprofileerd worden. Om de afstand tussen politiek en onafhankelijke publieke omroep te garanderen zullen programmaraden, waarin breed de maatschappelijke geledingen vertegenwoordigd zijn, ingericht worden. De publieke omroep is ook in de toekomst innovatief, brutaal, tegenstands en initiërend ■

De Nederlandse welvaartstaat is een grote verworvenheid van de 19de en vooral de 20ste eeuw. Solidariteit hoeft echter niet alleen door de staat te worden georganiseerd, maar is in essentie iets van mensen onderling. Mensen zorgen voor elkaar, juist ook in moeilijke tijden. De cruciale vraag is vervolgens: wat moet de politiek met deze (nieuwe) vormen van solidariteit?

Maatschappelijk behagen

**Over de opmars van
onderlinge solidariteit,
in theorie en praktijk**

Mensen die voor andere mensen zorgen – familieleden, vrienden, buren, en onbekenden hier en in het buitenland – is van alle tijden. En van alle soorten en maten: een keertje koken voor een buurman die slecht ter been is, het helpen zoeken naar een baan voor een werkloos familielid, de structurele zorg van mensen voor hun zieke ouders, het opzetten van een stichting die hulp en bijstand verleent aan mensen met grote schulden. Alhoewel het ‘maatschappelijk onbehagen’ dat het publieke debat domineert anders doet vermoeden (zie RMO 2013), zijn Nederlanders nog steeds solidair met medeburgers en zorgen ze voor elkaar. Het feit dat maar liefst 45,1% van de Nederlandse bevolking boven de 18 jaar aangaf in 2010 aan vrijwilligerswerk (of informele hulp) te hebben gedaan (of gegeven) is illustratief in dit verband. In datzelfde jaar waren er 3 miljoen mensen die tijdelijk of structureel (800 duizend) voor een chronisch zieke hadden gezorgd (CBS 2011). Solidariteit tussen mensen onderling is niet nieuw, maar ondervindt momenteel wel een opleving. Hoe past deze vorm van solidariteit in de huidige discussie over de welvaartstaat, en wat moeten sociaal-liberalen (ook politici) hiermee?

De welvaartstaat: een liberaal project

Solidariteit omvat een gevoel van saamhorigheid of verbondenheid met andere mensen en uit zich in een houding of handeling van mensen waarbij ze een ander helpen of ondersteunen. In Nederland is deze solidariteit voor een groot deel geïnstitutionaliseerd in onze welvaartstaat. De Nederlandse welvaartstaat is een grote verworvenheid van de negentiende en in het bijzonder de twintigste eeuw. Dat wij in staat en bereid zijn om voor anderen te zorgen als zij daar tijdelijk of permanent niet toe in staat zijn, is een teken van beschaving. Bovendien heeft de welvaartstaat ons ook economische voorspoed opgeleverd. Landen met een relatief ‘grote’ publieke sector presteren over het algemeen beter, of in ieder geval niet slechter, dan landen met een ‘kleinere’ publieke sector. De Nederlandse welvaartstaat is, en in tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, ook een grote (*sociaal-*)*liberale* verworvenheid: alhoewel de *uitbouw* van de welvaartstaat vooral een sociaal-democratische aangelegenheid was, kenmerkt de *opbouw* van de welvaartstaat zich sterk door initiatieven van liberale politici. Denk aan het Kinderwetje van Van Houten uit 1874 of de Ongevallenwet van 1901 van Cornelis Lely van de Liberale Unie. Dit historisch belang van liberale denkers en politici bij de opbouw van de welvaartstaat geeft aan dat het (sociaal-)liberalisme geen antistaatsleer is: centraal staat in dit gedachtegoed de vrijheid tot ontwikkeling van het individu. En als deze vrijheid in een bepaalde context het best kan worden geborgd door de staat, dan is een (daad)krachtige staat wenselijk vanuit sociaal-liberaal perspectief.

‘Bottom-up initiatieven van mensen onderling worden vaak gefrustreerd door bureaucratische regels en een controlerende overheid’

Dit wil echter niet zeggen dat solidariteit *alleen* via de staat kan worden geregeld en dus per se een zaak van de (Rijks)overheid is. Naast de staat – of beter gezegd, bureaucratische principes, afdwingbare rechten en plichten – zou ‘zorg voor anderen’ ook via de markt of door mensen zelf kunnen worden geregeld. Om analytisch en ideologisch grip te krijgen op de afwegingen wanneer wie, hoe en wat kan doen, heeft de Mr. Hans van Mierlo Stichting in 2011 een essay gepubliceerd dat een denkkader schetst over dit soort ordeningsvragen (VMS 2011; 2012). Uit deze analyse volgt

onder meer dat vooral als de verbondenheid tussen, en betrokkenheid van, mensen een belangrijke variabele is voor de ontplooiing van het individu – immers het startpunt van het liberalisme – dat dan de staat niet automatisch het meest geschikt is (voor het regelen van onderlinge solidariteit). Vooral als het gaat om zorg, bijvoorbeeld voor ouderen. Goede zorg is hierbij niet altijd een kwestie van het in tien minuten het bed verschonen, of het op tijd aantrekken van steunkousen. Goede zorg omvat hier aandacht van de professional voor de oudere, voor de patiënt. En dit is niet altijd even goed via de bureaucratie te organiseren. De kracht van mensen onderling – van zowel de patiënt als de professional – wordt in de discussie over welvaart en welzijn vaak over het hoofd gezien.

‘Beter een goede buur dan een verre vriend’

De kracht van mensen onderling

In de context van dit artikel gaat het te ver om uitgebreid in te gaan op deze kracht van mensen onderling, hoe het eruit ziet en waar het vandaan komt. Kort gezegd: meer aandacht voor de kracht van mensen onderling in zorg en welzijn kent twee varianten in de uitwerking. Enerzijds kan veel zorg op een andere manier georganiseerd worden waarbij dialoog, vertrouwen, maatwerk en het oordeel van de professional centraal staan (het gaat hier om *hoe* de zorg wordt georganiseerd). Anderzijds kunnen mensen in de samenleving zelf ook meer zorgtaken op zich nemen (het gaat hier om *wie* de zorg op zich neemt). Beide varianten leiden tot een fundamenteel andere inrichting van onze welvaartstaat, met meer ruimte voor, en zeggenschap en betrokkenheid van, het individu (en mensen samen). Dit is wat D66 de ontwikkeling van een verzorgingsstaat naar een ontplooiingsmaatschappij noemt (D66 Verkiezingsprogramma 2010).

Het is met name deze laatste variant – mensen die meer zorgtaken zelf oppakken – die momenteel opleeft en meer aandacht krijgt in de media. Alhoewel politici vooral zorgtaken *top-down* willen overlaten aan burgers, gaat het met name om *bottom-up* initiatieven van mensen samen, zonder dat een overheid zich daar automatisch mee bemoeit (maar kan wel in een faciliterende of regisserende rol). Deze initiatieven passen goed bij het sociaal-liberale uitgangspunt ‘vertrouw op de eigen kracht van mensen’, waarbij mensen vaak beter en effectiever dan een overheid bepaalde oplossingen zelf kunnen bedenken. Maar niet altijd. Vooral als er sprake is van machtsmisbruik, uitsluiting en afhankelijkheid is overheidsingrijpen weer noodzakelijk.

Het grote obstakel voor mensen die deze initiatieven ontplooiën – of de zorgontvanger zijn – is momenteel nog niet zozeer dat er sprake is van sociale afhankelijkheid of machtsmisbruik, maar dat de initiatieven nog steeds vaak worden gefrustreerd door bureaucratische regels en/of een controlerende overheid¹. Neem als voorbeeld de zogeheten Ouderparticipatiecreches (OPC’s), waarbij ouders onderling de opvang van hun kinderen regelen. Deze OPC’s worden momenteel – mede onder invloed van het proces rondom Robert M. – geconfronteerd met grote hoeveelheden regels en procedures waaraan ze niet aan kunnen voldoen – bijvoorbeeld verplichtingen rondom de opleiding van de begeleiders, de ouders in dit geval – waardoor OPC’s veelal genoodzaakt zijn om te sluiten.

¹ Deze constatering volgt uit meerdere gesprekken met initiatiefnemers van maatschappelijke projecten in het kader van een onderzoek van de Mr. Hans van Mierlo Stichting dat momenteel wordt uitgevoerd met als werktitel ‘De kracht van mensen onderling: kiemen waar we blij van worden’.

Rol van de overheid

De opkomst van ‘nieuwe’ vormen van solidariteit tussen mensen onderling wordt nog steeds vaak in de kiem gesmoord door een bureaucratische reactie van de overheid. Dit ondanks de belofte van, en aandacht voor, meer burgerparticipatie. Als de overheid echter niet met regels en voorschriften zou moeten reageren, hoe dan wel? Jaap Velema, D66-wethouder in Hoogezand-Sappemeer deelt zijn inzichten en *best practices*.

Corina Hendriks is wetenschappelijk medewerker bij de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66. Zij houdt zich momenteel onder andere bezig met een project over de kracht van mensen onderling. Ze studeerde journalistiek en promoveerde in 2011 aan de Universiteit van Amsterdam.

Jaap Velema is D66-wethouder Hoogezand-Sappemeer, met o.a. onderwijs, jeugdzorg, bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie in zijn portefeuille.

Referenties

D66. *Verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen 2010-2014*. Den Haag: D66.

RMO (2013). *Het onbehagen voorbij. Een weekend perspectief op onvrede en onmacht*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

CBS (2011). *Vrijwillige inzet 2010*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

VMS (2011). *Ordering op Orde: een sociaal-liberale visie op de verhouding tussen mens, markt en overheid*. Den Haag: Mr. Hans van Mierlo Stichting.

VMS/ELF (2012). *Governing Governance: a liberal-democratic view on governance by Relationships, Bureaucracies and Markets*. Den Haag: Mr. Hans van Mierlo Stichting/European Liberal Forum.

Creativiteit van burgers vraagt om politieke bescheidenheid

In de volle overtuiging dat de overheid de eigen verantwoordelijkheid teveel bij burgers heeft weggehaald, zijn we in onze gemeente Hoogezand-Sappemeer volop ons beleid aan het hervormen. Dit geeft onder de huidige economische constellatie al gauw de verdenking dat een welgemeende oproep tot meer zelfredzaamheid en burgerkracht wordt misbruikt om keiharde bezuinigingen te legitimeren. In de praktijk van alledag lijkt dit mee te vallen.

Laat ik een paar voorbeelden uit mijn gemeente geven. De sluiting van een filiaal van de bibliotheek in één van onze dorpen was voor een naastgelegen zorginstelling aanleiding om zelf met vrijwilligers een boekenuitleen op te zetten. Gelijktijdig werd buurtbewoners ook de gelegenheid geboden om mee te eten in het restaurant van de instelling. Winst voor de burgers. En winst voor het verzorgingstehuis, want zij hebben hierdoor meer binding met hun toekomstige bewoners/gebruikers. Ook de verplaatsing van de dagbehandeling voor mensen met een psychische stoornis van een eigen locatie naar een buurthuis is goed verlopen. De instelling realiseerde een goedkopere oplossing voor zijn dure dagvoorziening. En de gebruikers van de voorziening, nog steeds ondersteund door dezelfde begeleiders, doen nu actief mee in de wijk. De instelling noemt dit zelf 'vastgoedloze zorgverlening'. En als laatste: na een bezuiniging op zwangerschapsvoorlichting werd dit door een samenwerkingsverband van lokale verloskundigen overgenomen. Onder de vlag van de gemeentelijke Centrum voor Jeugd en Gezin worden jonge moeders nu actief geïnformeerd en begeleid. Een vergelijkbaar initiatief wordt nu ook opgezet door een aantal logopedisten, dat ook geen middelen meer ontvangt van de gemeente.

'Burgers willen graag wat voor een ander betekenen'

Op het gebied van deze lokale voorzieningen blijken onze burgers en onze instellingen voldoende creatief om nieuwe wegen te bewandelen. Ook op individueel niveau weet ik dat burgers wel wat voor een ander willen betekenen. Dit gaat niet altijd vanzelf. Men is soms eerder genegen een verre vriend om hulp te vragen, dan een nabije buur. Dan moet iemand anders het voor hen vragen. Zoals medewerkers van een instelling, leden van een kerkelijke instantie, een vrijwilligersorganisatie, of een buurtvereniging.

Als gemeente heb je de mogelijkheid en de verantwoordelijkheid om die netwerken in de samenleving zichtbaar te maken en met elkaar te verbinden. Eventueel kun je faciliteren met gemeentelijke gebouwen, kennis vanuit de eigen organisatie, of met het verstrekken van een startsubsidie. Voor het overige past vooral bescheidenheid, de burger is immers aan zet! Of deze terughoudende rol voor het lokale bestuur ook houdbaar en mogelijk is onder de druk van de omvangrijke opgaven en nieuwe taken in het kader van de drie decentralisaties vind ik nu nog lastig te beantwoorden. Dit hangt sterk af van de ruimte die de wetgever de gemeenten laat bij de invoering van de nieuwe wetgeving en of de gemeente net zo creatief kan zijn bij de uitvoering van haar nieuwe verantwoordelijkheden (als zijn burgers).

Ze zaten nooit samen in de fractie, maar ze kennen elkaar goed. In september 2012 nam Fatma Koser Kaya na acht jaar afscheid als Kamerlid. Steven van Weyenberg nam, nieuw in de Kamer, haar portefeuille sociale zaken en werkgelegenheid over. Op uitnodiging van de Democraat spraken ze elkaar in de werkkamer van Steven over hervormingen op de arbeidsmarkt, het werk als Kamerlid en wethouder en het DNA van D66.

D66 is het cement tussen de stenen

Steven van Weyenberg
Kamerlid D66

Tijdens je Kamerlidmaatschap heb je grote initiatiefwetsvoorstellen ingediend, over onder meer het ontslagrecht en het bestuur van pensioenfondsen. Dat is een flinke erfenis die je achterlaat.

Fatma – ‘Voordat ik in de Kamer kwam, maakte ik als advocaat van dichtbij mee welke effecten wetten hadden op mensen in de praktijk, bijvoorbeeld de ww of het ontslagrecht. Ik wilde de Kamer in om op die dossiers verandering te brengen. Het ontslagrecht was een ongelooflijk belemmerend stelsel. Het was zogenaamd sociaal, maar juist voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt pakte het ontzettend slecht uit. Ik wilde dus per se iets met dat ontslagrecht doen. De initiatiefwetsvoorstellen over het ontslagrecht en die over de rechtspositieregeling ambtenaren zijn in een vergevorderd stadium gekomen. Het is voortdurend balanceren tussen verschillende belangen en om steeds een klein stapje vooruit te kunnen doen. Maar we komen er. Het is een waanzinnige verandering als die twee initiatieven door de Kamer komen. Daarmee heb je echt het aangezicht van de arbeidsmarkt voor eens en voor altijd veranderd en toekomstbestendig gemaakt. Omdat we hiermee iedereen gelijke kansen en gelijke bescherming bieden.’

Steven – ‘Het derde initiatiefwetsvoorstel noem je nu bescheiden niet, die over de medezeggenschap van gepensioneerden in de besturen van pensioenfondsen.’

Fatma – ‘Het is ons inderdaad gelukt om de medezeggenschap van pensioengerechtigden door de Tweede en Eerste Kamer te krijgen. Al meer dan veertig jaar trekt D66 aan dat dossier, ooit gestart door oud-Kamerlid Erwin Nypels. Niet alleen vóór de schermen, maar vooral ook erachter. Het gaat om het overtuigen van andere partijen en duidelijk maken waarom het zo belangrijk is. Gelijke behandeling betekent dat de pensioengerechtigden ook medezeggenschap hebben. Wat goed is aan dit initiatief is de basis voor jongeren om ook een plek op te eisen. Want we hebben gezegd dat het pensioenfondsbestuur een afspiegeling moet zijn van het ledenbestand. Van alle deelnemers dus.’

Tussen 2006 en 2010 was je een van de drie D66'ers in de Kamer. Hoe kijk je terug op die periode?

Fatma – ‘In de tijd dat we met z'n drieën in de Kamer zaten was het heel hard werken. We zijn vanuit een dal omhoog gekropen. De combinatie die hiervoor nodig was, hadden wij: een goede leider en een team dat elkaar door dik en dun steunt. In die periode heb ik veel van mezelf gegeven, ook ten koste van mijn gezin. Dat hakt er in. Ik heb weleens een afspraak laten maken op de verjaardag van mijn kind, niet beseffende dat het zijn verjaardag was. Mijn medewerker moest me dat vertellen. Dat heeft mij enorm geraakt.’

‘Ik heb geen moment getwijfeld of de initiatieven in een stoffige la terecht zouden komen’

– Fatma Koser Kaya

Als een ervaren Kamerlid vertrekt en een nieuw Kamerlid de dossiers overneemt, hoe bewaar je dan de continuïteit? Hebben jullie daarover gesproken?

Steven – ‘Fatma en ik zijn allebei onszelf, maar we delen het D66-DNA waardoor ik intuïtief dezelfde lijn kies als Fatma. Zij staat weer in de traditie van Bert Bakker. Op het terrein van de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid hebben wij zo'n duidelijke visie en consistent verkiezingsprogramma dat wij naadloos op elkaar aansluiten. We hebben allemaal een D66-profiel van democratisering, eigen kracht en denken vanuit het individu in plaats van vanuit deelbelangen. Dat zit in het DNA van de partij en dus ook in ons verkiezingsprogramma. In de afgelopen maanden heb ik hier niet één keer het gevoel gehad dat ik een bepaalde kant op wilde, maar iets mij belemmerde om dat te doen.’

Heb je veel contact met je voorganger?

Steven – ‘Voor de verkiezingen had ik natuurlijk de hoop hier nu samen met Fatma te zitten. Maar het is anders gelopen. Fatma heeft mij daarna uitstekend de weg gewezen en zeker bij de behandeling

Fatma Koser Kaya
Oud-Kamerlid D66

van Fatma's initiatiefwetsvoorstellen hebben we regelmatig contact. Die zijn namelijk niet zozeer van mij, daar staat de naam van Fatma onder. De medezeggenschap pensioengerechtigden is nu bijna geregeld, daarvan zitten we in de blessuretijd. Net zoals Fatma bij elke stap contact had met Erwin Nypels – van wie het oorspronkelijke idee is – zet ik in dit dossier geen stap zonder Fatma en Erwin erbij te betrekken. Bij haar initiatiefwetsvoorstellen voel ik een bijzondere verantwoordelijkheid.’

Is het lastig voor een nieuw Kamerlid om een voorganger als Fatma te hebben?

Steven – ‘Juist niet! Ik kan voortbouwen op al het werk van Fatma, niet alleen de initiatiefwetsvoorstellen, maar ook op grote dossiers als de ww. En daarbij kan ik ook weer mijn eigen accenten plaatsen. Zo is het debat over de verhoging van de AOW-leeftijd bijna afgerond, maar is er veel te doen over de pensioenfondsen en de toekomst van het pensioenstelsel. Het is daarbij buitengewoon prettig dat je elkaar in goede harmonie kunt bellen en niet voor de voeten loopt.’

Fatma – ‘Ik heb me vorig jaar weer verkiesbaar gesteld voor een plek in de Kamer omdat ik mijn initiatieven graag zelf wilde afmaken. Ook met het idee dat als ik dit af zou hebben, het tijd is

‘We hebben allebei banen waar je je ziel en zaligheid in kwijt kan, maar waar je ook af en toe je eigen grenzen moet stellen’

– Steven van Weyenberg

om iemand anders de fakkel te laten dragen. Maar het heeft niet zo mogen zijn. Dat was wel even slikken. Maar vervolgens wist ik ook dat deze initiatieven te groot zijn om niet verder af te maken. Ik heb geen moment getwijfeld of de initiatieven in een stoffige la terecht zouden komen. Sterker nog: als dat zou gebeuren, dan zou ik Steven wel voor de voeten gaan lopen. Dat is niet omdat het toevallig mijn naam draagt. Het is omdat we ergens in geloven, omdat we een betere arbeidsmarkt en een betere samenleving willen. Als je als Kamerlid binnenkomt met idealen, dan moet je ook iets achterlaten waar je jezelf voor honderd procent voor hebt geven.’

Half februari begon je aan je nieuwe baan als wethouder in Wassenaar. Waar kijk je naar uit?

Fatma – ‘In mijn portefeuille heb ik sociale zaken, onderwijs, jeugdzorg en sport. Ik zie nu veel decentralisatieonderwerpen waar ik in de Tweede Kamer als woordvoerder over heb gesproken. Nu mag ik in de gemeente die dossiers uitvoeren, wat een flinke klus is. In de Kamer controleer je en moet je zelf initiatieven nemen, ze-

ker als het dit soort grote hervormingen zijn. Nu zit ik aan het stuur waarbij ik de gemeenteraad de richting voorleg die mij goed lijkt. Daarbij is het handig om ervaring in de Kamer te hebben. In mijn werk als Kamerlid heb ik geleerd achter de regels te lezen en net zo lang door te vragen totdat je precies weet wat er staat. Dat komt me nu heel goed van pas. Wat ik prettig vind is dat je in de gemeente echt dichterbij de mensen zit. Ook kan ik sneller stappen zetten en zie je eerder een concreet resultaat. Dat bevalt me wel. Tegelijkertijd denken we na over de inrichting van de Wassenaarse samenleving voor de toekomst. Mijn werk nu combineert concreet met de lange termijn.’

Hoe zien jullie de ontwikkeling van D66?

Fatma – ‘In de afgelopen jaren is D66 qua organisatie professioneler geworden. Maar we moeten verder kijken. D66 moet diverser worden. Daarnaast vind ik het belangrijk dat we als partij weer een toekomstagenda hebben waarover we in de partij discussie voeren. D66 moet wat mij betreft altijd een toekomstvisie hebben en voortdurend nadenken wat voor samenleving we zijn en willen zijn en wat we daarvoor nodig hebben.’

Steven – ‘We hebben een goede *track record* met een paar jaar voor de troepen uit lopen. We zijn geen status quo partij. Vroeger werkte je veertig jaar bij één baas, nu niet meer. Dat betekent veel voor ons pensioenstelsel, voor de sociale zekerheid en voor de manier waarop we de arbeidsmarkt organiseren. Daar moet je dus over nadenken. Het mooie aan onze partij is dat er altijd een rijkheid is aan onderwerpen die uitgaan van zelfbeschikking en eigen kracht. En dat we de taboes van vandaag durven te benoemen als dat nodig is om volgend jaar of over tien jaar aansluiting te hebben bij de realiteit. Dat is onze kracht. Natuurlijk zijn er steeds nieuwe onderwerpen om op de agenda te zetten, zoals de toekomst van ons pensioenstelsel, van de kinderopvang en bijvoorbeeld de vraag hoe we de sociale zekerheid en de arbeidsmarktinstuties beter laten aansluiten op een steeds meer flexibele arbeidsmarkt. Onze partij durft vooruit te denken. Ik loop met liefde af en toe een stap voor de muziek uit. Het liefst nog twee ook.’

Fatma – ‘In het verleden heeft D66 bij elke sociaal-economische hervorming aan de wieg gestaan. Wij trekken andere partijen naar het midden om de hervormingen te bewerkstelligen. Eigenlijk zijn wij het cement tussen de stenen van het gebouw. Natuurlijk kun je de stenen wel op elkaar zetten. Maar het is niet stevig als je het cement niet hebt.’

Ter afsluiting: welk advies geven jullie elkaar?

Fatma – ‘Volgens mij moet Steven zich vooral niet gek laten maken. Ik weet hoe snel hier alles gaat en hoe snel de nieuwswaarde van bepaalde zaken kan zijn. Vooral koel blijven en je eigen lijn bepalen dus.’

Steven – ‘Volgens mij moet je er ook gewoon van genieten. Dat is een advies dat ik Fatma geef, maar eigenlijk ook mezelf. We hebben allebei banen waar je je ziel en zaligheid in kwijt kan, maar waar je ook af en toe je eigen grenzen moet bepalen. En waar je je bewust moet zijn en blijven van de bevoorrechte plek die je hebt.’

Fatma – ‘Daar sluit ik me helemaal bij aan. Bij mijn afscheid heb ik gezegd dat ik werkte in een bijzondere omgeving, met bijzondere mensen waar bijzonder werk werd gedaan. En dat is iets om trots op te zijn’ ■

Met de blik gericht op de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 staat deze bestuurslaag in de schijnwerpers. Een bestuurslaag die bestaat uit grote en kleine gemeenten, die dicht- en dunbevolkt zijn. En dat brengt een interessante ontwikkeling boven. Alle demografische tekenen wijzen er immers op: naar verwachting gaat de Nederlandse bevolking na het jaar 2035 krimpen.

krimp & kans

Krimp is een fenomeen dat zich nu nog beperkt tot een paar gebieden, waaronder het zuiden van Limburg, Zeeuws-Vlaanderen en noordoost Groningen. De verwachting is echter dat maar weinig gemeenten uiteindelijk de dans zullen ontspringen. Bevolkingskrimp roept bij velen spookbeelden op: leegstaande woningen, verloederende wijken en voorzieningen die uit de kernen verdwijnen. Krimp is derhalve een probleem dat moet worden bevocht. Maar is dit beeld juist en zijn de gevolgen van een dalend inwoneraantal echt zo dramatisch? En is krimp evenzeer als groei niet van alle tijden?

De genoemde vragen rond het fenomeen zijn vorig jaar opgepakt door de Mr. Hans van Mierlo Stichting. Dit resulteerde in het document 'Krimp op eigen kracht', waarin de Mr. Hans van Mierlo Stichting een visie geeft op bevolkingskrimp. 'Krimp op eigen kracht' beperkt zich niet alleen tot theoretische beschouwingen, maar wil ook een aantal praktische handvatten geven om de visie in de praktijk te kunnen brengen.

Allereerst wordt geconstateerd dat krimp, net als groei, een periodiek terugkerend fenomeen is. Tijden van groei worden afgewisseld met tijden van krimp, zoals voorspoed en tegenspoed afwisselen, bijvoorbeeld door maatschappelijke ontwikkelingen als epidemieën, oorlogen of massa-emigratie. Verder is het zo dat de demografische prognoses voor Nederland weliswaar vervelend zijn, maar Europees gezien zeker niet uitzonderlijk. Waar de Nederlandse bevolking tot 2035 nog groeit, is er in landen als Zweden,

Finland en Polen al jaren sprake van krimp. Verder zijn er in Frankrijk en Duitsland een aantal regio's die al veel langer te maken hebben met regionaal teruglopende inwoneraantallen.

Een belangrijk uitgangspunt dat uit het document voortkomt, is dat krimp in de visie van D66 niet alleen als bedreiging, maar toch zeker ook als kans gezien moet worden. Bijvoorbeeld op het gebied van de ruimtelijke diversiteit. Het idee is dat de overheid een mogelijke krimp niet probeert te dempen door het nemen van beleidsmaatregelen, zoals het verplaatsen van bedrijven en rijksdiensten. Dit kost veel geld, levert geen nieuwe werkgelegenheid op en zorgt ervoor dat het bedrijf uit zijn eigen sociaal-economische omgeving weggerukt wordt. Innovatie en onderlinge kruisbestuiving krijgen daardoor minder kans. Tegelijkertijd nemen de kansen die we zien niet weg dat er door krimp mogelijke gevolgen zijn voor de kwaliteit van de leefomgeving. Een pro-actieve houding is daarom vereist. Het voorzieningenniveau hoeft niet overal precies gelijk te zijn, maar essentiële voorzieningen moeten wel van goede kwaliteit zijn en voor inwoners bereikbaar.

Om op een adequate manier met de uitdagingen van krimp om te kunnen gaan, is een omslag van denken nodig. Van groeien naar gebruiken. Zoals in de bouw: beter verstandig slopen en herbouwen op basis van reële behoefte dan steeds weer nieuw willen bouwen. Deze omslag moet vooral bij bestuurders plaatsvinden. De overheid zorgt voor de essentiële voorzieningen en stimuleert innovatie. Volgens D66 moeten de beslissingen hierover genomen worden op het niveau waar de problemen zich manifesteren, de (economische) regio. Dit houdt in dat de financiële en bestuurlijke organisatie ten aanzien van krimp moet veranderen, waarbij samenwerking binnen en buiten de regio cruciaal zal zijn. Daarnaast is het van belang de verwachtingen goed te managen: het heeft geen zin om de realiteit van krimp te ontkennen. Erkennen en acceptatie zijn elementair om effectief te kunnen opereren. Lessen uit bestaande krimpregio's kunnen helpen bij het ontwikkelen van een realistische beleidsvisie op krimp. Ook hier werkt D66 dus lokaal, zeker wanneer de kansen van krimp worden aangegrepen ■

Meer weten?

Lees dan 'Krimp op eigen kracht. Een D66-visie op bevolkingskrimp' van de Mr. Hans van Mierlo Stichting (online raadpleegbaar).

Uitzonderlijk

Bij Koninklijk Besluit is Els Borst eind december 2012 tot minister van Staat benoemd. Het is een eretitel die slechts in uitzonderlijke gevallen wordt toegekend. Els Borst was minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in de kabinetten Kok I en Kok II, in dat laatste kabinet was zij tevens tweede viceminister-president.

Na Marga Klompé (1912-1986) is Els Borst de tweede vrouw die de titel minister van Staat ten deel valt.

GR14

De gemeenteraadsverkiezingen van 2014. Ver weg en toch heel dichtbij.

Op 19 maart 2014 gaat Nederland weer naar de stembus: de kiezer bepaalt dan wie er in de gemeenteraden zitting gaan nemen. Voor velen klinkt dat als een 'ver van mijn bed show': bijna een jaar lijkt nog een behoorlijk lange tijd. Zij die met de politieke realiteit te maken hebben, weten echter dat er in de aanloop naar de verkiezingen heel veel werk gedaan moet worden en dat zo'n jaar in een oogwenk voorbij is. Bij D66 zijn de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen dan ook al in volle gang. Wat houdt dat werk eigenlijk in en wat doet D66 om de lokale afdelingen te ondersteunen in hun weg naar maart 2014?

De voorbereidingen

Een van de eerste belangrijke data in het tijdspad naar de gemeenteraadsverkiezingen is 19 mei 2013. Dan moeten door de ledenvergaderingen van de afdelingen een aantal belangrijke besluiten genomen zijn. Daarbij valt te denken aan het besluit tot deelname aan de verkiezingen en de procedures rond de vaststelling van de kieslijst. Voor de kiezer is vooral het eerste punt belangrijk: naar verwachting gaat D66 in ongeveer 275 gemeenten meedoen. Ten opzichte van de 250 gemeenten bij de vorige verkiezingen lijkt dat een vrij gering verschil, maar het betreft wel degelijk een substantiële stijging. Ten eerste omdat het totale aantal gemeenten ten opzichte van 2010, toen de vorige gemeenteraadsverkiezingen gehouden werden, gedaald is van 445 tot 402 en ten tweede omdat het aantal Nederlanders dat nu op D66 kan stemmen stijgt van 75% naar 85%. Een ander verschil met vier jaar geleden is ook dat nu een aantal zogenaamde 'witte vlekken' verdwenen is. Zo wordt het nu ook mogelijk om in die gemeenten in 2014 op D66 te stemmen. Voorbeelden van deze gemeenten zijn Eersel, Harderwijk, Dalfts en, Rhenen, Noordwijk en Hardenberg.

Minder zichtbaar voor de kiezer, maar intern minstens zo belangrijk voor de verkiezingen, is de procedure rond de vaststelling van de kieslijst. Om de gang van zaken rond de kandidaatstelling te bewaken moet elke afdeling die meedoet met de verkiezingen een verkiezingscommissie in het leven roepen. En dat is niet onbelangrijk want voor die kandidaatstelling gelden een aantal specifieke spelregels. Zo gelden er om te beginnen strikte deadlines. De verkiezing van de lijsttrekker moet uiterlijk op 4 oktober zijn en de stemming over de overige leden van de kieslijst moet uiterlijk op 1 november afgerond zijn. Uiterlijk op 7 januari 2014 moet er een

kandidatenlijst liggen. Andere regels betreffen de invulling van de kandidatenlijst. Wie mogen er eigenlijk op de kieslijst staan en hoe de volgorde van de kieslijst te bepalen? Het zijn allemaal zaken die vastgelegd liggen waardoor elke afdeling weet waar deze aan toe is.

Naast de verkiezingscommissie is het gebruikelijk dat afdelingen ook een programmacommissie en een campagnecommissie in het leven roepen. De programmacommissie heeft als taak het schrijven van het lokale verkiezingsprogramma waarin de visie van D66 op de gemeente en de kansen en uitdagingen die D66 ziet beschreven staan. De campagnecommissie heeft vervolgens de taak om die visie in de verkiezingscampagne aan de kiezers over te brengen.

De politieke inhoud

Naast begeleiding op procedureel vlak geeft het Landelijk Bureau van D66 de afdelingen ook inhoudelijke ondersteuning. Sinds medio september 2012 is Ivo Thonon bij het Landelijk Bureau werkzaam als Coördinator Verkiezingsprogramma's gemeenteraadsverkiezingen 2014 en Provinciale Statenverkiezingen 2015. Het is zijn taak om de lokale programmacommissies te helpen bij het schrijven van hun verkiezingsprogramma. Deze ondersteuning vindt op diverse manieren plaats. Zo heeft hij een handboek verkiezingsprogramma's samengesteld en coördineert hij de totstandkoming van een aantal factsheets over actuele politiek inhoudelijke onderwerpen die door de D66 thema-afdelingen geschreven worden. Verder organiseert hij regionaal intervisiebijeenkomsten waarbij programmacommissies onderling hun ervaringen bij het schrijven van het lokale verkiezingsprogramma uitwisselen. Daarnaast trekt Ivo het land in om met afdelingen en regio's van gedachten te wisselen over de programma's. Ook bij landelijke bijeenkomsten wordt uitgebreid aandacht besteed aan het verkiezingsprogramma, zoals tijdens fringe meetings tijdens het afgelopen congres.

De campagnekaravanen

Na de procedures en de politieke inhoud staat de campagne centraal. Een onmisbaar element op weg naar verkiezingen. En hoewel de campagnes pas in de weken voor de verkiezingen in volle hevigheid losbarsten, beginnen deze natuurlijk al veel eerder. Een succesvolle campagne brengt de goede, aansprekende boodschap op

het juiste moment bij de kiezer. Het is dus maatwerk. Ook hierbij biedt het Landelijk Bureau ondersteuning, variërend van adviezen op basis van de ervaringen die opgedaan zijn bij eerdere campagnes tot het aanbieden van allerlei campagnemateriaal.

De rol van de regio's

Ook de D66-regio's zijn al enige tijd actief bezig met de komende gemeenteraadsverkiezingen. Hun belangrijkste taak is het stimuleren van de afdelingen om mee te doen aan de verkiezingen. Mede hierdoor is het aantal eerder genoemde 'witte vlekken' aan het afnemen. Verder houden de regio's de voortgang van de afdelingen in aanloop naar de verkiezingen in de gaten. Menig afdelingsbestuurder heeft om die reden de afgelopen periode een lid van het campagneteam van de regio aan de telefoon gehad die belangstellend informeerde naar de stand van zaken rond de gemeenteraadsverkiezingen. De logica om de regio's in te schakelen voor de gemeenteraadsverkiezingen is evident. De regio staat dicht bij de afdelingen dan de landelijke organisatie en is daarom beter in staat om maatwerk te bieden, overzicht te houden en ontwikkelingen bij de afdelingen te monitoren. Het werk en de verantwoordelijkheden blijven uitdrukkelijk bij de afdelingen, tussenkomst van het regiobestuur vindt plaats indien daar reden voor is. Bijvoorbeeld wanneer het nuttig is om contact te leggen tussen afdelingen om van elkaar te leren, elkaar te helpen bij de voorbereidingen van de verkiezingen of samen campagne te voeren. Ook kan de regio afdelingen helpen die door een – vaak gedwongen – periode van inactiviteit kampen met gebrek aan ervaring bij bestuurders en politiek vertegenwoordigers door middel van bemiddeling naar opleidings- en coachingstrajecten.

D66 werkt lokaal

Zoals gezegd: een jaar lijkt lang, maar is eigenlijk heel kort als je kijkt naar wat er allemaal voor de verkiezingen gedaan moet worden. Het Landelijk Bureau van D66 en de regio's doen er alles aan om het werk van de lokale afdelingen te ondersteunen. De kracht van de partij zit echter in de leden, in onze lokale helden. Dus schrijf mee aan een verkiezingsprogramma, pak die flyers en zorg dat we op 19 maart 2014 een geweldig verkiezingsresultaat boeken. Want D66 werkt lokaal ■

De burger komt van onder

Grassroots is het Kleine Verhaal van een oer-ouderwets verschijnsel dat de moderne samenlevingen van de eenentwintigste eeuw nieuw leven inblaast. In goed – dus weinig meeslepend – Nederlands: de ‘doe-democratie’, gerund door maatschappelijk geëngageerde doe-het-zelvers met ondernemingsdrang. Die VOC-mentaliteit, op zoek naar een andere wereld, maar dan anders – een betere wereld. Die begint lokaal. *Grassroots* is spontaan, komt van onderop en heeft een activistisch randje. Wat is het en waar komt het vandaan? Moeten we er iets mee? Hoe maken D66’ers het politiek?

Het hangt overal in de lucht

Van burgers die zelf duurzame energieproducent worden (zie kader) tot het Europese verzet tegen internetcensuur en de ultraconservatieve Republikeinse Tea Party – het zijn allemaal halmen van nieuw burgeractivisme. *Grassroots* is ongrijpbaar, maar het hangt overal in de lucht. Het ontkiemt lokaal, maar slecht alle grenzen die het tegenkomt. En soms is het uitgesproken politiek – of dat nou progressief, conservatief, redelijk of onredelijk is. De eerste Nederlandse bewegingen zijn vooral maatschappelijk. Toch slaan ook hier geëngageerde burgers aan het muiten. Zij organiseren zich in coöperaties. En hebben de overheid nadrukkelijk niet nodig. Of het nou gaat om de productie van energie of voedsel, of om de organisatie van verzekeringen of zorg, zij organiseren het liever zelf. Met meer oog voor wat leeft in de samenleving en wat gebeurt in de wereld, luidt hun claim.

Is het iets nieuws? De metafoor in elk geval niet. Die stak de kop op in het Amerikaanse politieke debat van de jaren tien van de twintigste eeuw – vóór de invoering van het algemeen kiesrecht, in een periode dat de massademocratie gestalte kreeg. ‘Voor de uitvinding van radio en televisie kenden we niet anders,’ grapt Ed Grefe, met een knipoo naar het heden. Grefe behoort tot het meubilair in Washington. Hij is ‘professor *grassroots*’ aan de George Washington University in de naar de eerste Amerikaanse president vernoemde stad, maar was ook betrokken bij vele corporate en politieke campagnes. Volgens hem ruikt de campagne van onderop op, ten koste van de – anno 2013 in zijn land – traditionele campagne via de massamedia. Van onderop, dat wil zeggen: met lokale netwerken, die vaak worden gemobiliseerd rondom een issue. Bij ieder issue, doceert de professor, is op voorhand 80 tot 90 procent van de kiezers niet voor of tegen. Die kiezers kun je voor je standpunt winnen. Je kunt ze ook mobiliseren. Zorgen dat zij voor jou anderen overtuigen. Dat moet van onderop. Want die 80 tot 90 procent, dat is allesbehalve een homogene groep. Die reageert niet op één boodschap, toegediend via radio of televisie. Een lichtend voorbeeld is de National Rifle Association (NRA). In de jaren tachtig was de NRA een platte belangenorganisatie voor Libertarische gun-nuts, tegenwoordig is het een burgerrechtenbeweging – met ruim vier miljoen leden en tientallen miljoenen sympathisanten. Die zijn overtuigd dat een wapenverbod aan hun vrijheid tornt – en belijden die overtuiging met mond en creditcard.

Obama en Wilders

De metafoor is oud, maar *grassroots* is iets van nu. Iets van Obama bovendien, als we het blikveld verenigen tot politiek. Het gezaghebbende *The Economist* vergeleek vorig jaar de campagnebestedingen van Obama en Romney. De Republikeinse kandidaat investeerde maar liefst vijf keer meer in radio en televisie, maar zijn Democratische tegenstrever veel meer in internet en mankracht. Obama volgde een andere strategie – zijn eigen strategie van vier jaar eerder: hij voerde campagne van onderop. De boodschap van de zittende president viel bij iedereen die er op dat moment toedeed op maat gesneden op de deurmat. Dat betaalde zich uit. Niet alleen in de zogenaamde *swing states*, maar ook letterlijk: nog eens een half miljoen meer Amerikanen dan in 2008 doneerden aan de campagne van Obama. ‘Wij bedachten dit concept, maar zij zijn er beter in,’ erkent Grefe, campagnestrateeg in het Republikeinse kamp. ‘Ook niet-traditionele Democraten raakten begeistert door Obama.’ En hoe. ‘Iedere *grassroots*-vrijwilliger had het gevoel dat hij onderdeel uitmaakte van een historische missie,’ memoreerde Thijs Niemantsverdriet in *Vrij Nederland* na Obama’s eerste campagne.

En in Nederland? Hier hebben we het ook, maar anders. Minder politiek. Buurtbewoners die een buurthuis overnemen bijvoorbeeld, zoals in Utrecht. Of een bibliotheek, zoals in Vierlinggen. Ondernemers richten 'Broodfondsen' op en wereldverbeteraars starten nieuwe voedselketens op (zie kader). Erg crisisbestendig. Toch kwam grassroots op vóór de banken vielen. Het praktische optimisme – *think global, act local* – van deze maatschappelijke doe-het-zelvers resoneert vooral de vervreemding tussen burger en instellingen, van bank, verzekeraar of welke dan ook tot aan die van het Binnenhof. Internet speelt tegenwoordig een belangrijke rol. Misschien zelfs een essentiële. Internet faciliteert niet alleen nieuwe netwerken, maar zaagt ook aan de poten van de gevestigde macht, in de media, in het bestuur en in de politiek. Macht verschuift, óók buiten de Arabische wereld. Is internet niet de levensader van dit nieuwe burgeractivisme? En grassroots niet oude wijn in nieuwe zakken, maar nieuwe wijn die naar binnen wordt gesmokkeld in oude zakken? Wie beter wil begrijpen wat de potentie is van grassroots moet de straat op. Dat gebeurt ook. In Spijkenisse bijvoorbeeld, waar Geert Wilders onlangs zijn verzetstoer begon. Wie net als de PVV iets van het huidige kabinet vindt, mag meemarcheren naar Prinsjesdag – 'change', maar dan op zijn Wilders', populistische retoriek met een flinke scheut vilein sarcasme. (Overigens zonder iets van een organisatie.)

'Wie beter wil begrijpen wat de potentie is van grassroots moet de straat op'

Van onder

De doe-democratie is écht iets van ons, roepen Nederlandse politici ondertussen in koor. Het is de opstanding van het maatschappelijke middenveld, menen christendemocraten. Nee, de jongste spruit uit de familie van de sociale bewegingen, zegt progressief links – 'het revolutionaire antwoord op de wereld van de multinationals', in de woorden van VPRO's *Tegenlicht*. Allemaal onzin, dit heeft te maken met terugtrekkende autoriteiten, repliceren liberalen – met de mens als schrandere diertje dat zich bevrijdt van de Grote Boze Overheid.

De waarheid ligt niet in het midden. Of wel. Het heeft namelijk niets met overtuiging te maken. Enkel met mobiliseren en organiseren. Sterker: volgens Arnoud Lagendijk, hoogleraar economische geografie aan de Radboud Universiteit, zijn 'mythevorming en obsessie' dooddoeners voor de grassroots-beweging. Zoals bij de daklozenkrant. Verkoop werd een doel op zich, waardoor de aandacht voor de daklozenproblematiek, waar het om te doen was geweest, wegebde. Linksom of rechtsom, grassroots is – dupliciert de D66'er – vertrouwen op de eigen kracht van mensen. Loslaten en ruimte geven. Als je er tenminste iets mee wil, zoals de Rotterdamse D66-fractie en D66-Europarlementariër Marietje Schaken.

Het Rotterdamse raadslid Jos Verveen bedacht het Stadsinitiatief. Iedere Rotterdammer krijgt de kans zijn idee te *pitchen*. Alle Rotterdammers mogen vervolgens stemmen. De raad voegt zich naar

Energie

Groningers produceren hun eigen energie. Daarvoor hebben zij de coöperatie Grunneger Power opgericht. Zij produceren duurzaam. En zetten zich in voor de gemeenschap, bijvoorbeeld met advies en hulp bij de aanschaf van zonnepanelen. Want 'sociale energie' is ook belangrijk. Met een 'doe-tank' houden zij het vuurtje brandend.

Voedsel

Alle door de crisis braakliggende grond veranderde Detroit in 'de grootste stadsboerderij ter wereld'. Ook hier wortelde het. Stadslandbouw – dat gaat verder dan zelf een courgette telen. Complete restaurants worden bevoorraadt, hele gebouwen omgevormd tot kassen en kwekerijen. Want échte stadslandbouwers hebben een missie: lokaal een duurzame voedselketen opzetten. Zij vinden elkaar bijvoorbeeld bij Eetbaar Rotterdam of het Haagse Foodscape Schilderwijk. Behalve duurzaam en lokaal is het ook sociaal, met oogstfeesten en buurtbarbecues.

Ondernemersverzekeringen

Ook ondernemers zijn toegetreden tot de nieuwe kaste van maatschappelijke doe-het-zelvers. Zij organiseren eigen sociale verzekeringen. Zoals de 'Broodfondsgroepen'. Lokaal georganiseerd, landelijk verenigd in een coöperatie. Een broodfonds is doeltreffend eenvoudig: samen een potje bouwen, waarmee je een zieke collega uit de brand helpt. Met vertrouwen als hoeksteen. En volledige transparantie, dus geen besmette derivaten. Zo ontstaan nieuwe netwerken. Niet alleen in de steden, maar ook van Brummen tot Edam.

Open data

Filantropisch kraken. Dat is de missie van Hack de Overheid. Dat maakt Nederland niet alleen transparant, maar leidt ook tot nieuwe toepassingen. Vaak in de vorm van apps. Dit collectief hackte in 2012 de Tweede Kamer – op uitnodiging van Kamervoorzitter Gerdi Verbeet. Het ontwikkelde de zoekmachine Open KvK, waarmee je gratis gegevens van de Kamer van Koophandel kunt opvragen. Andere telgen uit de open data-familie: Buienradar en Funda.

Jeugdzorg

Onze jeugdzorg is een beetje ingewikkeld geworden. Maar een meisje dat slachtoffer is geweest van pesten, eerwraak of loveboys wil maar één ding: een grote zus. Dat is Sistah. Die stichting organiseert onder andere in Delft bijeenkomsten, waar slachtoffers in een vertrouwde omgeving traumatiserende ervaringen kunnen verwerken. Ook als zij niet in aanmerking komen voor Jeugdzorg.

de wens van de bevolking. De Rotterdamse variant op het referendum, grapte Verveen op zijn blog. Deelnemers profiteren van het netwerk van politici en van de media-aandacht die het oplevert, ook als zij niet winnen. Zo bouwen Rotterdammers hun eigen stad, bepleiten de initiatiefnemers. Europarlementariër Marietje Schaafe kanaliseerde het spontane verzet tegen de *Anti-Counterfeiting Trade Agreement* (ACTA) – tegen de internetcensuur. Ze maakte 'activisten' bekend met Europese beleidsprocessen, filterde de discussie en organiseerde een hoorzitting. Daardoor stond ze regelmatig in de spotlights, met in haar kielzog een grote schare sympathisanten die ook nog kennis meebrachten. 'Wie niet bang is een beetje controle uit handen te geven, wint een heleboel,' schreef ze er later over.

Nederland heeft – nog? – geen Tea Party of Obama. Maar de burger komt. Niet van links, niet van rechts, zelfs niet recht door het midden. De burger komt van onder ■

Geslaagd congres

Ruim 1200 mensen kwamen naar het D66 voorjaarscongres in Eindhoven op 9 maart. De partij beleefde in de Lichtstad een bijzonder congres. Zo werd er afscheid genomen van partijvoorzitter Ingrid van Engelshoven, was er een verrassende 'Duitse' gastspreker en keken de congresbezoekers naar een imposant, 35 meter breed scherm. Alexander Pechtold besloot het geslaagde congres met duidelijke taal: 'Minister-president, laat één ding helder zijn: uw uitgestoken hand moet goed gevuld zijn voor het onderwijs. Tart ons niet tot het uiterste!'

Het najaarscongres vindt plaats op 2 november 2013. Noteer deze datum alvast in uw agenda!

MijnD66.nl

Een verhuizing doorgeven?
Lid worden van een thema-afdeling?
Aanmelden voor een lokale nieuwsbrief?

Vanaf 1 mei aanstaande kunnen leden deze en andere administratieve wijzigingen zelf doorvoeren binnen de centrale D66 ledenadministratie via de nieuwe, besloten website MijnD66.nl: www.mijnd66.nl. In de periode van 1 tot en met 17 mei aanstaande ontvangen alle leden van D66 een e-mail met daarin de persoonlijke inloggegevens voor toegang tot MijnD66.nl en de instructies om de eerste keer in te loggen.

Een mooie gelegenheid om dan ook direct te controleren of u nog juist in de ledenadministratie staat!

Log binnenkort in op
www.mijnd66.nl

Mijn droom voor Europa

In het kader van de inhuldiging van Koning Willem Alexander op 30 april heeft het Nationaal Comité Inhuldiging jong en oud gevraagd hun toekomstdroom voor Nederland en de Caribische gebieden van het Koninkrijk te delen. Met de slogan 'Mijn droom voor ons land. Inspiratie voor onze Koning' wordt aan burgers gevraagd hun dromen en ideale toekomst te verbeelden.

Wij maken van de gelegenheid gebruik en vragen aan lezers van de Democraat om in aanloop naar de verkiezingen voor het Europees Parlement hun Europese dromen te delen. Deze zullen we plaatsen in de volgende Democraat, die in het teken staat van de verkiezingen voor het EP. Geïnspireerd door het Nationaal Comité Inhuldiging luidt onze slogan 'Mijn droom voor ons Europa. Inspiratie voor D66'.

Dus laat u inspireren en stuur uw wens, gedicht, foto, tekening of verhaal voor vrijdag 19 juli 2013 naar democraat@d66.nl. Vermeld uw naam, leeftijd en woonplaats. De mooiste, leukste, grappigste en origineelste dromen staan begin september in de Democraat.

Beste Lokale (D66-)Bestuurders

Redactie en lezers van het blad Binnenlands Bestuur hebben de Beste Lokale Bestuurders van 2012 gekozen. D66 prijkt met twee bestuurders in de top 4. Onno van Veldhuizen, burgemeester van Hoorn, veroverde de tweede plaats. Saskia Boelema, wethouder in Breda, bereikte de vierde plaats.

Over Van Veldhuizen zegt een collega-burgemeester: 'Onno is een veelzijdig bestuurder die dossiers weet af te ronden. Hij is een uitstekend voorzitter van de gemeenteraad, vicevoorzitter van de veiligheidsregio en een prima debater. Luisteren naar zijn toespraken is genieten: gefundeerd en geestig.' En, vult een andere burgemeester hem aan: 'Van Veldhuizen is een charismatische collega met veel bestuurlijke ervaring. Hij kent deze regio goed met zijn bestuurlijke verhoudingen. Dat helpt enorm bij de samenwerking in de regio.' Ook voor Boelema uitsluitend lovende woorden. Een collegegenoot omschrijft haar als 'doeltreffend, resultaatgericht, geëngageerd maar ook zakelijk. Dat is een unieke capaciteit.' En volgens een ingewijde in de gezondheidszorg heeft Boelema 'een goed ontwikkeld besef van de effectiviteit en efficiency van gemeenschapsgeld en is ze wars van bureaucratische regeltjes.'

Beiden van harte gefeliciteerd!

D66 prijkt met twee bestuurders in de top 4: Onno van Veldhuizen, burgemeester van Hoorn en Saskia Boelema, wethouder in Breda

Fleur Gräper-van Koolwijk (voorzitter) en Wichard de Wolf (Afdelingen, regio's en leden) zijn de nieuwste aanwinsten van het Landelijk Bestuur.

De stemmingsuitslagen werden bekendgemaakt op het voorjaarscongres in Eindhoven. Robert Farla (Internationaal secretaris) werd herkozen. Leden van het Landelijk Bestuur worden gekozen voor een periode van drie jaar. Allen veel succes gewenst!

Nieuwe gezichten

Wichard de Wolf
Afdelingen, regio's en leden

Gezocht: schrijftalent

De Democraat is op zoek naar nieuwe redactieleden.

Als ledenmagazine van de politieke vereniging D66 informeert de Democraat leden periodiek over verenigingsnieuws en politieke thema's en achtergronden. Redactieleden schrijven op vrijwillige basis voor het magazine. In redactievergaderingen worden plannen voor artikelen gemaakt en bediscussieerd, waarna de redacteurs aan de slag gaan en in overleg met de eindredacteur tot een eindresultaat komen.

Lijkt het je leuk om te schrijven over politieke thema's en aan D66 gerelateerd nieuws? Ben je scherp, flexibel inzetbaar en politiek sensitief? Kortom: ben jij het schrijftalent dat we zoeken? Mail dan voor vrijdag 10 mei 2013 een korte motivatie, je cv en een zelfgekozen stuk (min. 500 en max. 750 woorden) naar Pim van Mierlo via democraat@d66.nl

‘Achter iedere sterke man of vrouw staat een sterke vrouw of man – of man of vrouw’, hield Fleur Gräper-van Koolwijk (38) het congres in Eindhoven voor. Daar nam ze als nieuwe partijvoorzitter het stokje over van Ingrid van Engelshoven. Een subtiele kwinkslag in een nuchter en helder betoog.

**Interview met partijvoorzitter
Fleur Gräper-van Koolwijk**

‘Ik zie zo
ontzettend
veel energie
in de partij’

De vijf van Fleur

1

De partij verbreden

Het ordenen van de samenleving gebeurt steeds nadrukkelijker ook buiten de politiek. Denk aan: ouderraden op scholen, woningcorporaties en zorginstellingen. D66'ers die daar actief zijn moeten we nadrukkelijk bij de partij betrekken. Het verbinden van gedachtegoed en samenleving, dat is het idee.

2

Debat en discussie versterken

Een groeiende partij heeft nieuwe vormen van debat en discussie nodig, waarbij leden centraal staan. Zowel off- als online. Democratie als werkwoord.

3

Interne netwerken versterken

Volksvertegenwoordigers horen niet op een zolderkamer. Met expertmeetings kunnen we gezamenlijk oplossingen vinden. Zo wordt de koers niet alleen inhoudelijk beter, maar ook consistent.

4

Integrale talentontwikkeling

D66 barst van talent. We werven en trainen volksvertegenwoordigers. Dat vraagt om een vervolg. We moeten ook bestuurders de kans geven hun talent te ontwikkelen. En niet alleen werven en trainen, maar ook begeleiden en ontwikkelen.

5

Professionaliteit en diversiteit omarmen

De partij is in rap tempo geprofessionaliseerd. Maar wat op de ene plek is geleerd, is niet altijd op de andere bekend. Bovendien vragen lokale verschillen om andere benaderingen. De kracht is er, nu de verbinding nog.

Gräper-van Koolwijk is gedreven, een raauwdouwer. Dat merk je direct bij haar handdruk. Eerder werkte ze voor D66 in Brussel en Den Haag. Ze was bij verschillende campagnes betrokken. 'Ik zag D66 veranderen in een professionele organisatie,' zegt ze over die tijd. In 2010 was ze kandidaat voor de Tweede Kamer. Daarna vertrok ze naar Groningen, waar ze voor de SER werkt. Nu combineert ze Groningen met Den Haag. Wat brengt deze noordelijke wind D66? Wat is de essentie van politiek volgens de Groningse? Wat is haar ambitie en wie zijn haar helden?

Bijgekomen? 'De hele campagne voor het voorzitterschap was voor mij één groot feest. Er kwam zóveel energie vrij. Wie alleen naar de cijfers kijkt, piekert misschien dat maar 18 procent van de leden heeft gestemd. Ik niet. Ik zag het actieve kader van onze partij tot leven komen – gedragen door drie zeer gedreven campagneteams. Zij geven D66 kleur. Die energie vasthouden, dat is nu mijn belangrijkste taak. Dat hebben we nodig – met de verkiezingen voor de gemeenteraad en het Europees Parlement voor de deur.'

Hoe ga je dat doen? 'Met 'De vijf van Fleur' natuurlijk! Maar vooral met de leden zelf. D66 is debat. Iedere actieve D66'er vindt het leuk om over politiek te praten. Na te gaan wat je ergens van vindt. En waarom je dat vindt. Elkaars ideeën te scherpen. Ik wil het debat aanwakkeren. Dit ledenblad mag van mij bijvoorbeeld best iets meer prikkelen. Ik ga er ook voor waken dat iedereen de kans krijgt om mee te denken én te praten. Want dat onderscheidt D66 van andere partijen.'

Praten, denken. Doen we wel genoeg? Ik kom overal mensen tegen die de handen uit de mouwen willen steken. Voor 2006, in een moeilijke periode voor de partij, zag ik veel zuurheid. Nu zie ik energie, bijvoorbeeld bij Doen66, Route66, Digitaal66 en thema-afdelingen zoals Duurzaamheid. Ik denk eerder: we slaan door met al dat doen. Discussies moeten natuurlijk tot iets leiden. Maar de beste inhoudelijke ideeën verschijnen vaak als je gewoon met pasta en wijn om tafel zit.'

Energie, dat hoor ik je vaak zeggen. Lachend: 'Daar stroom ik mee over. Ik gebruikte het inderdaad ook in mijn congres toespraak. Ik vind dat iedereen die iets voor D66 wil betekenen die kans moet krijgen. Die ambitie past goed bij het type dat ik ben – bij het enthousiasme dat ik meeneem.' >>

Politiek is van iedereen

Partijvoorzitters traden de laatste maanden steeds prominenter op de voorgrond. Ruth Peetoom maakte schoon schip bij het CDA. Hans Spekman staat vaker in de krant dan sommige PvdA-ministers. Ook Heleen Weening werd wekenlang achtervolgd door journalisten, die bloed roken bij het getergde GroenLinks. ‘Tja, je moet als voorzitter de processen strak organiseren en verwachtingen goed managen,’ reageert Fleur Gräper-van Koolwijk. ‘En die stijl van Spekman, die spreekt mij niet aan.’

Hoe ga jij in de krant komen? ‘Niet. Ik heb dat niet nodig om met mijn fractie te communiceren. Alexander (Pechtold, red.) en ik vinden elkaar makkelijk.’

Wat is dan wel jouw uitdaging? ‘Onze uitdaging is: hoe organiseren we groei? Want dat het wringt, dat bleek wel tijdens het congres voor het verkiezingsprogramma. Er was geen ruimte om de amendementen goed te behandelen. Dat kan niet. We moeten de besluitvorming aanpassen, zodat het debat meer ruimte krijgt. Regiocongressen zouden een oplossing kunnen bieden. Het kan ook geen kwaad te kijken hoe onze grotere collega’s dat aanpakken. Ik wil ook de mogelijkheden van sociale media beter inzetten, zodat ondanks onze groei iedereen de kans krijgt mee te doen. Ik zou nog een stap verder willen gaan. Niet-leden bij de discussie betrekken – toch onze potentiële kiezers.’

‘Onze idealen zijn nog net zo actueel als in 1966. Alleen de context verandert’

Waarom is dat zo belangrijk voor je? ‘Politiek is niet alleen iets van volksvertegenwoordigers. Dat inkleuren van de samenleving, daar doet iedereen aan mee. Zeker nu de overheid steeds meer verantwoordelijkheden teruggeeft aan burgers. Signalen die ik opvang onder leden breng ik in bij fracties.’

Als een trouwe partijsoldaat. ‘Ik steek mijn mening niet onder stoelen of banken. Bovendien bewaakt het bestuur de lange-termijnagenda. Maar met de politieke waan van de dag bemoei ik me liever niet, daar gaat Alexander over.’

Grote potentie

Regie is het buzzword in Eindhoven, schreef *De Volkskrant* over het laatste congres. Dankzij het stalen kader van Ingrid van Engelshoven en Alexander Pechtold bloeide D66 op. In de Tweede Kamer groeide de fractie van 3 (2006) naar 10 (2010) en vervolgens 12 zetels (2012). Maar de ruimte om ‘vrolijk een halfuur te debatteren over zoiets als een referendum voor dieren (...) met moties en stemmingen over de beoordeling van de geldigheid van een poot- of klauwafdruk’ is er niet meer bij.

Moet het roer om? Stellig: ‘Het zit anders. Die houding hebben we nog steeds nodig.’ Ze houdt even in. ‘Ingrid en Alexander begonnen met een paar duizend leden, nu zijn het er 24 duizend. We barsten uit onze voegen. Dat vraagt om nieuwe oplossingen. Maar die groei hebben we te danken aan een heldere structuur. Voor 2006 waren we meer een beweging. Nu zijn we een partij, met bijvoorbeeld professionele campagnes. Een partij die meedoet.’

Een partij die voor het eerst een voorzitter heeft die na de oprichting is geboren. Komt er een nieuwe generatie aan? ‘Ik ben nooit afgerekend op leeftijd, geslacht of wat dan ook. Wel op wat ik meebreng. D66 heeft veel meer talent dan andere partijen. Niet alleen twintigers en dertigers, ook veertigers en vijftigers. We hebben dus veel potentie. D66 kan een brede partij worden. Dáár wil ik heen. En dan geldt: achter een sterke fractie staat een sterk bestuur. Dus we moeten ook investeren in bestuurders.’

Wat zijn de idealen van morgen? ‘Onze idealen zijn nog net zo actueel als in 1966. Alleen de context verandert. Dat maakt het lastig die idealen zomaar te vertalen naar onze maatschappij. Het antwoord luidt in Kaag en Braassem anders dan in Amsterdam. Daarom zijn onze richtingwijzers zo sterk. Maar we moeten beter nadenken over hoe we welke doelgroep bedienen. We moeten ons programma afpellen, zoals Obama. Ons verkiezingsprogramma telt dik zestig pagina’s. Een kiezer leest er zelden meer dan acht. Wat neem je dan mee?’

Wie is jouw held van gisteren? ‘Jan Terlouw. Echt een bijzondere man. Op het congres sprak ik hem eigenlijk pas voor het eerst. Hij is integer en heeft visie – voorbij vandaag of morgen, voorbij zijn eigen belang. Ontzettend authentiek. En dan het vuur waarmee hij een congres toespreekt...’ Ze valt even stil. Dan verschijnt een brede lach: ‘Dat is andere koek dan de energie van Fleur! Maar dat is helemaal niet erg. Dan is er iets om aan te werken’ ■

save-the-date

Van Mierlo Symposium

Europa & identiteit

17 mei 2013

14.30-17.00u

Utrecht

De Vereeniging

Mariaplaats 14

D66 is een pro-Europese en een democratische partij. Vanuit haar gedachtegoed beredeneerd ligt de uitweg uit de vele crises in verdere Europese integratie. Tegelijkertijd is de maatschappelijke onvrede over de EU groter dan ooit. Voor velen van haar burgers conflicteert de EU met hun nationale identiteit en zeggenschap over hun leven. Veelal voelen zij zich ongehoord en onbegrepen in hun zorgen.

Het *Van Mierlo Symposium 2013* gaat vanuit een sociaal-liberaal perspectief in op vragen over Europese en nationale identiteit. Wat is dit gevoel van verbondenheid waarnaar we zoeken op Europees niveau en dat het nationaal bestuur haar legitimiteit verleent? Bestaat er een Europese identiteit en hoe verhoudt deze zich tot nationale identiteiten? En hoe kunnen we op Europees niveau onze gezamenlijke identiteit versterken vanuit de publieke ruimte?

**Mr. Hans
van Mierlo
Stichting**

Dit jaar organiseert de Mr. Hans van Mierlostichting het symposium in samenwerking met het Bureau Internationaal D66

Meer informatie over programma, sprekers en inschrijving kunt u vinden op onze website www.mrhansvanmierlostichting.nl

Aymeric Dordonat [28] is Frans en verhuisde in 2010 naar Den Haag. In Parijs was hij lid van 'Mouvement Démocrate'. Lid worden van diens Hollandse zus D66 was een logische stap.

Waarom ben je naar Nederland gekomen?

Omdat mijn Nederlandse vriendin hier werkt. We hebben elkaar ontmoet in Brussel, maar werden moe van het heen en weer reizen tussen Den Haag en Parijs. In Nederland zijn veel internationale bedrijven gevestigd, waardoor ik vrij makkelijk een baan vond. Ik ben momenteel werkzaam als sales-medewerker, maar zou mij op termijn graag bezighouden met het buitenlandbeleid van Frankrijk of de EU. Ik heb Internationale & Strategische Betrekkingen gestudeerd in Parijs en stages gelopen bij het Franse ministerie van Buitenlandse Zaken en de Raad van de Europese Unie. Het is nu echter vrij lastig om werk te vinden in die sector.

Wanneer hoorde je voor het eerst over D66?

Ik kende D66 al voordat ik naar Nederland kwam. Op het YouTube kanaal van de ALDE-fractie zag ik de interventies van Marietje Schaake en Sophie in 't Veld. Ik kon me wel vinden in hun standpunten, die ik vaak ook constructiever vond dan de standpunten van de Franse leden van de ALDE-fractie.

Voel je je geïntegreerd in Nederland?

Eigenlijk was ik vanaf de allereerste dag al een Nederlander, omdat ik als EU-burger alleen een BSN-nummer nodig had om hier te komen wonen en werken. Ik betaal hier belastingen, kijk Nederlandse televisie (bij voorkeur De Wereld Draait Door) en eet zelfs stamppot. Mijn enige cultuurshock was het besef dat alles hier wordt gedaan op de fiets. Maar inmiddels fiets ook ik als echte Hollander overal naar toe!

Ik ben
D66

Democraat is het ledenmagazine van de politieke vereniging Democraten 66 en wordt verspreid onder al haar leden. Democraat verschijnt drie keer per jaar.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van D66 worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd.

Wilt u uw lidmaatschap van D66 opzeggen, stuur dan een e-mail naar ledenadministratie@d66.nl

eindredacteur

Pim van Mierlo

redactie

Maaïke Alleblas
Pauline Breeuwsma
Jan Remmert Fröling
Anita van Rootselaar
Marco Rensma
Mark Snijder
Roel van den Tillaart

fotografie

Jan Remmert Fröling
Hollandse Hoogte
Jeroen Idema
Pepijn Leupen

beelden voorzijde

Eelco Roos / croyable.com

vormgeving

de ontwerpvloot

druk

QuantesArtoos, Rijswijk

oplage

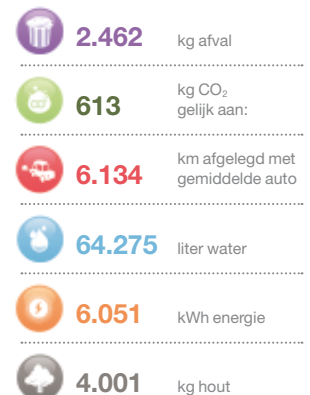
24.500 exemplaren
Den Haag, april 2013

redactieadres

Landelijk Bureau D66
Postbus 660
2501 CR Den Haag

Heeft u een vraag of opmerking voor de redactie? Stuur dan een e-mail naar democraat@d66.nl

Deze Democraat is gedrukt op 80 grams **CyclusPrint**, een 100% recycled papier. Door te kiezen voor dit papier in plaats van een niet-recycled papier vermindert de milieu-impact met:

Democraat

D66

Europa Ja

In deze Democraat een inkijk in het conceptprogramma van D66 voor de Europese verkiezingen in mei 2014. Robert Farla (Internationaal Secretaris binnen het Landelijk Bestuur) en Marty Smits (vice-voorzitter binnen het Landelijk Bestuur en voorzitter van de Permanente Programmacommissie) geven tekst en uitleg.

In mei 2014 vinden de verkiezingen voor het Europees Parlement plaats. Waar staat D66 met het schrijven van het verkiezingsprogramma? 'Het grote voordeel bij de totstandkoming van dit verkiezingsprogramma is dat we al heel lang wisten wanneer het af zou moeten zijn,' aldus Marty. Hij vervolgt: 'In februari 2012 hebben we de verschillende thema-afdelingen gevraagd om te werken aan suggesties en bijdragen op hun thema. Die inbreng is begin dit jaar, samen met suggesties van de fracties in Brussel en Den Haag, aangeleverd. Vervolgens zijn er een vijftal discussiebijeenkomsten in het land georganiseerd. Op dit moment wordt gewerkt aan een concepttekst, waarbij we mikken op een programma op hoofdlijnen. Dit concept presenteren we in het najaar, het partijcongres op 7 februari 2014 is het moment om amendementen te bespreken en het programma vast te stellen.'

Die vijf discussiebijeenkomsten, wat leverden die op? Robert vertelt: 'De discussiebijeenkomsten bevestigden de pro-Europese houding van D66. De aanwezige leden zagen en benoemden de voordelen van de Europese Unie en stelden niet krampachtig vast te willen houden aan een Nederlands geluid op de terreinen waar we in ons eentje toch het verschil niet meer kunnen maken.' Marty vult aan: 'Ook hoorden we de roep om niet alleen over een economisch Europa te praten, maar juist ook over de gedeelde waarden, de stem in de wereld, de slagkracht van 28 landen die in hun eentje veel minder kunnen bereiken. Dat gaat dus vooral ook over het waarom van Europa.' De beide heren benadrukken ook de zorgen die leden hebben over Europa. 'D66 wil en moet werken aan een beter Europa. Onze leden zien, net als onze vertegenwoordigers in Brussel en Den Haag overigens, dat Europa democratischer, transparanter en efficiënter moet. Maar ook dat Europa dichterbij mensen moet komen te staan,' stelt Robert.

Een beter Europa: wat betekent dat voor de toon van het conceptprogramma? 'Net als de andere, recente verkiezingsprogramma's van D66 staat ook in dit programma het vanuit optimisme durven te kiezen centraal. In Europa betekent dat verder bouwen en een kritische houding waar zaken nu slecht of niet democratisch geregeld zijn,' aldus Robert. Marty vervolgt: 'In 2009 gingen de verkiezingen om een keuze voor of tegen Europa. De afgelopen jaren hebben vooral politici aan het roer gestaan die geen van beide kozen. Dat heeft geleid tot halve maatregelen en bijna-oplossingen waardoor we nu al jaren doormodderen. Het programma van D66 moet concreet zijn over wat wij willen, zodat onze kandidaten vol de strijd aan kunnen gaan met de 'vertegenwoordigers van de stilstand'.'

Een primeur in deze Democraat: een inkijk in de schetsen van het conceptprogramma? 'Zo zou je het kunnen noemen, ja. Voor deze Democraat zijn een aantal ruwe teksten geselecteerd en bewerkt die een goed beeld geven van wat D66 wil met Europa. De lezer vindt allereerst een brede schets van de hoofdlijn van het conceptprogramma, waarna verspreid door deze Democraat diverse thema's zullen worden uitgelicht. We hopen dat deze inkijk mensen meeneemt in de ideeën van D66, zodat we begin 2014 samen een prachtig verkiezingsprogramma vaststellen,' aldus een bevlogen voorzitter van de Permanente Programmacommissie ■

Europa kan veel beter

Wij kiezen voor een sterk Nederland in een sterk Europa. D66 is ervan overtuigd dat Europa vooruit kan. Veel beter kan. En moet. Dat wil niet altijd zeggen méér Europese regels, budgetten of instellingen. Want meer Europa is niet automatisch beter. Wij willen dat Europa zich richt op de bescherming van gemeenschappelijke waarden en vrijheden, zoals de vrijheid van meningsuiting, persvrijheid en rechtsbescherming. Een Europa dat ons een sterke stem in de wereld geeft, bijdraagt aan duurzame economische groei, een effectief milieubeleid, een slagvaardig buitenlands beleid en dat alles op een veel transparantere en meer democratische manier.

Voor D66 is Europese samenwerking veel meer dan geld. Meer dan handel of een pragmatische uitruil van kosten en opbrengsten. Europese samenwerking bracht duurzame vrede. Europa biedt ons nu de kans vrijheid, rechtsgelijkheid, ruimte voor diversiteit, verdraagzaamheid en verbondenheid zeker te stellen voor iedereen in Europa. Onze democratie en rechtsstaat te beschermen. Europa kan deze waarden ook met kracht in de rest van de wereld uitdragen. Met een stem die gehoord wordt. Samen maken we onze economie duurzaam en pakken we klimaatverandering aan. Samen zorgen wij voor welvaart en economische zekerheid, voor werk, voor opleidingskansen, voor groei.

Ja, Europa is al vrij, rijk en veilig. Nog altijd is de Europese Unie de grootste economie op aarde. Een plek waar in de wereld jaloers naar gekeken wordt. Maar er is geen garantie dat dit zo blijft, want de staat van de Unie is zwak. En niets doen, maakt de EU alleen maar zwakker. Er zijn grote gebreken in hoe de Unie werkt en wat ze doet. Anno 2013 wordt er nog steeds gewerkt alsof het 1950 is. Om in 2030 niet met een verdeeld en irrelevant Europa te zitten, moeten we nu in Europa investeren. Want Europa kan beter, veel beter.

Met het beter maken van Europa kunnen we niet snel genoeg beginnen. Wij zitten in een economische crisis die nu al meer dan vijf jaar duurt. Te veel mensen, vaak jongeren, zijn werkeloos. De economie staat stil, overheidsbegrotingen komen maar niet op orde en politici strompelen van bijna-oplossing naar bijna-oplossing zonder ooit écht grip te krijgen op de problemen. Tegelijkertijd wachten uitdagingen van wereldformaat rond klimaat, energie, grondstoffenschaarste, veiligheid en migratie op daadkracht en heldere politiek. Stapje voor stapje verliezen wij Europeanen onze stem en invloed in de wereld.

Mensen maken zich begrijpelijk zorgen bij al dit onvermogen. Over niet transparante besluitvorming over hun hoofden heen, over de toekomst van de euro. Over hun pensioenen en spaargeld, over de reikwijdte en de omvang van Europa. En over het behoud van dat wat Nederland nou juist zo Nederlands maakt. Gaan we niet te snel en waar gaan we heen? Is Europa in staat de problemen in eigen huis op te lossen? Zijn we niet beter af zonder al dat gedoe? Begrijpelijke zorgen die een helder antwoord verdienen.

‘Wij kiezen voor de stap vooruit. Europa nu beter maken, want een recept van ‘niets erbij, niets eraf’ voldoet niet’

In deze realiteit maakt Europa zich op voor de verkiezingen van het Europees Parlement in mei 2014. Een kans om te kiezen. Sommige partijen prediken de afbraak van Europa, een zo snel mogelijke terugkeer achter onze eigen landsgrenzen. Andere partijen pleiten voor stilstand, houden wat we hebben, modderen tevreden door. Met deze gevaarlijke houding sleepten zij ons de afgelopen jaren van halfbakken oplossing naar te late actie. Uit gebrek aan een eigen plan speelbal van weifelende politici en ‘de financiële markten’. D66 kiest vol overtuiging voor de stap vooruit. Europa nu beter maken, want een recept van ‘niets erbij, niets eraf’ voldoet niet en wordt ingehaald door een realiteit waarin moet worden gekozen en gehandeld.

De agenda van D66 is en blijft helder. Wij willen een verdeeld Europa beter laten samenwerken. Wij willen een verouderd Europa meer laten investeren in vernieuwing. Wij willen een ondemocratisch Europa meer van mensen maken.

Europa kan veel beter.

04. Beste Mark,
open brief aan de minister-president

06. Europese kenniseconomie

18. D66'ers in Europa

22. lobbyparadijs Brussel

25. I ♥ Europe
Mr. Hans van Mierlo Stichting

28. uit de vereniging

31. Europa & lokaal

36. thema-afdelingen

38. Europa in euro's

41. van de voorzitter

42. Jan Willem Bertens
interview

Verspreid door deze Democraat

Verspreid door deze Democraat treft u verschillende blokken die ingaan op diverse Europese thema's en vraagstukken en de visie van D66 op die thema's en vraagstukken.

Beste Mark,

Open brief aan de minister- president

Een jaar geleden feliciteerden we elkaar. Jouw partij werd de grootste van het land, D66 wist voor de zesde keer op rij winst te boeken bij verkiezingen. In een haastige formatie vormde je een bijzonder minderheidskabinet. Een meerderheid in de Eerste Kamer ontbrak immers.

Bij het lezen van het regeerakkoord was ik niettemin blij verrast. De ambitie spatte van het papier. Met stevige economische hervormingsplannen en een open houding richting Europa koos je na het mislukte politieke avontuur met Wilders voor een andere koers. 'Een verademing' noemde ik al die plannen in het debat over de Regeringsverklaring. Ik kondigde toen al aan dat ik bij de uitvoering van al die hervormingen voor, naast en achter je zou staan om de vaart erin te houden.

Op de woningmarkt is het gelukt om tot een omvangrijk en belangrijk pakket van maatregelen te komen. Met het woonakkoord, waar ook D66 zijn handtekening onder heeft gezet, hebben we een einde gemaakt aan de jarenlange onzekerheid van mensen over hun huis. Daarmee creëerden we helderheid voor de toekomst. En natuurlijk zitten er moeilijke maatregelen in het akkoord, maar de politieke besluitvaardigheid heeft er voor gezorgd dat er op de woningmarkt zowaar weer wat lichtpuntjes lijken te ontstaan.

Maar wat is er sindsdien gebeurd, Mark? Wat is er terecht gekomen van al die andere mooie plannen? Waar is je brandende ambitie gebleven om Nederland vooruit te brengen, 'sterker uit de crisis' zoals jij dat zo graag noemt? Ik las vooral berichten over uitstel van plannen. Hervormingen op de arbeidsmarkt om de werkloosheid te bestrijden? Uitgesteld in het sociaal akkoord. Hervorming van onze provincies voor een efficiënter en effectiever openbaar bestuur? Uitgesteld. Fundamentele stappen naar meer duurzame energie? Ook het doel uit het regeerakkoord om in 2020 16% duurzame energie te gebruiken, is helaas uitgesteld.

Nee, blij word ik niet van al dit uitstel. Hoeveel pagina's van het regeerakkoord staan er eigenlijk nog overeind, welke plannen zijn niet uitgesteld? Boven alles vind ik het zorgelijk, Mark. Want wat vertel je al die mensen die in voortdurende onzekerheid leven? Houd ik mijn baan wel? Hoe voorkom ik dat mijn bedrijf failliet gaat? Heb ik straks nog een pensioen? Krijgt mijn kind nog goed onderwijs? En wie zorgt er straks voor mij als ik het zelf allemaal niet meer kan?

Stuk voor stuk vragen die antwoorden verdienen. Nederlanders snakken naar duidelijkheid. Naar politici die een helder toekomstbeeld schetsen, besluiten nemen en daar dan ook aan vast houden. D66 geeft die duidelijkheid. Wij willen nu hervormingen doorvoeren, nu investeren in beter onderwijs, nu volop inzetten op duurzame energie, nu werk maken van een beter Europa.

Voor dat laatste Mark, raad ik je aan deze Democraat goed te lezen. Je weet dat volgend jaar mei de verkiezingen voor het Europees Parlement plaatsvinden. Waar jij en je kabinet gruwelen van Europese vergezichten en de stilstand bepleiten, is D66 er juist van overtuigd dat Europa veel beter kan. En veel beter moet. Europa is ontzettend belangrijk voor Nederland en de zwakke staat waarin de Europese Unie nu verkeert moeten we dan ook snel onder handen nemen. Als onze leden in het voorjaar van 2014 het verkiezingsprogramma hebben vastgesteld, kun je alle plannen van D66 voor Europa grondig bestuderen. Onze programmacommissie was echter zo vriendelijk je in deze Democraat alvast een inkijkje te geven. Verspreid door deze Democraat tref je verschillende kaders aan die aandacht besteden aan steeds een ander Europees thema.

Beste Mark, laat je inspireren door de goede Europa-ideeën van D66. Ik wens je veel wijsheid en ambitie toe ■

**'Laat je inspireren
door de goede
Europa-ideeën
van D66. Ik wens
je veel wijsheid
en ambitie toe.'**

Alexander

Het zijn belangrijke maanden in Europa. Eind juni hebben de Europese Commissie en de lidstaten overeenstemming bereikt over het Meerjarig Financieel Kader, de begroting van de Europese Unie (EU) voor de komende zeven jaar. Alle bestaande EU-programma's worden herzien en opnieuw ingericht voor de periode 2014 tot en met 2020. Met deze programma's moeten de komende jaren de doelstellingen van de Europa 2020-strategie in zicht komen, die van de EU een slimme, duurzame en inclusieve economie moeten maken. Op het gebied van onderwijs heeft de EU hoge ambities.

Onderwijs als motor van de Europese kenniseconomie

Marietje Schaake
Europarlementariër D66

In 2020 moet het aantal voortijdige schoolverlaters zijn teruggebracht tot minder dan tien procent van de 18- tot 24-jarigen. Tenminste veertig procent moet een eindexamen in het hoger onderwijs hebben. In het EU-budget is echter slechts een klein deel gereserveerd voor onderwijs. Waar moet dit geld de komende jaren aan besteed worden? Wat zouden de belangrijkste onderwijsprioriteiten voor Europa moeten zijn? Democraat vroeg het Neth-ER, de vertegenwoordiging van het Nederlandse onderwijsveld in Brussel, en de enige Nederlandse Europarlementariër in de onderwijscommissie van het Europees Parlement, D66'er Marietje Schaake.

Uitwisseling

Op basis van het subsidiariteitsbeginsel – dat stelt dat de EU alleen optreedt wanneer zij dit doeltreffender kan dan nationale of lokale overheden – is afgesproken dat onderwijs primair een nationale aangelegenheid is. De EU ondersteunt wel de samenwerking en uitwisseling tussen lidstaten, maar 'met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel.' Ook voor D66 is onderwijs altijd een nationaal beleidsterrein geweest, al pleit de partij er ook voor om de meerwaarde die intensievere Europese

‘Een belangrijke rol voor Europa is om de niveauverschillen in het onderwijs te verkleinen’

Tim Buiting
Charlotte Geerdink
 Neth-ER

samenwerking kan bieden, goed te benutten. Deze meerwaarde vinden we vooral in onderlinge uitwisseling: van kennis, ervaring en *good practices*, maar ook uitwisseling van leerlingen, studenten en docenten.

‘De EU heeft geen exclusieve bevoegdheid op het terrein van onderwijs, maar een aanvullende bevoegdheid. Dit is ook wenselijk, aangezien elk onderwijssysteem vanuit een bepaalde historie en cultuur is ingericht.’ Charlotte Geerdink, een van de drie beleidsmedewerkers van Neth-ER, ziet echter wel de meerwaarde van Europese samenwerking. ‘Een belangrijke rol voor Europa is om de niveauverschillen in het onderwijs te verkleinen, waardoor de kwaliteit van onderwijs- en opleidingssystemen over heel Europa verbeterd wordt.’ Door het uitwisselen van goede praktijken kan ook het Nederlandse onderwijs profiteren van deze Europese samenwerking. ‘Een concreet voorbeeld is de wijze waarop in Finland docenten worden opgeleid. Finse docenten, of ze nu in het basisonderwijs werken of op de universiteit, zijn allen gelijkwaardig en hebben dezelfde opleiding achter de rug. Daardoor kan elke docent zowel in het basisonderwijs worden ingezet, als bijvoorbeeld op een hogeschool. Het Nederlandse onderwijs kan hier zeker van leren.’

Aan deze Europese samenwerking op het terrein van onderwijs wordt ook de komende zeven jaar slechts een fractie van het EU-budget besteed. Voor het nieuwe onderwijsprogramma Erasmus+ (zie kader) wordt waarschijnlijk zo’n 16 miljard euro gereserveerd. Een aanzienlijk bedrag, maar van de totale EU-begroting van bijna duizend miljard euro niet meer dan twee procent. D66 had dit graag anders gezien. Marietje Schaake: ‘Aan onderwijs wordt in Europa relatief weinig uitgegeven. Hoewel we ons zeer bewust zijn van de noodzaak om op de budgetten te letten, is het hoog tijd dat daar verandering in komt. Van het uitgeven van het grootste deel van het EU-budget aan landbouwsubsidies moeten we naar serieuze investeringen in de kenniseconomie. Het is niet langer te verantwoorden dat het grootste gedeelte van het EU-budget opgaat aan de verouderde landbouwsector, terwijl er nauwelijks geld beschikbaar is voor investeringen in ict, onderwijs en onderzoek, waarmee Europa klaargestoomd moet worden voor de toekomst. Alleen op die manier kan Europa de concurrentiestrijd aan met landen als China en India.’

Meer efficiëntie en impact

De huidige EU-onderwijsprogramma’s bieden een breed scala aan mogelijkheden, voor zowel individuele leerlingen, studenten en

docenten, als het verbeteren van beleid en bestuur in het onderwijs. 'De meerwaarde van de onderwijsprogramma's is dat iedereen er gebruik van kan maken,' legt Charlotte Geerdink uit. 'Van individuele stageplekken of uitwisselingen in het voortgezet onderwijs, tot het delen van innovatieprojecten in het beroepsonderwijs of ondersteuning voor pas afgestudeerden bij het vinden van een baan. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld het onderzoeksprogramma, dat vooral gericht is op excellentie.' In de uitvoering van de onderwijsprogramma's pleit D66 voor meer efficiëntie. 'Om met het beperkte budget dat voor onderwijs beschikbaar is zoveel mogelijk resultaat te boeken, is het zaak dat Europese onderwijsprogramma's zo efficiënt mogelijk ingericht worden,' stelt Marie-

'Het is de hoogste tijd dat de EU haar kenniseconomie serieus gaat nemen'

tje Schaake. 'In Erasmus+ gebeurt dit al voor een deel door alle bestaande Europese uitwisselingsprogramma's onder dezelfde paraplu samen te brengen. Zo kan de bureaucratische motor achter de programma's afgeslankt worden, waardoor uiteindelijk meer geld bij het daadwerkelijke onderwijs terecht komt. Ook profiteren studenten wanneer ict en online platforms slim ingezet worden om aanmeldprocedures te vereenvoudigen en de enorme rompslomp met formulieren te verminderen.' Ook Neth-ER ziet de verbeteringen die Erasmus+ in dit kader zal bieden. Geerdink: 'Het nieuwe programma gaat meer met *lumpsums* werken, waardoor het niet nodig is om alle kosten van alle activiteiten met bonnetjes te verantwoorden.' Tim Buiting, ook beleidsmedewerker bij Neth-ER en tevens bestuurslid van D66-afdeling Brussel, onderstreept dat ook voor individuele leerlingen en studenten de administratieve druk verminderd zal worden. 'Al hebben die formulieren ook een functie, namelijk om meer informatie te verkrijgen over de leerervaringen van de student, en dus over de impact van zo'n uitwisseling. Daar moeten we dus nog een goede balans in vinden.' Met recht benadrukt Neth-ER het belang van het meten van de impact van de EU-programma's. Zeker in een tijd waarin collectieve uitgaven onder druk staan, is het belangrijk dat de resultaten van EU-investeringen zichtbaar worden gemaakt. Op het gebied van onderwijs is dit zeker mogelijk, denkt ook Charlotte Geerdink. 'Er studeren tienduizenden studenten en scholieren met een Comenius-, Leonardo- en Erasmus-beurs in het buitenland. Het is een feit dat zij

een nieuwe taal leren, interculturele vaardigheden opdoen en een stuk zelfstandiger worden. Dit vergroot uiteindelijk hun inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. Helaas wordt maar weinig verteld over deze mooie dingen die je met EU-geld kunt doen.' Tim Buiting beaamt dit: '*Successes are national, failures are European*. Dat wordt helaas maar al te vaak zo gebracht door nationale politici. Inclusief onze eigen.'

Aansluiting op de arbeidsmarkt

Een belangrijk punt op de Europese onderwijsagenda voor de komende jaren is volgens Neth-ER de wederzijdse erkenning van onderwijssystemen en kwalificaties. Het blijkt echter lastig te zijn om de zo verschillende onderwijssystemen op elkaar af te stemmen. Ook is het niet eenvoudig om goede erkenningssystemen in te richten, die de kwalificaties, competenties en vaardigheden van leerlingen en studenten meten en vergelijken. Voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is het echter belangrijk dat bijvoorbeeld diploma's in de hele Europese Unie erkend worden, zeker in het licht van de hoog oplopende jeugdwerkloosheid. Marietje Schaake: 'De jeugdwerkloosheid is in eerste instantie een gevolg van de algemene economische ontwikkelingen in Europa en vereist daarom een oplossing voor de structurele problemen in de Europese economie en financiële sector. Maar daarnaast moeten de EU en de individuele lidstaten er alles aan doen om de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt te verbeteren. Het kan niet zo zijn dat miljoenen jongeren werkloos thuis zitten, terwijl er alleen al in de ict-sector tot 2015 zo'n 900.000 onvervulde vacatures verwacht

In Europa beschermen we vrijheid, gelijkheid, diversiteit en democratie

Europa is een plek waar 28 landen zich verbonden hebben aan menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, mensenrechten. Een plek waar de doodstraf niet bestaat, waar rechtspraak onafhank-

lijk is en waar individuele vrijheden van iedereen beschermd worden. Een plek waar je niet alleen op het matje komt als je je niet houdt aan begrotingsafspraken, maar ook als je morrelt aan de persvrijheid of

rechten van vrouwen en homoseksuelen. Dat is de gedachte achter Europa, maar nog onvoldoende de werkelijkheid in Europa. In het Europa van D66 kan iedereen aanspraak maken op zijn of haar rech-

ten en heeft een Europese Commissaris de opdracht en instrumenten om te zorgen dat alle lidstaten deze rechten respecteren. D66 wil tevens dat de EU onze waarden ook buiten Europa uitdraagt.

worden.' In sommige sectoren is steeds meer sprake van een *mis-match* tussen afgestudeerden die door het onderwijs worden afgeleverd en werknemers die door het bedrijfsleven worden gevraagd. Charlotte Geerdink: 'Brainport Regio Eindhoven wordt steeds meer gedwongen om voor nieuwe werknemers ook buiten Europa te kijken, simpelweg omdat wij hier niet de mensen opleiden voor de banen die beschikbaar zijn. Een betere samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven is nodig. In Erasmus+ bestaan daarvoor straks de strategische partnerschappen, die juist ook samenwerking met actoren buiten het onderwijs stimuleren. Zo kunnen we bijvoorbeeld bekijken waar op korte termijn behoefte aan is binnen bepaalde sectoren en wat we moeten doen om binnen het beroeps-onderwijs meer mensen daarvoor klaar te stomen.' In dit kader zou het volgens Neth-ER ook goed zijn als we erin slagen om nationale en Europese prioriteiten beter aan elkaar te koppelen. 'Door EU-geld te gebruiken voor nationale prioriteiten, bijvoorbeeld het Nederlandse topsectorenbeleid, kun je een hefboomeffect creëren. Hiermee kan het bestede geld meer impact hebben. Het blijft echter lastig om met 28 lidstaten met elk eigen nationale prioriteiten goed aansluitende Europese prioriteiten te stellen.'

Toepassing van ict

Naast een efficiënte inrichting van de Europese onderwijsprogramma's en een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, is een beter gebruik van ict in het onderwijs een belangrijke prioriteit voor D66 voor de komende jaren. 'De EU zou een voortrekkersrol moeten spelen op het gebied van de toepassing van ict in het

onderwijs,' stelt Marietje Schaake. 'De stormachtige opkomst van zogenaamde *Massive Open Online Courses* (MOOC's) laat zien dat digitale onderwijsvormen enorme potentie hebben. Door als eerste een brede strategie op dit terrein te ontwikkelen kan de EU wereldwijd voorloper worden en de basis leggen voor de volgende generatie digitaal opgeleide Europeanen.' Schaake constateert echter dat veel Europese politici een meer conservatieve koers varen. 'Op het gebied van ict zijn veel van mijn Brusselse collega's huiverig om in te spelen op de laatste digitale ontwikkelingen. Helaas wordt het internet door velen van hen te snel gezien als een bron van risico en kwaad, niet als een kans. In plaats van te proberen het gebruik van internet aan banden te leggen, zou het Europees Parlement veel meer voorwaarden moeten scheppen voor online innovatie en bedrijvigheid, ook binnen het onderwijs.'

Ondanks de exclusieve nationale bevoegdheid staat, zeker voor D66, onderwijs ook de komende zeven jaar hoog op de Europese agenda. Om van de Europese Unie daadwerkelijk een slimme, duurzame en inclusieve economische grootmacht te maken zijn investeringen en hervormingen hard nodig. 'We kunnen niet op onze lauweren rusten,' concludeert Marietje Schaake. 'Door slimme partnerschappen tussen onderwijs en bedrijfsleven te promoten, door een betere inzet van ict en online platforms en door de kenniseconomie centraal te zetten in de strategieën voor economisch herstel, moet de EU er alles aan doen om mee te doen met de wereldtop in onderwijs en onderzoek. Het is de hoogste tijd dat de EU haar kenniseconomie serieus gaat nemen.' ■

► **Op 1 januari 2014 moet Erasmus+ van start gaan, het nieuwe programma voor onderwijs, jeugd en sport. In het programma worden het huidige Leven Lang Leren-programma (onderwijs) en het Youth in Action-programma (jeugd) samengevoegd.**

Erasmus+ krijgt waarschijnlijk een budget van 16 miljard euro en bestaat uit drie onderdelen: individuele leermobiliteit (van leerlingen, studenten, jongeren, docenten en jongerenwerkers), strategische partnerschappen en ondersteuning van beleids-hervormingen.

Gay Pride Boedapest

In de Hongaarse hoofdstad Boedapest vond op 6 juli van dit jaar de Gay Pride Parade plaats. Internationaal staan homorechten vaak onder druk en worden homo's het slachtoffer van geweld en discriminatie. 'D66 is al sinds de oprichting in 1966 een voorvechter van de vrijheden van het individu. Die vrijheden zijn helaas allerm minst een gegeven en het blijft dan ook hard nodig om voor die vrijheden te knokken. Zo zal D66 zich blijven inzetten voor homorechten: in Nederland, in Europa en in de rest van de wereld,' aldus D66 Tweede Kamerlid Vera Bergkamp.

In 2014 gaan de stembussen voor het Europees Parlement weer open. De afgelopen periode was D66 met drie Europarlementariërs goed vertegenwoordigd in de liberale Europese fractie. Tijd om de balans op te maken: hoe kijken Sophie, Gerben-Jan en Marietje terug op de afgelopen periode? En vooral: hoe zien zij de toekomst van Europa voor zich?

Werken aan een beter Europa

We kijken terug naar het begin van de afgelopen termijn. Met welke ambities vertrokken onze drie EP'ers naar Brussel? Op bestuurlijk en institutioneel niveau moet het radicaal anders en beter in Europa, aldus fractievoorzitter Sophie, die sinds 2004 zitting heeft in het Europees Parlement. Het aansturen op verandering op dit vlak vormt dan ook een van haar hoofdambities. 'Er is een ongeken- de turbulentie door onder meer de crisis. Op veel plekken heerst het beeld dat we 'even' door de crisis heen moeten komen en dan weer verder kunnen met *business as usual*. Maar het moet anders in Europa. De manier waarop Europa wordt *gerund*, is vastgelopen: deze manier van besturen is achterhaald en stamt feitelijk nog uit de jaren '50.' Dat bestuurlijke probleem is volgens Sophie de daadwerkelijke crisis in Europa. 'De echte crisis zit hem erin dat we geen antwoord op de economische problemen hadden. Daar zouden we nu dan ook naar moeten kijken: heb je de instituties en structuren om adequaat op een crisis te reageren en de vraagstukken van de 21e eeuw het hoofd te bieden.'

'De liberale ALDE-fractie vervult een sleutelrol in de politieke arena. Als 'Kingmaker' kunnen meerderheden gemaakt of gebroken worden'

Voor Gerben-Jan, door Sophie bestempeld als 'Mr. Geld en Groen', stond bij aanvang van deze zittingstermijn een heel andere ambitie op de voorgrond: verduurzaming. 'Ik wil verduurzaming nog veel sterker verankeren in beleid. Op alle gebieden, zoals klimaat, natuur, grondstoffen, worden de grenzen bereikt. We kunnen in Europa en in de rest van de wereld, met de groeiende bevolking, dan ook alleen maar dit welvaartsniveau vasthouden als we radicaal verduurzamen.' Daarbij legt Gerben-Jan een sterke focus op het verbinden van economische doelstellingen en ambities op het gebied van duurzaamheid. 'Mijn doel is om die radicale verduurzaming ook in de economische sector door te laten dringen. Het gaat weliswaar langzaam, maar het dringt steeds meer door. Het bedrijf van morgen is óf duurzaam óf het bestaat simpelweg niet meer. Verduurzaming is dus niets minder dan economisch overleven.'

Marietje werkt aan de vertaling van de revolutionaire impact die de techniek heeft op de levens van mensen in relevant beleid. 'De strijd voor vrijheid en mensenrechten heeft steeds vaker een technologische component. De voorbeelden zijn legio, van de Arabische opstanden en de rol van mobiele telefoons en de beschikbaarheid van informatie tot de risico's van *massa surveillance* en cyberoorlog.' De impact van techniek is nog niet voldoende terug te zien in beleid, stelt Marietje, zeker niet op Europees niveau. Daar zou verandering in moeten komen. 'De EU zou wereldleider moeten zijn als het gaat om het beschermen en uitdragen van digitale vrijheden van mensen over de hele wereld.'

Een ander groot thema, aangekaart door Sophie, is 'Europa als waardengemeenschap'. 'Daarmee doel ik op afspraken binnen Europa over waarden en grondrechten. Deze zijn lastig te handhaven en bestaan vooral op papier. D66 bepleit bindende regels voor de grondrechten, en ingrijpen door Europa als een land de grondrechten schendt. Europa als unie impliceert een gemeenschap van Europeanen, niet alleen van landen. We hebben binnen Europa gedeelde belangen, maar ook gedeelde waarden. Kwesties als vrijheid van meningsuiting, godsdienstvrijheid, LHBTI-rechten en medisch-ethische vraagstukken zijn niet nationaal maar fundamenteel.'

Het is belangrijk om ons ervan bewust te zijn dat uitdagingen zich steeds meer op mondiaal niveau manifesteren, zo stellen de drie D66'ers. 'Zoals een voormalige Chinese president al zei: de 21e eeuw wordt niet van de landen maar van de continenten. Zo zie ik het ook heel sterk,' aldus Gerben-Jan. 'Niet alleen landen als Nederland, Luxemburg en Malta maar ook landen als Frankrijk, Engeland en Duitsland zijn eigenlijk maar hele kleine spelers op het wereldtoneel. Die doen

er internationaal niet meer toe. Je zag dat heel duidelijk bij de klimaatconferentie in Kopenhagen waar 28 dwergjes naartoe gingen – 27 Europese landen en de Europese Commissie – die elk dachten te kunnen onderhandelen met reuzen als de Verenigde Staten, China en Brazilië. Je bereikt dan niets, terwijl je, als je als 28 dwergen op elkaar gaat staan, wel een reus kunt zijn.’ Ook Sophie benadrukt het belang van een sterk Europa. ‘Om de belangen van onze burgers te (blijven) behartigen in de wereld van vandaag hebben we een sterk Europa nodig. Daarvoor moeten er echter wel dingen veranderen. Dit Europa is niet het Europa wat ik als D66’er wens: het is zwak, ondemocratisch en ontransparant.’ Marietje voegt hieraan toe: ‘In een snel veranderende wereld is een verenigd en democratisch Europa essentieel voor het behoud van fundamentele vrijheden en een hoge kwaliteit van leven. We moeten nu doorpakken en de EU moderniseren om zo het vertrouwen van mensen terug te winnen!’

We hebben uitgebreid gesproken over jullie persoonlijke ambities. Maar wat waren de ambities van de fractie vier jaar geleden? Marietje: ‘Vier jaar geleden hebben we bij het aantreden van de fractie in de huidige samenstelling besloten om sterk in te zetten op de typische D66-onderwerpen, zoals fundamentele vrijheden, duurzaamheid, de positie van Europa in de wereld, economische betrekkingen en internationale handel. Op die manier werken we allemaal vanuit onze eigen disciplines aan een beter Europa.’ Wat daarbij zeker geholpen heeft zijn de portefeuilles die aan ‘onze’ Europarlementariërs zijn toebedeeld. Sophie: ‘We hebben de afgelopen periode een mooi pakket aan portefeuilles bewerkstelligd waarbinnen onderwerpen als duurzaamheid, democratie, de positie van Europa, economische zaken en grondrechten vielen. We hebben met onze kleine delegatie toch veel invloed in het Parlement.’

Een goede combinatie van portefeuilles en een sterke D66-lijn, dat klinkt uiteraard zeer positief. In hoeverre pasten alle individuele ambities binnen die van de fractie? Hoe verliep de samenwerking binnen de ALDE-fractie en tussen de Europese en Tweede Kamerfractie? Sinds 2009 staat Guy Verhofstadt, voormalig premier van België, aan het roer van de ALDE-fractie. De D66’ers zijn te spreken over zijn voorzitterschap. Sophie: ‘D66 is heel blij met een fractieleider als Guy Verhofstadt; we hebben met hem een voorzitter waarmee we op één lijn zitten en onze D66-punten kunnen verwezenlijken. Hij heeft een uitgesproken visie, lef en geeft graag een stevige impuls aan het debat over Europa.’ Marietje voegt hieraan toe: ‘Guy Verhofstadt heeft ambitie en ideeën. Hij heeft ervoor gezorgd dat wij liberalen de afgelopen jaren strategisch onze positie hebben gebruikt.’ De liberale fractie vervult een sleutel-

Sophie in 't Veld

Sinds 2004 is Sophie in 't Veld (1963) fractievoorzitter in het Europees Parlement. Ze heeft de discussie rond Europa zien opblaaien en benut de kansen die de huidige crisis biedt om Europa opnieuw vorm te geven. Op diverse beleidsterreinen, waaronder economische zaken en burgerlijke vrijheden, werkt Sophie aan een democratisch, transparant en slagvaardig Europa. Sophie strijdt voor openbaarheid van bestuur. Ze werd onder meer uitgeroepen tot Liberaal van het Jaar, won de Winston Award voor privacybeschermers en werd gelauwerd door de wereldorganisatie van Humanisten.

@sophieintveld

www.sophieintveld.eu

rol in de politieke arena. Als ‘Kingmaker’ kunnen meerderheden gemaakt of gebroken worden. Omdat er in het Europees Parlement wordt gewerkt in brede politieke families, valt er -in tegenstelling tot de Tweede Kamer- geen 100 procent fractie-discipline af te dwingen. Tijdens de afgelopen zittingsperiode zijn de 85 liberalen, afkomstig uit 19 verschillende lidstaten, het in 89 procent van de gevallen volledig met elkaar eens geweest.

‘Grondrechten moeten net zo afdwingbaar worden als begrotingsdiscipline’

D66 kan zich goed vinden in de ALDE-koers, in 97 procent van de stemmingen komt deze overeen met de D66-lijn. Ook de samenwerking binnen D66 loopt goed, zo haalt Sophie aan. ‘De samenwerking tussen Brussel en Den Haag is van groot belang voor een eenduidig D66-profiel. Zo kunnen we op hetzelfde moment een vuist vormen en zowel op nationaal als Europees niveau van ons laten horen.’ Een concreet voorbeeld is de hoorzitting met Eurogroepvoorzitter Jeroen Dijsselbloem in de commissie Economische Zaken van het Europees Parlement. ‘Dan gaat er zeker een belletje naar Den Haag om te overleggen hoe we hem aan de tand kunnen voelen,’ lacht Sophie.

Van ambities naar resultaten: welke successen hebben jullie de afgelopen periode weten te realiseren? Gerben-Jan werkt hard om de mondiale grondstoffenschaarste hoog op de politieke agenda te krijgen. Wat hij ook naar voren brengt, is de Europese wetgeving die het gebruik van illegaal gekapt hout strafbaar maakt. ‘Door mijn amendementen hebben we bereikt dat de Officier van Justitie via een systeem van ketenaansprakelijkheid kan traceren waar gebruikt hout vandaan komt, zodat door heel Europa strafrechtelijke vervolging mogelijk wordt.’ En dat is niet het enige succes. ‘Een ander voorbeeld waar ik trots op ben is dat het door mijn toedoen verplicht is om op de etiketten van voedingsmiddelen op te nemen welke plantaardige oliën gebruikt zijn. Hierdoor wordt ook duidelijk in welke voedingsmiddelen bijvoorbeeld palmolie gebruikt is, een olie-soort die heel vaak op niet duurzame wijze wordt geproduceerd. De consument krijgt hiermee het inzicht of een product duurzaam is of niet. Verder heb ik me er als lid van de Begrotings- en Begrotingscontrolecommissie hard voor gemaakt om de begroting van het parlement zelf te bevriezen en dat is samen met de sociaaldemocraten gelukt. Ik vind het een heel slecht signaal als we, in tijden van crisis, de begroting van het EP vrolijk door zouden laten groeien.’

Sophie speelt binnen het Europees Parlement een hoofdrol op het gebied van privacybescherming. 'Het agenderen van de bescherming van persoonsgegevens was een heel wezenlijk punt, dat verbonden is met belangrijke onderwerpen als de vrijheid van meningsuiting en individuele vrijheden.' Een ander onderwerp dat veel in de *spotlights* heeft gestaan is uiteraard de rol van banken binnen Europa, een van de grootste *issues* met betrekking tot de economische crisis. 'Op het vlak van economische zaken hebben we samen met de ALDE-fractie en in nauwe samenwerking met Wouter Koolmees in Den Haag aangestuurd op bindende regels in de eurozone en stevig banktoezicht,' aldus Sophie. Ze werkte tevens mee aan zaken als grensoverschrijdende bankoverschrijvingen en elektronisch betalen en maakte zich hard voor openbaarheid van bestuur in Europa, via verschillende Eurowob-procedures en rechtszaken.

Ook Marietje zette een aantal onderwerpen op de kaart, zoals de omwentelingen in de Arabische wereld. 'De EU moet een wereldspeler worden, te beginnen bij onze buurlanden. We kunnen veel meer bereiken door ervoor te zorgen dat handelsbetrekkingen en mensenrechten elkaar versterken. Ook is er een strategie aangenomen waartoe ik het initiatief genomen heb die schetst hoe technologie in het EU-buitenland- en veiligheidsbeleid voor meer vrijheid voor mensen moet zorgen. Het gaat over onderwerpen als *cybersecurity* en welke exportcontroles er zouden moeten zijn. Of hoe je met behulp van technologie meer transparantie tegenover corruptie kunt zetten of tegenover gestolen verkiezingen. Ook gaat het om de vraag hoe je mensen beter toegang kunt verschaffen tot kennis en hoe je onderwijs kunt faciliteren door ontwikkelingsbeleid.' Tevens noemt Marietje het Handels- en Investeringsakkoord tussen de EU en de VS, waarvoor zij binnen de liberale fractie woordvoerder is. 'Dit is een van de grootste dossiers die momenteel speelt, een breed akkoord zou structureel vier miljard euro opleveren voor de Nederlandse economie. Ik zie het als een hele mooie kans dat ik dat voor de fractie mag doen en dat ik op deze manier vanuit mijn D66-overtuiging dit dossier kritisch kan bijsturen. Ook dat is essentieel, we moeten zorgen dat fundamentele vrijheden, maar ook hoge milieu-standaarden niet worden weg onderhandeld.'

Wat willen jullie nog bereiken – voor Europa en persoonlijk? Economie, Europa als waardengemeenschap, openbaarheid van bestuur – ook binnen de persoonlijke doelstellingen van Sophie spelen deze onderwerpen een grote rol. 'Gezamenlijk moeten we de economie weer op de rails krijgen en de interne markt versterken. Ook moeten de grenzen binnen Europa verder verdwijnen.' Ook Europa als 'waardengemeenschap' is

Gerben-Jan Gerbrandy

Sinds juli 2009 zet Gerben-Jan Gerbrandy (1967) zich in het Europees Parlement in voor de transitie naar een duurzame economie. Daarin ziet de liberale woordvoerder van zowel *Resource Efficiency* als Biodiversiteit economische noodzaak én kansen. Zijn inspanningen zijn niet onopgemerkt, zo plaatste dagblad Trouw hem uit het niets op de 27e plek in de Duurzame 100. Ook werkt Gerben-Jan, de man van het Groen en Geld, aan de modernisering van de Europese begroting.

@gerbrandy

www.gerbrandy.eu

belangrijk voor haar. 'Dat is de echte lakmoesproef met betrekking tot hoe goed het gaat in Europa. Grondrechten moeten net zo afdwingbaar worden als begrotingsdiscipline,' aldus Sophie, die ook inzet op een sociaal Europa. 'Denk dan bijvoorbeeld aan werknemersrechten. Zoals we gaan naar één interne markt, zo moeten we ook naar één interne arbeidsmarkt. Wat we nu zien als arbeidsmigratie wordt arbeidsmobiliteit. Daarbij moeten we veel verbeteren als het gaat om het handhaven van de rechten en plichten binnen de arbeidssector. Er zijn nu veel problemen binnen onder meer de transport- en bouwsector zoals uitbuiting door Nederlandse werkgevers.' Ook de eerder benoemde institutionele verandering binnen Europa kan rekenen op de aandacht van Sophie. 'Er moet binnen Europa meer controle komen op de macht. Wat we nodig hebben is een sterk parlementair en transparant Europa, waarbij meer democratische controle is door een grotere rol van het parlement.' In lijn met democratische controle zou er volgens Sophie een directere band moeten komen tussen de verkiezingen en de samenstelling van de Europese Commissie. 'Openbaarheid van bestuur is een absolute randvoorwaarde voor een politieke unie en controle op de macht vereist kennis van wat er gebeurt. Er bestaat op dit moment wel een soort Wob (Wet openbaarheid bestuur) binnen Europa, maar deze vereist een te lange adem en wordt weinig gebruikt. De overheid wil alles weten van haar burgers, terwijl Europeanen zelf steeds minder weten van wat de overheid doet. D66 wil het omgekeerde. De overheid is er voor de burger in plaats van *vice versa*.'

'Het bedrijf van morgen is óf duurzaam óf het bestaat simpelweg niet meer. Verduurzaming is niets minder dan economisch overleven'

Voor Gerben-Jan blijft de koppeling van economie en duurzaamheid een hoofdpunt. 'Mijn belangrijkste doel voor Europa is, zoals gezegd, de economische verankering van duurzaamheid. Daarnaast vind ik het heel belangrijk dat ook Europa zich gaat inzetten voor een wereldwijde *governance* van grondstoffen, al was het alleen maar omdat ik wil zien te voorkomen dat we letterlijk oorlog gaan voeren over de schaarse grondstoffen. Vaak wordt onderschat hoe sterk grondstoffen het geopolitieke speelveld bepalen. Europa is nog niet eens begonnen met het ontwikkelen van een goede strategie op het gebied van grondstoffen, terwijl een land als China vrijwel zijn hele buitenlandse beleid hierop baseert. Ook energie is

een ontzettend belangrijk aandachtspunt. De fossiele energiebronnen raken hoe dan ook uitgeput terwijl olie en gas niet alleen van belang zijn als brandstof, maar ook als grondstof voor de chemische industrie. We moeten daarom nu gaan inzetten op het gebruik van bijvoorbeeld biomassa als grondstof voor de chemische industrie, iets waar de Landbouwuniversiteit in Wageningen al een tijd mee bezig is.’

Daarbij is het van belang, zo stelt Gerben-Jan, dat er meer naar de lange termijn gekeken wordt, met name ook binnen de lidstaten zelf. ‘Een van mijn grootste zorgen is de beperkte tijdschik van de landelijke politiek. Niet alleen in Nederland, waarbij de kabinetten de laatste tijd om de twee jaar wisselen, maar ook in andere landen zoals de Verenigde Staten. Politici moeten in die korte periode proberen om zichzelf met *quick wins* op de kaart te zetten, waarbij er vrijwel geen oog meer is voor de langere termijn. Terwijl we alleen maar kunnen overleven door naar die lange termijn te kijken en ons handelen daarop moeten afstemmen. Dat betekent dat we op een andere manier moeten gaan kijken naar bijvoorbeeld het stimuleren van economische activiteiten. We moeten de focus verleggen van het stimuleren van milieuvriendelijke activiteiten naar het stimuleren van verduurzaming van de economie.’

Ook Marietje zit vol ambitie, iets wat zij geregeld mist in het Europees buitenlandbeleid. ‘Europa moet met ambitie op het wereldtoneel spelen en dat doen we nu zeker niet. Door de crisis zijn we heel erg naar binnen gericht, we staan met de rug naar de rest van de wereld. Dat is een historische fout en we moeten er heel erg hard aan blijven trekken om onze belangen, maar zeker ook onze waarden, in landen die in onze achtertuin liggen over het voetlicht te brengen. Dat betekent dat we onze krachten moeten bundelen en mensen hun ego’s opzij moeten zetten.’ Als de EU niet gemeenschappelijk sterk staat, heeft dat negatieve gevolgen, stelt Marietje. ‘Europa heeft momenteel niet meer de slagkracht om iets te betekenen op het gebied van defensie, bij een relatief kleine missie als die in Libië hadden we bijvoorbeeld Amerikaans materieel nodig. Dat komt ook doordat er zoveel aarzeling is om met elkaar samen te werken.’ Een ander belangrijk aandachtspunt voor Marietje is het eerder genoemde handelsakkoord tussen de EU en de VS. ‘Ik wil dat de belangen van EU-burgers daarbij voorop staan. Het is belangrijk dat de Commissie goed onderhandelt en dat er geen fundamentele waarden of milieubescherming overboord gezet worden, terwijl er wel economische groei en banen bijkomen zonder dat de overheid hoeft te investeren. Als we voor de komende generatie een slim, concurrerend en vrij continent willen zijn, moeten we nu barrières wegnemen en als wereldspeler gaan opereren ten opzichte van

foto Jikke de Gruijter

Marietje Schaake

Marietje Schaake (1978) zet zich in voor een sterk, democratisch Europa als wereldspeler en werd door de Wall Street Journal uitgeroepen tot Europe's Most Wired Politician. Ze initieerde de eerste Digitale vrijheidsstrategie voor het Europees buitenlandbeleid die werd aangenomen door het Europees Parlement. Ze houdt zich actief bezig met mensenrechten in Noord-Afrika en het Midden-Oosten, ook is zij woordvoerder namens de liberale fractie op het grootste handelsdossier van dit moment: het Handels- en Investeringsakkoord tussen de EU en de VS.

@marietjeschaake

www.marietjeschaake.eu

China, de VS en andere opkomende machten. Het moet een verdrag voor en door mensen worden. Betrokkenheid vereist transparantie.’

‘Alleen als thuis alles op orde is kun je meedoen als wereldspeler, alleen dan ben je geloofwaardig’

Welke stip zie je op de horizon voor Europa?

Moderniseren en democratiseren staan bij de drie Europarlementariërs hoog op de agenda. ‘Alleen als thuis alles op orde is kun je meedoen als wereldspeler. Alleen dan ben je geloofwaardig,’ aldus Marietje. In de commissie Binnenlandse Zaken werkt Sophie aan hardere eisen voor de naleving van Europese grondrechten. ‘Als lidstaten de grondrechten aan hun laars lappen, zoals bijvoorbeeld Hongarije, kijkt de Commissie de andere kant op. Zo verzaakt ze haar taak als hoedster van de verdragen. Het moet helder zijn dat binnen de Europese Unie niet alleen de marktregels maar ook grondrechten afdwingbaar zijn. Dat is de belangrijke stap die we moeten zetten in de ontwikkeling van een echte waardengemeenschap en de totstandkoming van een politieke unie.’

Marietje stipt de manier waarop Nederland naar Europa kijkt aan. Deze moet veranderen, vindt ze. ‘In Nederland is de discussie in feite omgedraaid: daar gaat het om de rol van Europa in Nederland – al zou het een vreemde entiteit zijn – terwijl het eigenlijk zou moeten gaan om de rol die Nederland in Europa zou kunnen spelen, met alle ambities die daarbij horen. Nederland zou zich bezig moeten houden met de vraag hoe we Europa mede vorm willen geven en hoe beslissingen in de EU democratisch worden gecontroleerd. Daar spelen nationale politici ook een essentiële rol in. De EU moet natuurlijk resultaten leveren. Een verdeeld Europa is een zwak Europa in de wereld.’

De visie dat de kracht van Europa in de gezamenlijkheid ligt en dat we als gemeenschap betere kansen hebben in de wereld dan afzonderlijk, wordt door de Europarlementariërs onderschreven. Sophie: ‘We kunnen 500 miljoen Europeanen deze kwaliteit van leven alleen bieden met een sterk Europa, dat ook een sterkere democratische legitimiteit heeft.’ Daarbij spelen twee internationale ontwikkelingen een belangrijke rol volgens de fractievoorzitter. Enerzijds de geopolitieke veranderingen in de wereld, anderzijds de ICT-revolutie. ‘De geopolitiek is radicaal aan het veranderen. De westerse hegemonie is over. China, India, Brazilië en Afrika zijn in opkomst,

zij zijn politieke spelers geworden. De VS hebben nu bijvoorbeeld steeds meer belangstelling voor samenwerking met China,' zegt Marietje. 'De positie van Europa verandert. Europa krimpt en vergrijsst. Zo was 60 jaar geleden 20 procent van de wereldbevolking Europees. Nu is dat nog maar 7 procent. Kortom, we worden kleiner en de machtscentra verschuiven. Daar moeten we op voorbereid zijn,' voegt Sophie toe. Ook Gerben-Jan benadrukt deze veranderende positie van Europa. 'De ontwikkeling van de internationale markten zoals Brazilië en India gaat razendsnel, Europa blijft daarbij achter. Dat is niet erg zolang je zelf maar blijft ontwikkelen en innoveren en zolang je maar blijft nadenken waar je op de langere termijn wilt staan. Stilstand is in die zin achteruitgang.'

De tweede door Sophie genoemde ontwikkeling, de ICT-revolutie, speelt volgens haar een belangrijke rol als het gaat om de relatie burger-politiek. 'De ICT-revolutie heeft misschien nog wel grotere impact dan de industriële revolutie. Techniek verandert de manier waarop de maatschappij is ingericht ingrijpend. Er is onder andere meer rechtstreekse toegang tot informatie en daarmee in potentie ook meer rechtstreekse macht en invloed. Een goed voorbeeld is het ACTA-verdrag: naar aanleiding van de acties op internet is dit voorstel van tafel geveegd. Technologie biedt dus de mogelijkheid voor een meer rechtstreekse rol van burgers,' aldus Sophie.

Marietje: 'Er liggen zoveel kansen om Europa opener en transparanter te maken met behulp van nieuwe technologieën. Open data, maar ook het betrekken van mensen bij het opstellen van wetgeving moeten zorgen voor bestuurlijke vernieuwing, transparantie en democratisering. Dat kan alleen als er een open internet is en digitale vrijheden beschermd worden. Daarvoor hebben we slim en ambitieus beleid nodig.'

'Darwin toonde al aan dat winnaars degenen zijn die zich het beste aanpassen aan de nieuwe tijd'

Er is sprake van een spanningsveld. Enerzijds is er een toenemende internationalisering gaande, tegelijkertijd groeit de behoefte van mensen om zaken juist dicht bij huis te regelen. Sophie: 'Ik zie op sommige terreinen de integratie steeds verder gaan. Kijk bijvoorbeeld naar de nationale competentie voor wat betreft het toezicht op banken. Die banken doen en denken niet nationaal, een lokale Rabobank investeert immers over de hele wereld. Toezicht op die banken is dus niet mogelijk zonder een Europese aanpak. Daarentegen zie je ook een lokalisering. Mensen willen meer grip houden op hun eigen leven en dat vraagt om een lokale aanpak,' aldus Sophie. Ze wordt aangevuld door Gerben-Jan: 'Dat is de spagaat waar de nationale politiek mee te maken heeft: enerzijds ziet deze meer bevoegdheden naar Europa gaan, anderzijds naar het lokale niveau.' Sophie stelt dat deze lokalisering en de behoefte om zaken juist binnen de eigen grenzen te bekijken een behoudendheid veroorzaakt die het risico van stilstand met zich meebrengt. 'Er ontstaat een cultuur van zwelgen in nostalgie, een hang naar een idyllisch verleden, een idyllisch verleden dat er nooit was! We doen de boerenbonte gordijnen dicht en pretenderen dat we met de oude instrumenten verder kunnen. Het is een collectieve *mindset*, die gekoppeld is aan angst voor het heden en de toekomst. Ik snap die angst overigens wel: verandering brengt onzekerheid met zich mee. We kunnen in deze situatie twee dingen doen. Of we sluiten uit angst voor de veranderingen in de wereld onze ogen, of we springen in het diepe en maken Europa sterk. Het eerste zal onherroepelijk tot verlies gaan leiden en ik bepleit dan ook met klem de tweede optie. Dat is zonder enige twijfel de D66-lijn. Daarmee zijn we op dit moment de enige partij die dat durft te zeggen. Ik verwijs daarbij graag naar Darwin. Die toonde al aan dat winnaars degenen zijn die zich het beste aanpassen aan de nieuwe tijd.' ■

Europa geeft ons een stem in de wereld

Een verdeeld Europa kan in de 21e eeuw geen vuist maken tussen machtsblokken als de Verenigde Staten en China. We hebben simpelweg geen invloed als 28 economieën en 28 regeringen gecontroleerd door 28 parlementen voor eigen glorie gaan. Elk alleen zijn we gewoonweg te klein en dat geldt zeker voor een klein land als Nederland. De 21e eeuw vraagt om meer en betere Europese samenwerking,

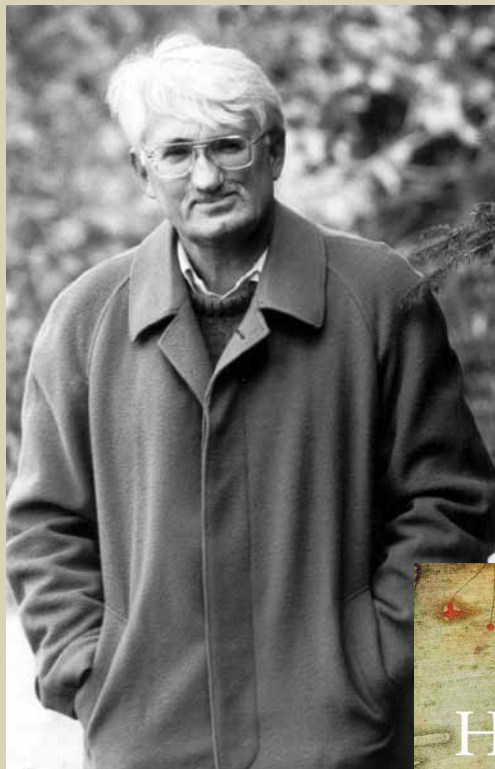
breed gedragen door 500 miljoen Europeanen. Dit is in direct belang van elke Nederlander. Nam Nederland vroeger zelfstandig deel aan belangrijke internationale overleggen, tegenwoordig wordt Nederland vaak niet eens meer uitgenodigd. Zo maakt de G20 afspraken die ons allemaal direct raken, over belastingen, over werkgelegenheid, zonder dat wij een stem aan de tafel hebben. De keuze is sim-

pel: samen gehoord worden of niet gehoord worden. Deze stem in de wereld kent vele gezichten. Meer gezamenlijk buitenlands beleid en op meer plaatsen in de wereld vertegenwoordiging met EU-ambassades. Veel invloedrijker door het bundelen van onze krachten. Met ruimte voor een Nederlands aanspreekpunt voor mensen en bedrijven. Een gezamenlijke agenda voor het snel ontwikkelende Afrika

en het turbulente Midden-Oosten. Voor handel, asiel en migratie, ontwapening en defensie. Afgestemde en zelfs gebundelde ontwikkelings-samenwerking met veel minder bureaucratie. Eén vertegenwoordiging van de EU in de Veiligheidsraad, WHO en Wereldbank. Als één blok strijden voor het beschermen van de rechten, vrijheden en privacy van mensen in Europa en van mensen wereldwijd.

Een toekomst voor Europa

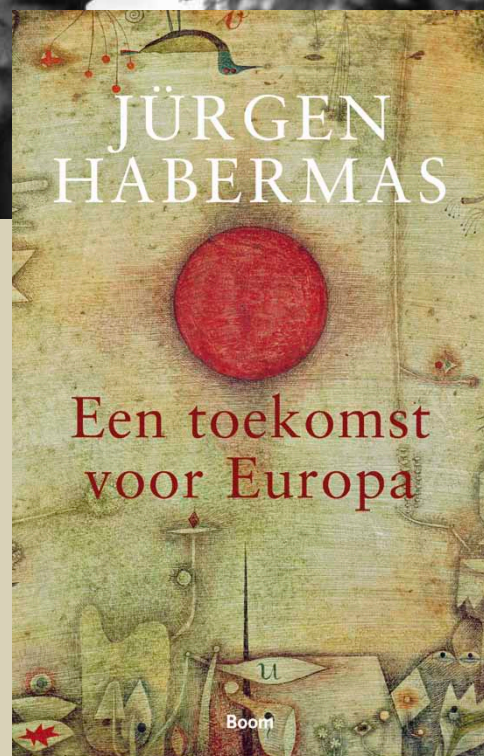
Op 9 november ontvangt Jürgen Habermas de Erasmusprijs uit handen van koning Willem-Alexander. Ter gelegenheid van deze gebeurtenis verschijnt een nieuwe bundel essays van deze invloedrijke Duitse filosoof. In *Een toekomst voor Europa* zijn teksten verzameld die eerder gepubliceerd zijn in Duitstalige kranten en tijdschriften. We zien Habermas daarbij vooral aan het werk als betrokken intellectueel, schrijvend voor een breed publiek. De bundel bevat tevens een inleiding op Habermas's werk, geschreven door Paul Schnabel.

**Een toekomst
voor Europa**
Jürgen
Habermas

Uitgeverij Boom
Paperback, 150 blz.
ISBN 978 94 610 5985 7

€ 17,50

D66'ers in Europa

**'Duitse politici willen graag
meer macht afstaan aan Europa'**

Pieter van Midwoud (32)

woonplaats
Freiburg, Duitsland

beroep/werk
**directeur bij de Gold
Standard Foundation**

burgerlijke stand
**vriendin,
geen kinderen**

'Ik voel me helemaal Europeaan, het liefst zou ik een Europees paspoort willen hebben,' zegt Pieter van Midwoud, inmiddels bijna zes jaar woonachtig in Freiburg, gelegen in het zuiden van Duitsland dichtbij de grens met Zwitserland. Na zijn studie bos- en natuurbeheer heeft hij in 2007 samen met een Duitse vriend in Freiburg een bedrijf gestart. Samen hebben ze een kwaliteitsstandaard ontwikkeld om de CO2-reductie te meten die door bossen wordt gerealiseerd. 'Met ons label voor bijvoorbeeld duurzame bebossingsprojecten hebben we inmiddels al 30 tot 50 projecten in vooral ontwikkelingslanden lopen,' licht Pieter toe.

Europese verkiezingen zijn nog geen onderwerp in de media, want in de Duitse politiek draait op dit moment alles om de parlementaire verkiezingen die in september dit jaar plaatsvinden. Pieter constateert dat men in Duitsland in de regel heel erg in het Europese model gelooft en politici – met bondskanselier Angela Merkel en minister van Financiën Wolfgang Schäuble voorop – graag meer macht aan Europa willen afstaan. Het gaat economisch goed in Duitsland, dus angst voor machtsverlies bestaat nauwelijks. Daarnaast wil men ook voorkomen dat Duitsland als oppermachtig land te boek staat. Pieter merkt nog een ander verschil met Nederland op: in Duitsland is in grotere mate sprake van verantwoordelijk burgerschap. 'Ik bedoel daarmee dat men met elkaar verantwoordelijkheid neemt zodat dingen goed lopen. Bovendien durft men elkaar ook aan te spreken op zaken die niet door de beugel kunnen.'

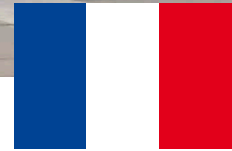
Ook Pieter gelooft, net als de Duitsers, in het Europese model. 'Dankzij 'Europa' kon ik mij heel makkelijk vestigen in Duitsland,' vertelt Pieter. Er blijft natuurlijk echter altijd wat te wensen over. 'Het duurzame Europa,' zo kort en krachtig formuleert Pieter zijn verwachtingen voor de Europese verkiezingen. 'Een duurzaam grondstoffenbeleid is absoluut noodzakelijk om de volgende grote crisis – die gaat ontstaan door schaarste aan water, mineralen, olie en gas – af te wentelen.' Volgens Pieter is dit een dubbele investering: naast dat we er zelf profijt van hebben, kunnen we de kennis ook 'verkopen' aan landen die zich op een later moment met duurzaamheid gaan bezig houden.

‘Voor veranderingen hebben Franse politici veel geduld nodig’

‘In Frankrijk is duurzaamheid leidend bij het beleid voor infrastructuur,’ stelt Raymond van Doorn die sinds één jaar bij het Franse ministerie van Milieu werkt. Daar is hij verantwoordelijk voor de financiering van infrastructuurprojecten met EU-gelden. Raymond werkt in het kader van een uitwisseling in totaal twee jaar in Frankrijk. Tegelijkertijd is een Franse ambtenaar bezig bij het Nederlandse ministerie van Infrastructuur en Milieu. ‘Doel van deze uitwisseling is om kennis uit te wisselen en de samenwerking tussen Nederland en Frankrijk te verbeteren zodat we in Brussel beter samen kunnen onderhandelen,’ stelt hij.

Verschilt de Nederlandse visie op de crisis van de Franse – waar men geld wil uitgeven om banen te creëren? ‘President Hollande bezuinigt meer dan zijn voorganger Sarkozy, bijvoorbeeld op de publieke uitgaven,’ aldus Raymond. Ondanks de terughoudendheid richting Brussel die Hollande aan de dag legt, wil hij wel degelijk het begrotingstekort terugdringen. ‘Alleen gaan veranderingen in Frankrijk heel langzaam, het is gewoon een groot land waarin de regionale en departementale bestuurslagen ook gekend moeten worden, vandaar dat politici veel meer geduld moeten hebben dan in Nederland, legt Raymond uit.

De onvrede onder de Franse bevolking over de gevolgen van de economische crisis groeit echter.

Raymond van Doorn
(43)

woonplaats
Parijs, Frankrijk

beroep/werk
ambtenaar bij het Franse ministerie van Milieu, Duurzame Ontwikkeling en Energie

burgerlijke stand
getrouwd, geen kinderen

Geen wonder dat de Europese verkiezingen nog geen onderwerp in de media zijn. Die media richten zich vooral op de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014. Verwacht wordt dat de regering van Hollande wordt afgestraft en het Front National een grote verkiezingswinst boekt. ‘Mensen kiezen uit onvrede meer extreme partijen, vandaar dat ik hoop dat D66 haar pro-Europese koers blijft vasthouden. Om uit deze crisis te komen, ben je afhankelijk van andere Europese landen, om verschillende zaken gezamenlijk en daadkrachtig te regelen.’ Raymond voegt daaraan toe: ‘Beroepsmatig is mijn wens dat men makkelijker door Europa kan reizen. Nu kunnen bijvoorbeeld Franse hogesnelheidstreinen niet gemakkelijk naar Spanje rijden, simpelweg omdat de sporen niet op elkaar aansluiten. En het rijden met een elektrische auto wordt belemmerd door de vraag of er een Duitse of Franse stekker moet komen om op te laden.’

Sietske de Groot
(43)

woonplaats
London, Verenigd Koninkrijk

beroep/werk
adviseur MKB voor een nationale handelsorganisatie

burgerlijke stand
samenwonend, geen kinderen

‘Britse politiek verscheurd door Europa’

‘Europa heeft mij in staat gesteld om het leven te leiden dat ik nu heb,’ vertelt Sietske de Groot die in verschillende EU-lidstaten heeft gestudeerd en gewerkt. De laatste zes jaar woont zij in London. Daar behartigt zij de belangen van het Britse midden- en kleinbedrijf in Brussel. Enigszins betreurt vertelt Sietske dat dat de laatste tijd niet altijd van een leien dakje gaat: ‘Het Britse anti-Europese sentiment roept irritaties op bij sommige Euro-parlementariërs.’

De speech van premier Cameron, ongeveer een half jaar geleden, heeft het in het Verenigd Ko-

ninkrijk (VK) immer aanwezige debat over Europa verder aangewakkerd. Hierin heeft Cameron aangekondigd een referendum te willen houden of het VK nog lid van de Europese Unie moet blijven. 'De pers schetst vaak helaas een eenzijdig, negatief beeld over Europa. Dit is wat de meeste kiezers geloven. Met twee verkiezingen voor de boeg – de Europese in 2014 en de nationale in 2015 – zijn politici bang voor het electoraat,' legt Sietske uit. Met als gevolg dat de conservatieve partij van Cameron bij het opstellen van de kandidatenlijst voor de Europese verkiezingen de meer pro-Europese kandidaten vervangt door eurosceptici. Binnen de partij heerst echter een enorme verdeeldheid tussen de EU-sceptici en EU-aanhangers.

'De onzekerheid over het lidmaatschap van de Unie is slecht voor de economie: het heeft effect op investeringsbeslissingen, wat het VK als groot en belangrijk investeringsland in Europa direct treft,' meent Sietske. Laat het bedrijfsleven dan geen pro-Europees geluid horen? 'Ook daar zie je verdeeldheid. Grote bedrijven zien de voordelen, maar zelfs bedrijven die veel exporteren zijn soms voor uittreding. Men ervaart de verworvenheden van de interne markt als vanzelfsprekend en gaat ervan uit dat dit zo blijft, ook wanneer het VK geen lid meer van de EU is.'

Sietske merkt dat de digitale interne markt nog niet optimaal werkt: bij het grensoverschrijdend online winkelen krijgt ze soms het bericht dat niet naar het VK wordt geleverd. Ook Nederlandse 'digital content' kan zij met een Brits IP-adres soms niet bestellen. Daarnaast zou Sietske graag zien dat op de kandidatenlijst van D66 één kandidaat zou staan die in een andere lidstaat woont. Deze kandidaat zou uit eigen ervaring kunnen spreken over de Europese verworvenheden van de interne markt en zaken die nog beter geregeld kunnen worden.

Raoul Boucke (37)

woonplaats
**Brussel,
België**

beroep/werk
**adviseur bij
de Europese
Commissie,
DG Climate
Action**

burgerlijke stand
**getrouwd,
geen kinderen**

'Belg heeft een sterk Europees burgergevoel'

'Milieu en klimaat zijn duidelijke voorbeelden waarom de Europese Unie werkt. Wat we hebben bereikt op deze terreinen – een heel robuust systeem van wet- en regelgeving voor CO₂-reductie – was nooit gelukt zonder de EU, met 28 afzonderlijke, individueel handelende landen,' weet Raoul Boucke. Hij heeft ruim zes jaar werkervaring in Brussel: eerst voor de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland waar hij namens Nederland in raadsgroepen over milieubeleid onderhandelde en nu bij de Europese Commissie.

Verduurzamen vraagt om Europese schaal

D66 wil een concurrerende, groene en CO₂-arme economie. Een economie die zorgt voor een hoge levensstandaard, maar niet meer opmaakt dan onze planeet ons kan geven. Aan ons rijke continent de opdracht te laten zien dat dit kan. Een economie van hergebruiken in plaats van opmaken. Een Europese economie waarin we minder vervuilen en voorop lopen met groene technologie en groene banen. Waar we op Europese schaal zorgen voor slimme energienetwerken, grond-

stoffen hergebruiken en het makkelijker maken voor bedrijven om verantwoord over grenzen heen zaken te doen en consumenten in staat zijn weloverwogen keuzes te maken. Alle hulpbronnen worden op duurzame wijze beheerd: van grondstoffen tot energie, water, lucht, grond en bodem. Deze duurzame economische groei gaat samen met bescherming en herstel van natuur en biodiversiteit op land en zee.

Dit vraagt verandering en het is voor Nederland cruciaal dat die op Europees niveau wordt ingezet. Ons land is te klein om zelf de omslag te bewerkstelligen of af te dwingen. Onze ondernemers hebben baat bij afstemming en de kansen die dit voor hen biedt om succesvol te zijn in de rest van de EU. Alleen als we de kracht van 500 miljoen EU-burgers mobiliseren lukt het Europa de rest van de wereld mee te krijgen in deze broodnodige omwenteling.

D66 wil dat Europa slagvaardig komt tot een Europese duurzame energievoorziening, een ambitieus en effectief klimaatbeleid, fiscale vergroening en een grondstoffenrotonde waarin wordt hergebruikt in plaats van verbruikt. D66 pleit ook voor het aanwijzen, beschermen en verbinden van natuurgebieden op land en zee, duurzame en meer diervriendelijke landbouw en visserij en het maken van milieu- en natuurbeschermingsafspraken in relaties met andere landen.

Ruben Brunsveld (36)

woonplaats
**Stockholm,
Zweden**

beroep/werk
**trainer
'public speaking',
speech writer,
Intercultural
Communication**

burgerlijke stand
**samenwonend,
twee stiefdochters**

De Belgische politiek inzake Europa ervaart Raoul positief. 'België is de EU, omdat Brussel de hoofdstad van het land is en tegelijkertijd het hart van de EU.' Voor de Belg is Europa een gegeven, zo blijkt uit een recente enquête. 'Met hun open economie vinden Belgen het belangrijk om een Unie te hebben die de interne markt in goede banen leidt.' Daar doet de N-VA, die voor afscheiding van Vlaanderen pleit, geen afbreuk aan. Raoul denkt zelfs dat de aanhang van de N-VA zonder EU veel kleiner zou zijn. 'Dankzij het feit dat je onder een groter geheel blijft vallen, is het mogelijk om over meer regionale autonomie te praten.'

Door zijn Surinaamse afkomst waardeert Raoul de vrijheid om binnen de EU te kunnen reizen en te werken waar hij wil enorm. 'In Suriname moest je eerst weken op een visum wachten als je naar een ander land wilde.' Ook andere zaken waardeert hij: 'Omdat in alle EU-landen dezelfde standaarden gelden, weet ik dat ik bijvoorbeeld overal schoon drinkwater heb.'

Als voorzitter van de Brusselse afdeling van D66 is Raoul al bezig met de Europese verkiezingen. 'We moeten veel meer aan Nederlanders en andere Europese burgers laten zien wat Europa allemaal voor hen doet. Hier is een grote rol weggelegd voor het Europese Parlement. De Euro-parlementariërs kunnen immers, in tegenstelling tot de Commissie en de Raad, een directe band opbouwen met de burger. Zij worden direct gekozen door die burgers.' Ook is er behoefte aan sterke leiders binnen de EU om bijvoorbeeld het klimaatbeleid steviger neer te zetten en Europa een echte wereldspeler te laten zijn. 'Wij hebben de grootste economie van de wereld en een markt van 500 miljoen consumenten. Wij kunnen daar internationaal veel meer ons voordeel mee doen.'

'Men is zich in Zweden sterk bewust van het belang van de EU'

'De interne markt biedt fantastische mogelijkheden voor entrepreneurs zoals ik', roept Ruben Brunsveld, die drie jaar geleden na een diplomatieke aanstelling bij de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU in Brussel zijn Zweedse vriendin naar Stockholm is gevolgd. De afgelopen jaren heeft Ruben, die zes Europese talen spreekt, trainingen gegeven in Zweden, Polen, Hongarije, Kosovo en Albanië. 'Terwijl Nederland en Zweden dezelfde normen en waarden delen, wordt er totaal anders over gecommuniceerd: in Nederland vrij direct en in Zweden veel introverter en conflictvermijdend, bijna als in een Aziatische cultuur', zo beschrijft Ruben vanuit zijn communicatieachtergrond het verschil tussen deze twee landen.

Zweden is pas sinds 1995 lid van de Europese Unie en daarom wordt Europa nog vaak als iets 'van het continent' beschouwd. Ondanks dit zekere wantrouwen, is een rechtstreekse aanval op de EU zoals dit in veel andere EU-lidstaten gaande is, in Zweden in de politiek noch in de media aan de orde. 'Men is zich hier sterk bewust van het belang van de EU voor Zweden, vooral op economisch gebied met Duitsland als belangrijkste handelspartner', stelt Ruben. Hij constateert dat het land zich in een omschakelingsfase bevindt. 'Vooral voor de jongere generatie is Europa veel meer vanzelfsprekend, bijvoorbeeld het vrij kunnen reizen en het volgen van Europese studies.' Helaas is ook in Zweden een rechts-populistische partij in opkomst, maar deze heeft het onderwerp Europa gelukkig nog niet hoog op de agenda staan.

Ondanks alle voordelen van de interne markt ziet Ruben nog wel een aantal verbeterpunten: 'met mijn Nederlandse nationaliteit kan ik niet stemmen bij de Zweedse nationale verkiezingen. Waarom is het stemrecht gekoppeld aan nationaliteit en niet aan het land van verblijf?' Een dubbele nationaliteit zou hiervoor uitkomst bieden alsmede de kansen op werk vergroten. 'Veel professionele aanstellingen in de publieke sector vereisen in Zweden de Zweedse nationaliteit, wat betekent dat ik er niet op kan solliciteren.' Ten slotte vindt Ruben het belangrijk dat D66 binnen de EU haar sociaal-liberale koers blijft varen met veel aandacht voor mensenrechten: 'binnen de EU zijn lidstaten vaak bang om elkaar erop aan te spreken als iets mis gaat op dit gebied, hier is dus nog ruimte voor verbetering.' ■

Aan Brussel kleven misschien hardnekkige stereotypes, maar de politieke lobby doet nauwelijks onder als het gaat om negatieve associaties. De wetten van de meest elementaire wiskunde voorspellen accuraat wat er gebeurt als je die twee combineert. Dan komen we terecht in een wereld waarin bonzen over de ruggen van nietsvermoedende kiezers politieke beslissingen kopen. In praktijken die het daglicht niet verdragen, die daarom vakkundig uit de openbaarheid worden geweerd. Of niet? Democraat vroeg het aan een openhartige lobbyist én aan een kritische journalist. Wat is de invloed van lobbyisten? Wat doen zij eigenlijk? Zijn wij, Europese staatsburgers, hun speelbal, of ligt het genuanceerder? Of zelfs helemaal anders?

Wegwijs in lobbyparadijs Brussel

Rue du Luxembourg

Hier zitten invloedrijke belangenorganisaties zoals de European Seeds Association (onder meer Monsanto en Bayer) en het Centre for the New Europe, bakermat van menig (rechtse) denktank.

Europees Parlement Rue Wiertz

Hier vind je alle 754 Europarlementariërs en hun medewerkers.

In Brussel werken meer lobbyisten dan beleidsambtenaren. Hoeveel het er precies zijn weet niemand. Elsevier-correspondent Carla Joosten denkt anderhalve lobbyist op ieder van de 14.000 beleidsambtenaren. Anderen zeggen dat er wel 30.000 lobbyisten rondlopen op Rond-point Schuman, rond het Berlaymont, op de Avenue de Cortenbergh en al die andere levensaders van de Unie.

In het transparantieregister hebben tot op heden bijna zesduizend lobbyende organisaties en personen zich ingeschreven. Zij verspielen ongeveer een miljard per jaar. Volgens het maatschappijkritische weblog Sargasso spenderen Nederlandse organisaties 80 miljoen aan de EU-lobby. Kritische kanttekening: een aantal grote visen als Ahold, Heineken en AkzoNobel ontbreekt in het register.

Schandalen

Niet alleen de cijfers, maar ook de Brusselse schandalen doen de Haagse verbleken. In 2011 lieten drie Europarlementariërs zich omkopen door undercoverjournalisten van *The Sunday Times*, die zich voordeden als lobbyisten – aanleiding voor scherpere regels voor lobbyisten, al was er ironisch geen enkele lobbyist bij het schandaal betrokken. Complottheorieën tieren welig in de Europese hoofdstad. Drijft de EU op steekpenningen? 'Ik ben overtuigd dat er wel eens een Europarlementariër geld aanneemt', zegt Joosten, die als EU-correspondent regelmatig schrijft over 'lobbyparadijs' Brussel. 'Er zijn er maar liefst 754', verklaart ze nuchter, 'daar lopen ook boeven tussen. Die hebben we zelfs in Nederland met zijn 150 parlementariërs.' Lobbyregels zouden scherper mogen, maar toch is Brussel transpa-

Charlemagne

Rue de la Loi 170

Hier zit het Directoraat-generaal Handel.

Berlaymont

Rue de la Loi 200

Hoofdkwartier van de Europese Commissie. In het ovale kantoor op de bovenste verdieping vergaderen wekelijks de 25 Eurocommissarissen onder leiding van commissievoorzitter Barroso.

Justus Lipsius

Rue de la Loi 175

Huis van de Europese Raad, waar veel commissievergaderingen en expertmeetings plaatsvinden.

Avenue de Cortenberg

Niet alleen een populaire bestemming voor grote lobbykantoren als Hill & Knowlton en Burson-Marsteller, maar ook Unilever, chemiereus BASF, de Amerikaanse Chamber of Commerce en het Directoraat-generaal Interne Markt zit aan deze grijzige en lawaaierige straat.

Rond-point Schuman

In de wolkenkrabbers aan dit centrale verkeersplein huizen veel multinationals, zoals oliemaatschappij BP, chemiereus Dow Chemical en Aquafed, de koepel van waterbedrijven als Suez en Veolia.

ranter dan Den Haag, zegt Marlene ten Ham, consultant European affairs voor het Nederlandse public affairs adviesbureau Dröge en van Drimmelen. 'Bijna alles staat online en voor bijna alles is een waakhond. Wat het zo ingewikkeld maakt: Europa is ontzettend groot. Maar er is binnen groepen en commissies veel sociale controle. Dat móet ook wel, met al die belangen – Brussel is de compromisstaat bij uitstek.' Lobbyen in Brussel gebeurt vaak door brede coalities. Wie een smet oploopt, ligt er zo uit en doet niet meer mee.

Toch is het beeld van corrupte Europarlementariërs die zich door lobbyisten laten verleiden hardnekkig. Volgens Joosten is dat een erfenis uit de vorige eeuw. 'Bij het optuigen van de interne markt hebben multinationals een fenomenale invloed gehad – bevreesd

als ze waren voor de opkomst van Japan. Dat gebeurde in de totale duisternis van achterkamers.'

Brengen en halen

Lobbyisten spelen in Brussel een rol waar hun Nederlandse collega's van dromen, schreef Joosten vorig jaar prikkelend in *Elsevier*. De EU is in die zin wel degelijk een lobbyparadijs. Ten Ham: 'Het is voor iedereen in Brussel volstrekt normaal om belangenbehartigers te ontvangen.' Maar met wandelgangen en copieuze diners heeft dat volgens beiden niets te maken.

Opvallender dan het hoge aantal lobbyisten in Europa, is het lage aantal van ongeveer 40 duizend EU-ambtenaren, onder wie 14 dui-

zend beleidsambtenaren. Per dossier beschikt de EU over één tot drie ambtenaren, die bij de beleidsvorming de belangen van alle 28 lidstaten en een veelvoud aan belangenorganisaties afwegen. Zonder lobbyisten, die ambtenaren voeden met informatie, zou Europa volgens Joosten subiet stagneren. ‘Dit biedt lobbyisten de mogelijkheid om relevante informatie aan te dragen’, zegt Ten Ham, die in Brussel onder meer het Loodswezen bij het havenbeleid ondersteunt en de Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging bij – of beter gezegd: tegen – de APK-plicht voor motoren. ‘Vergeleken met Nederland begint het politieke proces in de EU eerder. De lobby vergt een langere adem. Dat komt omdat het een enorme uitdaging is tot een consensus te komen. Wetsvoorstellen komen niet uit het niets. Daar gaan expertmeetings en workshops aan vooraf, om alle standpunten helder te krijgen.’ Lobbyisten hebben in dat proces een formele positie en behartigen de belangen van de sector waarvoor zij werkzaam zijn. Ze zijn namelijk onmisbaar om te begrijpen welke belangen er spelen bij lidstaten en organisaties. Dat tekent de Europese lobby. Ten Ham: ‘Je moet pan-Europees kunnen denken. Wat zijn de verschillende posities? Waar staat Nederland? Waar staan de betrokken koepels? Wie zijn onze partners en wie staan aan de andere kant van de streep? Met die organisaties ga je vervolgens praten. Voor ons is het ook belangrijk wat landen als Frankrijk en Duitsland doen. En wie het wetsvoorstel namens het Europees Parlement behandelt, de zogenaamde rapporteur – waarbij ook rekening moet worden gehouden met zijn of haar politieke kleur en nationaliteit.’

Lobbyisten zijn invloedrijk in Brussel, omdat Brussel niet zonder lobbyisten kan. Bregen en halen, heet dat in jargon. Door lobbyisten kan de EU met een zeer compact ambtenarenapparaat een groot gedeelte van de wet- en regelgeving voor 28 lidstaten opstellen. Wat is beter: 120 duizend rijksambtenaren, zoals in Nederland, of een klein ambtenarenapparaat dat leunt op lobbyisten? Joosten, lachend: ‘Dat is een gewetensvraag. Ik vind het goed dat er met mensen uit de praktijk wordt gesproken. Dat kunnen lobbyisten zijn. Maar ik zie ook een probleem. Op deze manier komt de burger nauwelijks aan bod, omdat Europarlementariërs pas laat in het proces een rol spelen. Daar ligt een duidelijke taak voor volksvertegenwoordigers.’

Gelijk speelveld?

Europese lobbywaakhonden bekritisieren nauwelijks de invloed van lobbyisten *an sich*, maar des te meer die van de multinationals.

Maar wie spit, ontdekt dat deze organisaties donaties ontvangen van ngo’s, die vaak op gespannen voet staan met multinationals. Zijn zij wel zo onafhankelijk als zij claimen? Van de andere kant: commerciële organisaties en hun belangenverenigingen zijn getalmatig in het transparantieregister twee keer zo sterk als ngo’s. ‘Ik denk dat er wel iets van waarheid in die kritiek zit’, zegt Joosten. ‘Met genoeg middelen kun je meer mensen op de lobby zetten. Ik heb wel eens de indruk dat Europarlementariërs te veel hun oren laten hangen naar belangengroepen. Dat kan trouwens ook een ngo zijn.’ Met een knipoog: ‘Als het om privacy gaat bijvoorbeeld.’ Volgens Ten Ham verschilt het per dossier. ‘Het helpt misschien als je de beste lobbyisten en juristen kunt inhuren, maar op een gemiddeld dossier zitten één tot drie ambtenaren die meerdere gesprekspartners hebben. Het is aan hen om de uiteenlopende belangen en standpunten te inventariseren en uiteindelijk een afweging te maken.’ Bovendien heeft het ook met publieke opinie te maken, zegt Ten Ham. ‘Tabakslobbyisten hebben ongetwijfeld invloed verloren, omdat iedereen het eens is over de schadelijkheid van sigaretten. De maatschappelijke kant van het verhaal telt in Brussel. Een lobby is effectiever als je oplossingen aandraagt voor de problemen die de Europese Commissie probeert te adresseren. Veel organisaties zijn zich bewust van hun maatschappelijke rol. Zij proberen een optimum te vinden tussen hun organisatiebelangen en het belang van de samenleving als geheel.’

‘Vergeleken met Nederland begint het politieke proces in de EU eerder. De lobby vergt een langere adem’

Als er iemand ondervertegenwoordigd is, dan is het volgens Joosten de Europese burger. ‘In de discussie over energielabels had de milieubeweging veel invloed. Maar wie kwam er op voor de burger, die het straks in zijn portemonnee voelt?’ Ten Ham: ‘De structuur van de Europese instellingen is sinds de jaren vijftig nauwelijks veranderd, maar ondertussen is de EU gegroeid van 6 lidstaten in 1958 naar 28 nu. Veel mensen vragen zich af of dit systeem nog wel houdbaar is. Het is goed dat deze discussie wordt gevoerd, want dit dwingt de Europese politiek tot meer duidelijkheid over de toekomst en richting van Europa. Er heerst veel scepsis over Europa. Ik heb er soms een avondvullende taak aan mijn vrienden uit te leggen hoe Brussel werkt.’ ■

Europa zorgt voor werk door handel en economische groei

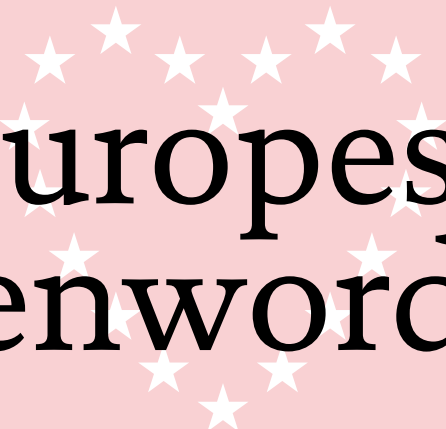
De Europese Unie is economisch gezien van levensbelang. Wij zijn een handelsnatie. Onze vrije export naar EU-lidstaten levert jaarlijks 120 miljard euro op. Anderhalf miljoen Nederlanders hebben een baan dankzij export naar EU-landen. De komende jaren moet de vrije interne markt die dit mogelijk maakt worden afgemaakt. Ook handel met landen buiten de EU moet eenvoudiger worden. Deze handel creëert

onmiddellijk welvaart en werk en heeft ons land in het verleden keer op keer uit economische crises getrokken. Wij willen de interne markt voor diensten openstellen, mobiliteit van arbeid bevorderen en bouwen aan één Europese markt voor digitale activiteiten. Daarbij zal elk land, ook Nederland, blokkades zoals aanvullende of tegenstrijdige lokale regels en onnodige barrières voor een echt gelijk

speelveld en grensoverschrijdend verkeer van goederen en talent op ruimen. Om te zorgen voor werk en welvaart, moet de overheid zorgen voor ruimte voor ondernemerschap en handel en voor investeringen in economische bouwstenen als kennis en innovatie. Investeren in de toekomst van mensen, niet in koeien en aardappelsubsidies uit de economie van gisteren. Overheidsbegrotingen, ook die van de EU

zelf, moeten hierbij aansluiten en moeten dus fundamenteel anders. D66 wil af van starre zevenjaarsbegrotingen waarin vooral geld naar landbouw en regiofondsen gaat. Wij willen deze verruilen voor meer flexibele begrotingen gericht op innovatie, duurzame infrastructuur en kennis. We verwachten dan ook dat over deze begrotingen op tijd en duidelijk verantwoording wordt afgelegd.

Frank van Mil houdt van Europa. In dit stuk bekennt hij niet alleen deze 'liefde', maar legt hij ook uit waarom het belangrijk is niet alleen met koele argumenten te beredeneren waarom verdere Europese samenwerking een goed idee is.

Europese samenwerking?

Geen legitimiteit zonder loyaliteit!

door FRANK VAN MIL

Iedere voorstander van verdergaande Europese samenwording zou zich moeten afvragen waarom hij dit eigenlijk een goed idee vindt. Voorbij de rationele argumenten. De vraag moet niet zijn ‘waar ligt je loyaliteit?’, maar ‘waarom ligt je loyaliteit (waar ze ligt)?’

De Europese Unie heeft de afgelopen jaren een grote rol gespeeld in de aanpak van de economische crises en staat vaak centraal in het publieke debat. Niet zelden gaat dit debat meer over de legitimiteit van de EU als zodanig dan over de voorgestelde maatregelen. Geen enkele vorm van legitimiteit kan zonder loyaliteit, en deze wordt voorafgegaan door identificatie. Over dit soort zaken schreef de filosoof Rutger Claassen in zijn boek ‘Huis van de vrijheid’:

‘Een volwaardige politieke gemeenschap op Europees niveau zou even democratisch georganiseerd moeten zijn en evenzeer in staat moeten zijn haar burgers tot loyaliteit te inspireren.’ [p. 314]

In mijn ogen snijdt Claassen hier een fundamenteel punt aan waarvan ieder met een voorkeur voor verdere Europese samenwording zich reenschap moet geven. Tegelijkertijd presenteert hij liberalen een probleem. Het lijkt me evident dat er geen loyaliteit kan bestaan zonder identificatie. Maar wij progressief liberalen voelen ons bijzonder ongemakkelijk met kwesties van identiteit in het politieke debat en in het domein van de overheid. In onze ogen komt dat gevaarlijk dicht in de buurt van een betuttelende, bemoeizuchtige overheid; misschien zelfs wel van ‘identiteitspolitiek’ – de gedachte alleen al! Als gevolg daarvan beslissen velen van ons schijnbaar om überhaupt de discussie niet aan te gaan over identiteit. We doen niet zelden alsof het geen onderwerp van discussie is in het publieke debat over Europese kwesties.

‘Let wel, ik schrijf hier niet dat ik van de Europese Unie houd. Net zo goed als bijvoorbeeld het televisieprogramma niet heet ‘Ik hou de van Staat der Nederlanden’, of iets dergelijks. Als ik stel dat ik van Europa houd is dat uiteraard compleet subjectief.’

Ik vind dit volstrekt onnodig. Juist liberalen hoeven immers niet iedere mening die ze hebben te vertalen in overheidsbeleid. En juist sociaal-liberalen zien veel belang in wat met een goed Nederlands woord ‘civil society’ wordt genoemd. Het is precies in dat domein, van mensen onderling, dat kwesties van identiteit en identificatie thuis horen. Als individu kan een liberaal alles bespreken wat de maatschappij betreft zonder dat het een overheidskwestie moet worden. Sterker nog, als burgers moeten we bespreken wat ons bindt en wat ons onderscheidt. In de burgerlijke dialoog die daaruit volgt ontwikkelt zich een steeds verder vormend gevoel van identiteit – zowel individuele, als gedeelde. En een politieke partij, opgevat als vereniging van geestverwante burgers, is de uitgelezen plek voor deze dialoog! Wij allemaal moeten ons afvragen waarom wij blijkbaar wél loyaliteit voelen aan Europese instituties, en met elkaar hierover spreken. Het is mijn sterke overtuiging dat alleen uit dat soort interactie ook maar enige vorm van loyaliteit kan komen. En uit loyaliteit kan weer legitimiteit voortkomen: niet enkel vanuit een groter mandaat voor het Europees Parlement of door een direct gekozen Europese Commissie... Daarom zal ik mijn persoonlijke aanzet geven voor de discussie. Waarom voel ik (blijkbaar) loyaliteit aan de Europese instellingen – ondanks al hun overduidelijke tekortkomingen? Kort en goed:

— Ik houd van Europa!

Let wel, ik schrijf hier niet dat ik van de Europese Unie houd. Net zo goed als bijvoorbeeld het televisieprogramma niet heet ‘Ik hou van de Staat der Nederlanden’, of iets dergelijks. Als ik stel dat ik van Europa houd is dat uiteraard compleet subjectief. Toch heb ik de indruk dat het deze affectie is die me een gevoel van loyaliteit ten opzichte van de EU doet voelen, en niet de meer rationele redenen om voor Europese integratie te zijn. De redenen waarom ik van Europa hou zijn persoonlijk. Ik kan en wil niemand opleggen om het zo te zien. Maar misschien dat als ik mijn liefde deel met anderen, het aanstekelijk kan werken en mensen hun eigen affectie beter onder woorden kunnen brengen. Sta me daarom toe om kort toe te lichten waarom ik van Europa houd.

Ooit studeerde ik cultuurgeschiedenis. Daardoor ben ik me bewust geworden dat Europa al eeuwen een samenhangend cultuurgebied is. Natuurlijk zijn er veel en grote verschillen binnen Europa, maar desondanks zijn deze verschillen

allemaal samen te brengen onder een gezamenlijke Europese paraplu. We delen dezelfde verhalen, een gezamenlijke geschiedenis. Ik ben me daardoor werkelijk Europeaan gaan voelen. Wat dit precies is kan ik moeilijk onder woorden brengen, maar dat kan ik mijn Nederlandsheid eigenlijk ook niet goed (de twee sluiten elkaar namelijk niet uit, maar vullen elkaar in mijn beleving aan). Ik kan wel beschrijven wanneer ik mij Europees voel. Wanneer ik, waar dan ook in Europa, een stad bezoek vind ik op een of andere manier altijd mijn weg – ook als ik de weg niet ken. Schijnbaar vanzelf vind ik de heerlijke parken, de prachtige nauwe steegjes en de gezellige pleintjes. Ik ben een paar keer buiten Europa geweest, maar iedere keer verdwaalde ik hopeloos in de steden. Ik liep de verkeerde straten in, vond geen gezelligheid en leerde pas na afloop waar ik heen had moeten gaan. Ik voelde me onthecht en verlangde hevige naar een ‘normale’ Europese stad.

Andere momenten waarop ik me Europees voel is wanneer een Nederlandse ploeg in de Champions League voetbalt. Vergelijk de verslaggeving van dertig, veertig jaar geleden maar eens met nu. Toen Feyenoord in de jaren zeventig tegen Inter moet spelen was dat een exotische reis, vergelijk-

baar met een trip van Ajax naar China nu. Tegenwoordig is het Europees voetbal een zowat binnenlandse aangelegenheid, volstrekt alledaags. Nederlandse supporters zijn voor clubs waar Nederlandse voetballers spelen. Daardoor voel ik me Nederlands en Europees tegelijk. En zo zijn er nog tal van voorbeelden te geven van wanneer ik me Europees voel. Bij veel van die voorbeelden is het wel zo dat je het vooral voelt wanneer het wordt afgezet tegen iets anders. Ten opzichte van de rest van de wereld is er voor mij echt zoiets als Europeesheid te formuleren. En dat is, zo denk ik, waarom ik loyaliteit voel ten opzichte van Europese instellingen. Dat is waarom ik ook deze instellingen toe sta, net als de Nederlandse of de gemeentelijke, om fouten te maken – mits men er van leert en ze niet te vaak maakt.

Het zal voor iedereen verschillend zijn, maar het is mijn overtuiging dat naast alle rationele argumenten die er zijn voor verdere Europese maatregelen, samenwerking en samenwording, dit de verhalen zijn waarmee we mensen kunnen overtuigen dat we op de goede weg zitten. Alleen wanneer mensen vanuit identificatie een gevoel van loyaliteit hebben kan de Europese Unie legitimiteit hebben ■

Frank van Mil is wetenschappelijk directeur van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66, voor sociaal-liberaal gedachtegoed.

De euro is de hoeksteen van groei en welvaart

De euro is gecreëerd om handel tussen lidstaten goedkoper en eenvoudiger te maken en om de Europese economieën een sterke eigen munt te geven in relatie tot andere, vaak snel groeiende economieën. Tegelijkertijd moet de euro de economische samenhang en integratie tussen deelnemende landen bevorderen. Daarmee vormt de euro een hoeksteen van groei, werk en welvaart. Terwijl deze effecten voor een groot deel zijn verwezenlijkt, zijn

ook de weeffouten in de opzet van de euro duidelijk zichtbaar geworden. Economische hervormingen en groei, houdbare overheidsfinanciën en gezonde en niet onmisbare banken bleken onvoldoende zeker gesteld. D66 wil nog steeds verder met de euro als gemeenschappelijke munt. De voordelen daarvan wegen ruimschoots op tegen de tastbare pijn die nu veroorzaakt wordt door haar gebreken. We gaan nu echter al vijf jaar van crisis naar cri-

sis. Het is tijd dat de fundamentele weeffouten eindelijk, binnen democratische structuren worden aangepakt. Dat betekent het snel breken van de wurggreep van ongezonde banken op de Europese economie door een zogenaamde bankenunie. Daarmee zorgen we voor beter toezicht, een aanpak om bankencrisis op te lossen, een depositogarantiestelsel dat spaartegoeden veilig stelt en het aansterken van banken door betere kapitaalspo-

sities. Overheden moeten hun begrotingen op orde brengen. Ook Nederland blijft elk jaar maar meer en meer uitgeven terwijl inkomsten achterblijven. Groei jaag je als overheid niet aan door niets te doen. Groei breng je door hervorming van de economie, door het versterken van de interne markt en door ruimte te maken voor innovatie en investering door de private sector.

Kom kennismaken met D66! zaterdag 5 oktober

Ben je pas lid geworden van D66? Of ben je al wat langer lid van D66, maar wil je graag weten hoe je binnen de partij actief kunt worden? Kom dan op zaterdag 5 oktober naar Enschede!

In het ochtendprogramma kan worden deelgenomen aan een sessie waar de mogelijkheden om actief te worden aan bod komen. Daarnaast is er volop ruimte voor vragen en discussie over de actuele politiek. Een aantal politici zullen deelnemen aan de discussie, zoals D66 Eerste Kamerlid Hans Engels en de Tweede Kamerleden Wassila Hachchi en Kees Verhoeven. Na de lunch vinden enkele workshops plaats. Bij de workshop van de thema-afdeling Sociaal-Liberalisme kun je meer te weten komen over de grondbeginselen van D66. Downloadverboden, netneutraliteit en *cybercrime*: onderwerpen die steeds vaker de actualiteit beheersen. Meer weten over deze vraagstukken? Kom dan naar de workshop van Digitaal66. De campagnes voor de gemeenteraadsverkiezingen en die voor het Europees Parlement staan voor de deur. Weten hoe jij kunt bijdragen aan een mooie verkiezingsuitslag? Kom dan naar de campagneworkshop!

Heb je iemand in je omgeving die interesse heeft in D66 en ook graag nader kennis wil maken? Uiteraard is hij of zij ook van harte welkom! Kijk op www.d66.nl/partij/maak-kennis-met-d66 om meer te weten te komen of je aan te melden. Tot ziens op 5 oktober!

Een nieuwe eindredacteur

Na ruim vier jaar neemt Pim van Mierlo afscheid als eindredacteur van de Democraat. Eind september geeft hij het stokje over aan zijn opvolger, Jessica Hoogenboom.

'Net als D66 is de Democraat in de afgelopen jaren gegroeid. Letterlijk in omvang en oplage, figuurlijk in lay-out en inhoud,' aldus Pim. Op de foto zien we hem als redacteur voor de Democraat op het voorjaarscongres van 2008. 'Het interview met Hans van Mierlo is een van de vele mooie en bijzondere herinneringen aan mijn tijd bij de Democraat. Ik dank iedereen met wie ik in de afgelopen jaren heb samengewerkt en wens Jessica heel veel succes met het verder professionaliseren van de Democraat!'

Onderwijstour

Op maandag 9 september start de D66 Onderwijstour: vier maanden lang reizen Alexander Pechtold en Paul van Meenen af naar diverse steden in het land. Doel van de onderwijstour is om D66 als dé onderwijspartij op de kaart zetten. Dit wordt gedaan aan de hand van een dagvullend programma.

Zo komen Pechtold en Van Meenen in december naar Leiden. Het campagneteam is daar reeds gestart met de voorbereidingen van het programma. 'Het is lastig kiezen, want Leiden is een echte onderwijsstad met een breed onderwijsaanbod op verschillende niveaus. Bij Leiden denkt iedereen meteen aan de universiteit, maar de stad biedt zoveel meer. Zo staat de Leidse Instrumentenmakerschool, één van de kleinste specialistische opleidingen in het MBO-onderwijs, in de sleutelstad. Studenten krijgen daar de kans om een echt ambacht te leren. D66 vraagt vaak aandacht voor de herwaardering van het vakmanschap en het breder invoeren van de meestersertitel. De Leidse Instrumentenmaker School is precies zo'n opleiding die hiervoor in aanmerking komt. Tijdens de Onderwijstour brengen wij daarom een bezoek aan deze vakschool,' aldus Lodi van Brussel. Naast bezoeken aan diverse onderwijsinstellingen vraagt de Leidse afdeling Pechtold en Van Meenen een college te verzorgen en de dag af te sluiten met een politiek café.

D66 Roosendaal Back in business!

Over 2010 willen we het eigenlijk niet meer hebben bij D66 Roosendaal. Waar D66 destijds vrijwel overal in het land flink groeide, mochten we in Roosendaal door interne perikelen niet meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Ondertussen zijn we echter ruim drie jaar verder en staat de partij er goed voor in Roosendaal.

De procedurele aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 is tijdig ingezet om voldoende tijd te hebben voor de campagne. Begin april al hebben de leden de geboren en getogen Roosendaler Maarten Vermeulen uit drie kandidaten gekozen tot de lijsttrekker. Hiermee was D66 de eerste partij in Roosendaal waarvan de lijsttrekker bekend werd, wat resulteerde in een paginabreed interview in BN de Stem. In juni werd ook de rest van onze lijst gekozen. Zo staat op plaats twee secretaris Alex Riggers. Maarten (penningmeester) en Alex zijn beide bestuursleden van de nieuwe generatie – van na 2010. Ook de jeugd is goed vertegenwoordigd op de kieslijst, met onder meer de negentien jaar jonge Harm Emmen op plaats drie.

Met de actieve leden wordt er flink de schouders ondergezet om een goed resultaat te behalen bij de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart 2014. Al enige maanden wordt er druk gewerkt aan het verkiezingsprogramma en ook de campagnecommissie is al gevormd. Het enthousiasme straalt weer van onze partij af. Een verwacht hoogtepunt in onze campagne is een samenwerking tussen onze afdeling en het Roosendaalse Norbertus college, waarbij Joris Voorhoeve bereid is gevonden om op 28 november langs te komen voor een interactieve presentatie en discussie. We hebben er alle vertrouwen in dat we volgend jaar terugkeren waar we horen, in de Roosendaalse gemeenteraad!

Maarten Vermeulen

D66 blijvend laten groeien

Wilt u meer weten?

Neem dan contact op met Bob Boot via b.boot@d66.nl of 070 356 60 66.

Per 1 juli is Bob Boot begonnen als medewerker fondsen- en ledenwerving op het Landelijk Bureau van D66. Samen met Frans van Drimmelen (bestuurslid a.i.) gaat hij de komende maanden aan de slag om de ambities op fondsen- en ledenwerving waar te maken.

En die ambities zijn groot. Er staan drie verkiezingen voor de deur waarbij D66 wil winnen, maar tevens een stevige groei wil laten zien. Het is dus het moment om nieuwe leden aan de partij te binden en blijvend te groeien. Tegelijkertijd zijn er voor het voeren van een krachtige campagne en het opleiden van nieuwe bestuurders en volksvertegenwoordigers veel fondsen nodig. D66 wil zich daarbij richten op een grootschalige actie in het najaar van 2013 waarin alle fondsen in een grote actie geworven worden. Dat biedt als voordeel dat men zich na de actie volledig kan richten op het trainen en faciliteren van afdelingen en regio's in fondsen- en ledenwerving. Het einddoel is om fondsen- en ledenwerving in de *hearts en minds* van vrijwilligers, regio- en afdelingsbesturen te krijgen. Dat betekent dat een bestuurslid bij elke afdelingsactiviteit nadenkt of er kansen zijn om leden of fondsen binnen te halen. Regio's en afdelingen moeten daarin worden ondersteund met goede voorbeelden, draaiboeken en bijvoorbeeld gadgets en flyers. Op de lange termijn willen we toe naar twee grootschalige fondsenwervingsacties per jaar zodat er in de andere maanden ruimte is voor lokale en regionale fondsenwervingsactiviteiten.

Redacteur (m/v) gezocht

Democraat is op zoek naar nieuwe redacteurs.

Als ledenmagazine van de politieke vereniging D66 informeert Democraat leden periodiek over verenigingsnieuws en politieke thema's en achtergronden. Redactieleden schrijven op vrijwillige basis voor het magazine. In redactievergaderingen worden plannen voor artikelen gemaakt en bediscussieerd, waarna de redacteurs aan de slag gaan en in overleg met de eindredacteur tot een eindresultaat komen.

Lijkt het je leuk om om periodieke basis te schrijven over politieke thema's en aan D66 gerelateerd nieuws? Ben je scherp, flexibel inzetbaar en politiek sensitief? Kortom: ben jij de redacteur (m/v) die wij zoeken? Mail dan voor maandag 30 september 2013 een korte motivatie, je cv en een zelfgeschreven stuk (ca. 500 woorden) naar Jessica Hoogenboom via democraat@d66.nl

Congres 98

2 november
2013
Utrecht

Op zaterdag 2 november 2013 vindt in de Central Studios te Utrecht het najaarscongres (C98) plaats. Het congres zal in het teken staan van de verkiezingen voor het Europees Parlement van mei 2014.

Verder zal op het congres de uitslag van de stemming van de lijsttrekker Europese Verkiezingen bekend worden gemaakt. Natuurlijk spreekt Alexander Pechtold en is er een diversiteit aan fringemeetings. Zoals vanouds biedt het congres ruimte aan debat, besluitvorming en contacten. Voor leden die voor het eerst een congres bezoeken wordt een speciale introductiebijeenkomst georganiseerd, deze is voorafgaand aan het plenaire programma.

Deadlines

9 september / 17.00 uur
publicatie congresagenda,
congresvoorstellen en
vacaturemelding besturen
en commissies

15 oktober / 10.00 uur
sluiting indiening moties en
amendementen

17 oktober / 10.00 uur
sluiting kandidaatstelling
besturen en commissies,
m.u.v. partijvoorzitter

25 oktober / 10.00 uur
sluiting indiening actuele
politieke moties

29 oktober / 17.00 uur
publicatie congresstukken
op website

Vacaturemelding

In de diverse besturen en commissies zijn vacatures, waarvoor u zich kunt kandideren. Kijk voor het volledige overzicht op www.d66.nl

www.d66.nl/congres

Europa: ver weg en toch dichtbij!

Europa beïnvloedt gemeentes ...

Een bekend 'Euroweetje' is dat veel, zo niet bijna alle, wetten in Nederland een Europese oorsprong hebben. Helaas moeten we dit 'weetje' naar het land der fabelen verwijzen.* Maar wat geen fabel is, is dat veel wetten die gemeentes en provincies uitvoeren niet uit Den Haag maar uit Brussel komen. Hoewel de schattingen uiteen lopen, wordt vermoed dat zo'n zestig tot tachtig procent van de wetgeving die provincies uitvoeren uit Brussel komt. Andere schattingen wijzen erop dat tweederde van de lokale en regionale regelingen een Europese oorsprong heeft. Wat het Europese aandeel ook is, het moge duidelijk zijn: Europa heeft een grote invloed op onze lagere overheden.

... en gemeentes beïnvloeden Europa ...

Omdat gemeentes en provincies flinke 'afnemers' zijn van Europese wetgeving, proberen ze die ook te beïnvloeden. De belangenvereniging van de Nederlandse gemeentes, de VNG, heeft bijvoorbeeld een kantoor in Brussel. Van daaruit proberen de Nederlandse gemeentes via het Comité van de Regio's, in contacten met Europarlementariërs of rechtstreeks met ambtenaren van de Europese Commissie het Europese beleid te beïnvloeden. Ook via onze Europese 'moederpartij' ALDE proberen D66'ers de richtlijnen van de Commissie aan te passen. Zo heeft Piet de Vey Mestdagh, D66-gedeputeerde in Groningen, als rapporteur over de Europese energiemarkt het belang van lokale en regionale overheden flink benadrukt in zijn rapport *'Making the internal energy market work'*. Europarlementariërs hebben zijn aanbevelingen opgepikt en als amendement ingediend op de Commissievoorstellen. Als die amendementen aangenomen worden, houdt de wetgeving weer een stuk meer rekening met lokale en regionale overheden. Zo brengt De Vey Mestdagh indirect een D66-adagium in de praktijk: lokaal waar het kan, Europees waar het moet.

* Dit blijkt uit het artikel 'Superstaat Europa? De 80 procent van de wetgeving komt uit Brussel'-mythe van W.Th. Douma in *Eigenlijk bent u een Europeaan*, een bundel essays die de Van Mierlo Stichting heeft samengesteld in 2007.

Twee keer verkiezingen in 2014: lokale en Europese

Europa die het beleid van gemeentes beïnvloedt, gemeentes die Europa proberen te beïnvloeden. Daar ligt natuurlijk een kans voor een partij als D66 die zowel het lokale als het Europese hoog in aanzien heeft staan. Volgend jaar maart zijn er gemeenteraadsverkiezingen en, vlak daarna, in mei de Europese verkiezingen. Als we die twee verkiezingen met elkaar weten te verbinden, dan hebben we goud in handen. Dan kan D66 'gratis en voor niets' twee maanden extra campagne voor de Europese verkiezingen voeren. Daarnaast kunnen we voor de lokale verkiezingen – net als voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2012 – Europa tot een thema maken.

Maar, Europa en de gemeente, waar raken die elkaar dan? Op welke items kunnen campagne-teams die twee met elkaar verbinden? Uiteraard zijn natuur en milieu van oudsher thema's waarop de Europese Unie een sterk stempel drukt. En laten dat nu juist thema's zijn die nationale overheid bij de lagere overheden belegd heeft. Maar ook bij zaken als arbeidsmarkt en economie ontmoeten Europa en lokaal elkaar.

'Maar, Europa en de gemeente, waar raken die elkaar dan? Op welke items kunnen campagneteams die twee met elkaar verbinden?'

Luchtverontreiniging: een lokaal probleem Europees oplossen

Eén van de belangrijkste beleidsterreinen waarop Europa een stempel drukt is milieu, en dan vooral luchtkwaliteit. De normen daarvoor komen uit Europa, en de gemeenten en provincies moeten die normen handhaven. Dat gaat niet zonder strengere eisen voor de uitstoot van auto's en vrachtwagens. En dat is dan ook precies waar de Nederlandse lagere overheden voor lobbyen, met steun van D66. Zonder die strengere normen is het namelijk dweilen met de kraan open. 'Ik wil best wel dweilen, maar dan moet er wel iemand de kraan dicht doen. En die iemand, dat is voor mij dan de Europese Unie,' zou een willekeurige D66-wethouder of –gedeputeerde kunnen zeggen. Burgemeester van Schiedam Cor Lamers (CDA), rapporteur over luchtkwaliteit in het Comité van de Regio's, vult aan: 'Het is een belangrijk onderwerp, dat bronbeleid, oftewel het stellen van strengere eisen aan autofabrikanten om emissie bij de bron al omlaag te drukken. Bij Brussel ligt de lat op dit gebied erg laag, terwijl er in Japan en de VS (dankzij Californië) veel strengere eisen worden gesteld. Dat leidt tot een situatie waarin Europese autofabrikanten twee soorten auto's maken: voor Europa en voor de VS/Japan. We zijn nu al zes jaar bezig met het lobbyen voor strengere eisen en die komen er nu langzaam maar zeker.' D66'ers in raden en Staten kunnen 'hun' leden in het Comité van de Regio's scherp houden en bevragen over hun stellingname, en tegelijkertijd erop toezien dat er ondertussen 'doorgedweild' wordt.

Mooie natuur in de gemeente dankzij de EU

Een ander item waar Europa en lokaal elkaar vinden is natuur. De Europese Commissie schrijft voor dat de lidstaten een 'Europese ecologische hoofdstructuur' van natuurgebieden moeten opzetten: het Natura2000-netwerk. De natuurgebieden die tot dat netwerk behoren zijn flink beschermd tegen aantasting. Maar... met 'de botte bijl van Bleker' nog in het achterhoofd kan het

Digitale kansen en vrijheden over grenzen heen

Mensen zijn in niets zo internationaal als in hun digitale activiteiten. Heel veel Nederlanders hebben online contact met mensen of bedrijven in het buitenland. We maken gebruik van diensten van internationale bedrijven en zijn daarmee, bewust of onbewust, digitaal actief in hun thuisbasis – binnen én buiten Europa. Digitalisering biedt ongekende kansen, maar kent ook

bekende en onbekende risico's. Door meer samen te werken binnen Europa pakken we meer van deze economische kansen en beperken we samen risico's. D66 wil de invoering van één Europese digitale ruimte. Met Europese internettoegang voor hetzelfde tarief als in het thuisland, met meer grensoverschrijdende e-commerce, open standaarden op Europees niveau

en Europese data die via deze open standaarden beschikbaar komt. Wij willen gezamenlijk eenduidige, heldere en stevige beschermingsmaatregelen voor onze digitale privacy invoeren. Daarmee maken we het voor ondernemers eenvoudiger in heel Europa te opereren. Wij willen af van het verplicht bewaren van bel- en telecomgegevens en willen dat passagiersgegevens al-

leen opgeslagen worden als er een duidelijke noodzaak is. D66 wil tevens voorkomen dat inlichtingendiensten binnen en buiten Europa voor elkaar elkaars burgers digitaal bespioneren. Wat ons betreft zijn uw digitale activiteiten geheim, tenzij uzelf of een rechter daar anders over beslist.

geen kwaad als D66-raadsleden een oogje in het zeil houden. Iets wat Gerben-Jan Gerbrandy in het Europees Parlement doet. Gerbrandy: 'Daar komt nog bij dat een mooie natuur niet zonder schoon water kan. Nederlandse overheden vol- doen echter lang niet altijd aan de Europese wa- ternormen. Daarop kunnen onze lokale vertegen- woordigers ze aanspreken. Zelf doe ik in het Eu- ropees Parlement voorstellen die helpen om die normen gemakkelijker te halen. Zo heb ik voorge- steld dat boeren die teveel vervuild water lozen hun Europese landbouwsubsidie verliezen.' D66 heeft er bij het sluiten van het Lenteakkoord ook voor gezorgd dat er extra geld is om waardevol- le (en daarmee vaak Natura2000-)natuurgebie- den van schoon en voldoende water te voorzien. Kandidaten voor de raad van een gemeente met zo'n mooi Natura2000-gebied binnen de grenzen kunnen dan ook zeker trots verkondigen dat D66 er op alle niveaus aan werkt om dat gebied mooi te houden!

Denk en handel internationaal...

En dan de arbeidsmarkt, niet alleen een heet hangijzer op nationaal niveau, maar straks waar- schijnlijk ook bij de gemeenteraadsverkiezin- gen. Ook hierbij speelt Europa een rol, zij het een wat bescheidener dan bij milieu en natuur. Een mooi voorbeeld is de door Europa gestimuleerde samenwerking van het Werkplein Twente en de Duitse tegenhanger daarvan, de *Bundesagentur für die Arbeit* (BfA). Met rond tien procent werk- lozen in Twente, en nog een grote hoeveelheid vacatures in het Duitse Nedersaksen, is met die samenwerking duidelijk winst te behalen. Ech- ter, de door Europa gefinancierde EU-regio moest hiertoe wel een zetje geven, want zelfs in grens- regio's gaat grensoverschrijdende samenwerking niet vanzelf.

En daarna, als je als werkloze Tukker in Duits- land een baan hebt gevonden, zijn er nog horden te slechten. Sophie in 't Veld, Europarlementariër voor D66: 'In een Europa zonder binnengrenzen moeten we het makkelijker, niet moeilijker maken om over de grens te werken. Het lijkt soms wel of regeringen vinden dat grensarbeiders iets doen waarvoor ze moeten worden bestraft! Het wordt tijd dat nationale regeringen hun horizon verleg- gen: de wereld houdt niet op bij de landsgrens.' Ook andersom, voor Nederlanders die in Duits- land wonen maar in Nederland werken en hun baan daar verliezen is het ingewikkeld. Zij moeten dan vanwege Europese regelgeving in Duitsland een uitkering aanvragen, ook al hebben ze in Ne- derland premies betaald. Yuri Ankoné, lijsttrek- ker voor D66 in Oldenzaal (Twente), maakt met enige regelmaat mee dat Nederlandse grensarbei- ders door de halsstarrigheid van de Nederlandse overheid gedwongen zijn terug te keren naar Ne- derland. 'Het is ongehoord. Deze mensen heb-

Samenwerking tussen raadsleden, Tweede Kamerleden en Europarlementariërs binnen D66

D66 brengt de richtingwijzer 'Denk en handel internationaal' niet alleen buiten de partij, maar ook binnen de partij in de praktijk. Joost Sneller, raadslid in Den Haag, deed vorig jaar een voorstel om fraude met gehandicaptenparkeer- kaarten te bestrijden door er gewoon het nummerbord van de eigenaar van de auto op te zetten. Klinkt eenvoudig, maar dat was het niet, zo zei de gemeente: dat mocht niet van Europese privacyregels. Joost ging niet bij de pakken neerzitten en inspireerde Stientje van Veldhoven, mobiliteitswoord- voerder in de Tweede Kamer, om de minister hier vragen over te gaan stellen. Gerben-Jan Gerbrandy, lid van de D66-delegatie in het Europees Parlement, stelde inmiddels vragen aan de Europese Commissie. De Commissie zei dat er niets op tegen is om een nummerbord op die gehandicaptenparkeerkaart te vermelden. Dankzij deze interne samenwerking kon D66 zich lokaal, nationaal en Europees profileren als een oplossingsgerichte en pragmatische partij die de uitvoerende macht goed in de gaten houdt.

ben jarenlang premies betaald in Nederland, maar moeten huis en haard verlaten voor ze gebruik kunnen maken van de sociale zekerheid waarvoor ze hebben betaald.' D66'ers in gemeenteraden in de grensregio's kunnen aandringen op meer sa- menwerking over de grenzen heen. Dat leidt niet alleen tot een beter functionerende arbeidsmarkt, maar ook tot meer bekendheid met de problemen van grensoverschrijdend werken, die de D66-de- legatie in het Europees Parlement vervolgens kan aankaarten bij de Europese Commissie.

Jeugdwerkloosheid bestrijden met Europese subsidies

Hoewel sommige partijen beweren dat de 'vlees- potten' in Brussel te goed gevuld zijn, wil dat nog niet zeggen dat al dat geld opgaat. Elk jaar blijkt namelijk weer dat er te weinig van de Europese subsidies gebruik wordt gemaakt. Dit, terwijl er ideeën genoeg zijn. Zo lanceerden de Jonge De- mocraten (JD) op het D66 najaarscongres in 2012 het idee om met die subsidies werkloze afgestu- deerden met ondernemerspotentie te helpen. Jan Willem de Bruin van het landelijke JD-bestuur: 'Die Europese subsidies kun je gebruiken om in- cubators op universiteitsterreinen op te zetten. In die incubators zouden de jonge werklozen dan hun afstudeerprojecten in producten om kun- nen zetten. Als de gemeente dan nog een opstapje biedt door de uitkering een tijdje te laten doorlo- pen, is dat driemaal winst: jongeren ontwikkelen hun ondernemersvaardigheden, het biedt hen een kans om aan de jeugdwerkloosheid te ontsnap- pen en innovatie krijgt een impuls.' Kortom, vol- doende aanknopingspunten om er één lange 'Eu- rolokale' (of is het 'lokalEuro?') campagne van te maken... ■

Een hete herfst

‘Wie beweert dat de Eerste Kamer niet politiek oordeelt, is niet van deze tijd,’ aldus Roger van Boxtel. De voorzitter van de D66-fractie in de Eerste Kamer maakt daarmee eens te meer duidelijk dat de senaat niet alleen een *‘chambre de réflexion’* is, maar ook een politiek huis. ‘De Eerste Kamer toetst, met het eigen verkiezingsprogramma in de hand, de kwaliteit van wetgeving,’ stelt Van Boxtel. In het najaar van 2013 moet een aantal cruciale wetten door de Eerste Kamer worden aangenomen. Het kabinet-Rutte II, dat in de Eerste Kamer acht zetels tekort komt voor een meerderheid, wacht dus een hete herfst.

Zorg en Welzijn

Er is altijd wel iets te doen op het terrein van zorg en welzijn. Dit jaar gaat het veel over alle veranderingen in de AWBZ en de jeugdzorg. Veel van de uitgangspunten van D66 passen heel goed bij de overheveling van taken naar gemeenten, waarbij meer gekeken wordt naar de eigen kracht van mensen en daardoor minder naar bureaucratie.

Tegelijkertijd zijn er veel vragen: hoe vind je de juiste balans tussen ondersteuning door familieleden en vrijwilligers aan de ene kant en professionele zorgverleners aan de andere kant? En ook: hoe hebben deze veranderingen invloed op de democratische controle van de zorg, bijvoorbeeld als de gemeente verantwoordelijk is voor de jeugdzorg maar veel specialistische zorg op grotere schaal moet worden georganiseerd?

De uitdaging is goede discussies te voeren en onze bijdrage te blijven leveren aan de partij!

Boeiende vragen en thema's die door de thema-afdeling Zorg en Welzijn al flink zijn bediscussieerd. Met de ideeën uit diverse bijeenkomsten helpen we bijvoorbeeld afdelingen in de gemeenten met het opstellen van hun verkiezingsprogramma's. De uitdaging voor de komende jaren is om met onze 200 betrokken en deskundige leden, goede discussies te voeren en onze bijdrage te blijven leveren aan de partij!

Meer weten en meedenken? Neem dan contact op met Paut Kromkamp, voorzitter van de thema-afdeling Zorg en Welzijn.
p.kromkamp@zeelandnet.nl

Internationale Samenwerking

De thema-afdeling Internationale Samenwerking bestaat uit een diverse groep D66-leden. Zij delen de passie voor internationale relaties en politiek vanuit hun professionele werkervaring of persoonlijke interesse.

De thema-afdeling komt ongeveer een keer per kwartaal bijeen om actuele politieke vraagstukken te bespreken, te debatteren en seminars te organiseren. Verder geeft de thema-afdeling gevraagd en ongevraagd advies over internationale onderwerpen aan de Tweede Kamerleden en Europarlementariërs van D66. Ook levert de thema-afdeling input voor het verkiezingsprogramma voor de nationale en Europese verkiezingen via moties op de partijcongressen.

Werk jij in een internationale omgeving of ben je een enthousiaste volger van de actuele internationale ontwikkelingen? Stuur dan een e-mail naar internationalesamenwerking@d66.nl voor meer informatie of om lid te worden van de thema-afdeling.

Midden Oostendag 21 september

Samen met de Jonge Democraten en D66 Internationaal organiseert de thema-afdeling de Midden Oostendag op 21 september 2013 in Utrecht. Gedurende de dag spreken prominente partijgenoten als Tweede Kamerlid Sjoerd Sjoerdsma en Europarlementariër Marietje Schaake over de actuele politieke vraagstukken die er in het Midden Oosten spelen. Tijdens interactieve workshops doen buitenlandse journalisten (onder andere Rania Abouzeid, correspondent voor The New Yorker) en ooggetuigen uit de regio verslag van hun ervaringen en gaan zij de discussie aan over de toekomst van het Midden Oosten.

Kijk op www.d66.nl/agenda/day-of-the-middle-east/ voor meer informatie over het programma en de aanmelding.

D66Cultuur

De thema-afdeling D66Cultuur is opgericht in 2011 en daarmee een relatief jonge thema-afdeling binnen D66. De thema-afdeling houdt zich bezig met cultuur- en kunstbeleid in brede zin en is een bundeling van expertise over cultuur binnen de partij.

De vrijheid van expressie is leidend voor de grenzen van het cultuurbeleid. Cultuur en kunst zijn de spiegels van de samenleving, de waarden die wij delen en waar wij voor staan. Cultuur herbergt onze herkomst en biedt zicht op wat is te ontdekken in het landschap van vergezichten. Kunst verbijzondert en loutert, verbeeldt en identificeert. Cultuur en kunst zijn bovendien van en voor ons allemaal. D66 vindt daarom dat cultuur voor iedereen toegankelijk zou moeten zijn. Het moet voor iedereen mogelijk zijn om in zichzelf te kunnen investeren door kennis op te doen en zo toegang en inzicht in de kunsten te krijgen. Hoge kunst en lage kunst, nieuwe kunst en oude kunst, de kunst die trekt en de kunst die duwt, de kunst die zaagt en de kunst die kneedt. Kunst experimenteert en zoekt immer naar volgende vragen.

Het moet voor iedereen mogelijk zijn om in zichzelf te kunnen investeren door kennis op te doen en zo toegang en inzicht in de kunsten te krijgen

Vrijheid van expressie en vrijheid van denken leiden tot een nieuwsgierige en onderzoekende houding. Om met een open blik de wereld te verkennen zijn cultuur en kunst van fundamenteel belang. D66Cultuur wil dat D66 die betekenis van cultuur en kunst actief uitdraagt. Wij pleiten binnen D66 voor een gedegen en vernieuwend cultuurbeleid, dat is gebaseerd op de fundamentele betekenis van kunst en cultuur voor onze samenleving.

Teruggokkelen, meepraten, meewerken, aanmelden?
Kijk op www.d66cultuur.nl of mail naar info@d66cultuur.nl

‘Directe zeggenschap van de burger’ verslag fringemeeting

De thema-afdelingen Democratie en Rechtsstaat, Sociaal Liberalisme en Digitaal66 hebben onlangs een fringemeeting georganiseerd met het onderwerp ‘Directe zeggenschap van de burger’.

Is de actieve bijdrage van de burger noodzakelijk voor een goed werkende democratie? Dit was de centrale vraag van de genoemde fringemeeting. Doel van de bijeenkomst was om het klassieke kroonjuweel van directe zeggenschap nog eens kritisch onder de loep te nemen. Dat het onderwerp nog steeds leeft binnen D66 bleek wel uit de grote opkomst van geïnteresseerden, waarvan enkelen zich zelfs opwierpen om hun geliefde kroonjuweel te beschermen. De eenvoudige opzet van de bijeenkomst ontleende haar kracht aan de aanwezige sprekers, die onder leiding van Adriaan Andringa eerst de mogelijkheid kregen om zichzelf en hun standpunt over het onderwerp te introduceren, om daarna met elkaar in debat te treden.

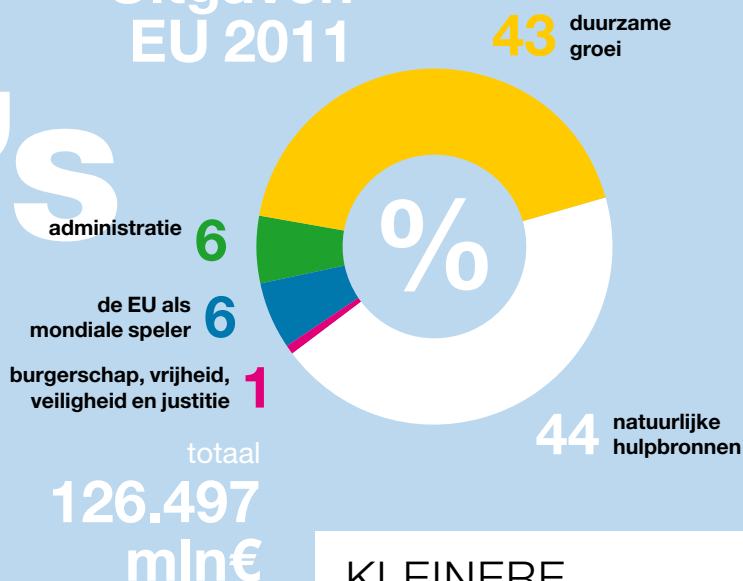
Directeur van Netwerk Democratie, Mieke van Heesewijk, opende door een interessante uiteenzetting te geven over manieren waarop de burger meer zeggenschap in de politieke besluitvorming kan krijgen. Door haar ervaringen bij Netwerk Democratie was ze in staat om het publiek op treffende voorbeelden van nieuwe participatiemiddelen te trakteren, waarop de zaal instemmend reageerde. Hierna was het woord aan Chris Aalberts, onafhankelijk politiek denker. Binnen een mum van tijd zette hij de gehele discussie op scherp door een ontnuchterende kijk te geven op het onderwerp. Volgens Aalberts is de actieve bijdrage van de burger namelijk helemaal niet noodzakelijk voor een goed werkende democratie en is eigenlijk het gehele project van directe zeggenschap niets meer dan een hopeloos ideaal. Zo bekritiseerde hij het democratische gehalte van verschillende vormen van burgerparticipatie door te wijzen op het gebrek aan democratische controle. Een burger kan immers invloed uitoefenen op de samenstelling van een gemeenteraad, terwijl hij deze inspraak niet heeft bij een buurtcommissie of actief-comité. Het genuanceerde verhaal van Tweede Kamerlid Gerard Schouw, dat hierop volgde, kon niet voorkomen dat de zaal inmiddels op het puntje van haar stoel zat, van haar stuk gebracht door de argumenten van Aalberts. Toen het debat tussen de sprekers van start ging, vlogen de handen dan ook direct in de lucht en moderator Andringa had zichtbaar plezier in het dirigeren van de levendige discussie. De sprekers hadden bij velen iets losgemaakt, zoveel was duidelijk!

Het was opvallend om te zien hoeveel het klassieke kroonjuweel nog voor de aanwezigen betekende. Zowel de voor- als tegenstanders vonden vele argumenten om op elkaar af te vuren en alleen het strakke tijdschema bleek in staat om de discussie te beslechten. Bij het verlaten van de zaal waren de verschillende emoties nog steeds op de gezichten van de aanwezigen af te lezen en dat maakte deze bijeenkomst uiteindelijk tot een groot succes. Het deed namelijk precies wat een fringemeeting zou moeten doen: informeren, nieuwe inzichten verschaffen, maar vooral ook overtuigingen op scherp stellen, waardoor de discussie in leven blijft ■

Ieder jaar stroomt er een slordige 150 miljard van de lidstaten naar Brussel en – minus 6 % overhead – vanuit Brussel weer terug naar de lidstaten. Zoals bij wel meer Brusselse kwesties, doen de astronomische bedragen de eenvoudige sterveling duizelen. Toch is het Europese model van begroten, van geld innen en weer uitgeven, in de kern verbluffend overzichtelijk. Waar komt het Europese geld vandaan en waar gaat het naartoe?

Europa in euro's

figuur 1
Uitgaven
EU 2011

KRITISCHE REKEN- MEESTERS

De 750 ambtenaren van de Europese Rekenkamer controleren jaarlijks of Europees geld goed is besteed en verantwoord. Zij toetsen streng: na de oprichting in 1977 duurde het tot 2008 voordat de rekenmeesters een jaarbegroting in zijn geheel goedkeurden. Bij onregelmatigheden kan de Europese Commissie subsidies terugvorderen; in 2012 moesten lidstaten, waaronder Nederland, bijvoorbeeld 54,3 miljoen euro aan landbouwsubsidies terugbetalen. Het in 1999 opgerichte Europese anti-fraudebureau OLAF treedt op tegen misstanden bij de besteding van Europese gelden, maar ook tegen corrupte EU-functionarissen, sigarettensmokkel en valsemunterij met de euro.

Bron figuren
en voor meer informatie
ec.europa.eu/budget

BEGROTINGS- DISCIPLINE

De Trojka van 'begrotingstaar' Olli Rehn onderwerpt de lidstaten aan een straffe begrotingsdiscipline. Tekorten mogen niet hoger zijn dan 3 procent van het bruto binnenlands product (bbp). De overheidsschuld is gemaximeerd op 60 procent van het bbp. Die afspraken zijn opgenomen in het Stabiliteits- en Groeipact. In de Trojka is behalve de Europese Commissie ook de Europese Centrale Bank (ECB) van Mario Draghi en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van Christine Lagarde vertegenwoordigd. Overigens mag de EU anders dan de lidstaten niet meer uitgaven dan er binnenkomt.

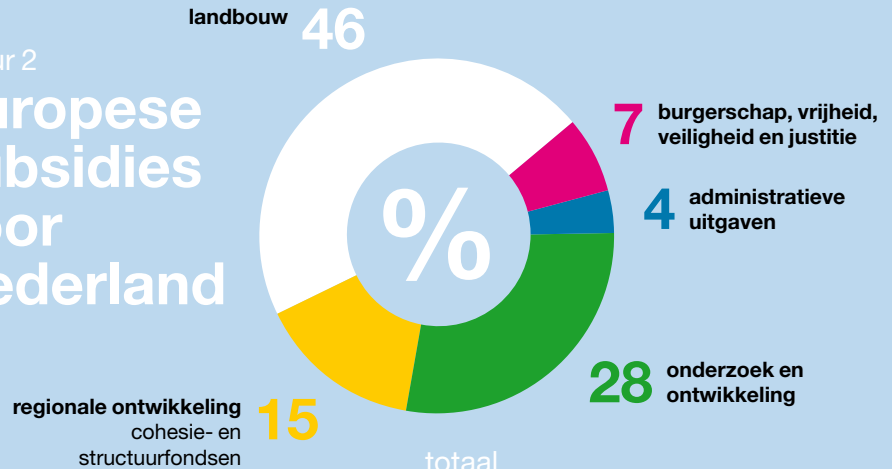
KLEINERE MEERJAREN- BEGROTING

De kaders voor de EU-begroting zijn vastgelegd in het Meerjarig Financieel Kader (MFK). Op 8 februari 2013 sloot de Europese Raad een akkoord over het nieuwe MFK. Voor de komende zeven jaar is er een plafond overeengekomen van 908,4 miljard euro; 34 miljard minder dan in de periode 2007-2013. In het nieuwe MFK zijn, in lijn met de Nederlandse inzet, middelen verschoven van onder meer landbouw naar onderzoek en innovatie.

MEER DAN – EN MINDER – LANDBOUW

Met een aandeel van ruim 40 procent van de begroting is landbouw en plattelandsbeleid nog altijd de grootste uitgavenpost, hoewel dit aandeel verhoudingsgewijs de komende jaren afneemt (ter vergelijking: in 1985 was het zo'n 70 procent). Op de tweede plaats staan zogenaamde structuur- en cohesiefondsen, met 35 procent. Die zijn bedoeld om economische verschillen tussen regio's te verkleinen en de economische structuur van de EU te verbeteren. Naar intern en extern beleid gaat respectievelijk 10 en 7 procent. Onder het eerste valt bijvoorbeeld het Erasmusprogramma voor studenten en de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit. Bij het tweede gaat het onder meer om internationale hulpprogramma's en vredesoperaties. Minder dan 6 procent is overhead.

figuur 2 Europese subsidies voor Nederland

totaal
**2.064,3
mln€**

1% VAN WAT WE VERDIENEN

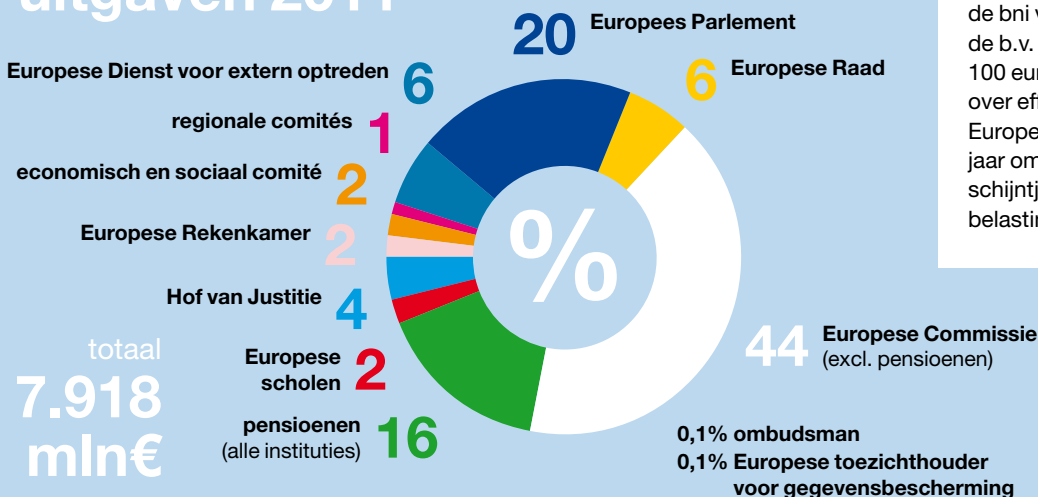
99 procent van de inkomsten van de EU komt uit vier geldstromen: landbouwheffingen, invoerrechten, btw-afdrachten en bni-afdrachten. Lidstaten dragen, afhankelijk van de omvang van de Europese begroting, een percentage van hun bruto nationaal inkomen af, waarmee de begroting sluitend wordt gemaakt. De totale uitgaven van de EU bedragen ongeveer 1 procent van het opgetelde bni van de lidstaten.

GELD- VERSLINDEND?

Aan Brussel kleefst het stigma van een geldverslindende bureaucratie. Vooral het maandelijkse verhuiscircus van Brussel naar Straatsburg is Europasceptici, maar ook Eurofielen een doorn in het oog. De overhead van de Unie – van salarissen van ambtenaren en vertalers tot de kosten van de gebouwen – bedraagt ongeveer 8 miljard euro per jaar; amper 6 procent van de totale begroting. Die begroting bedraagt ongeveer 1 procent van het opgetelde bni van de lidstaten. Brussel kost de b.v. Nederland dus 6 cent per 100 euro, hoewel dat niet per se iets over efficiëntie zegt. De gemiddelde Europeaan werkt vier dagen per jaar om de EU te financieren – een schijntje vergeleken met nationale belastingen.

figuur 3

Administratieve uitgaven 2011

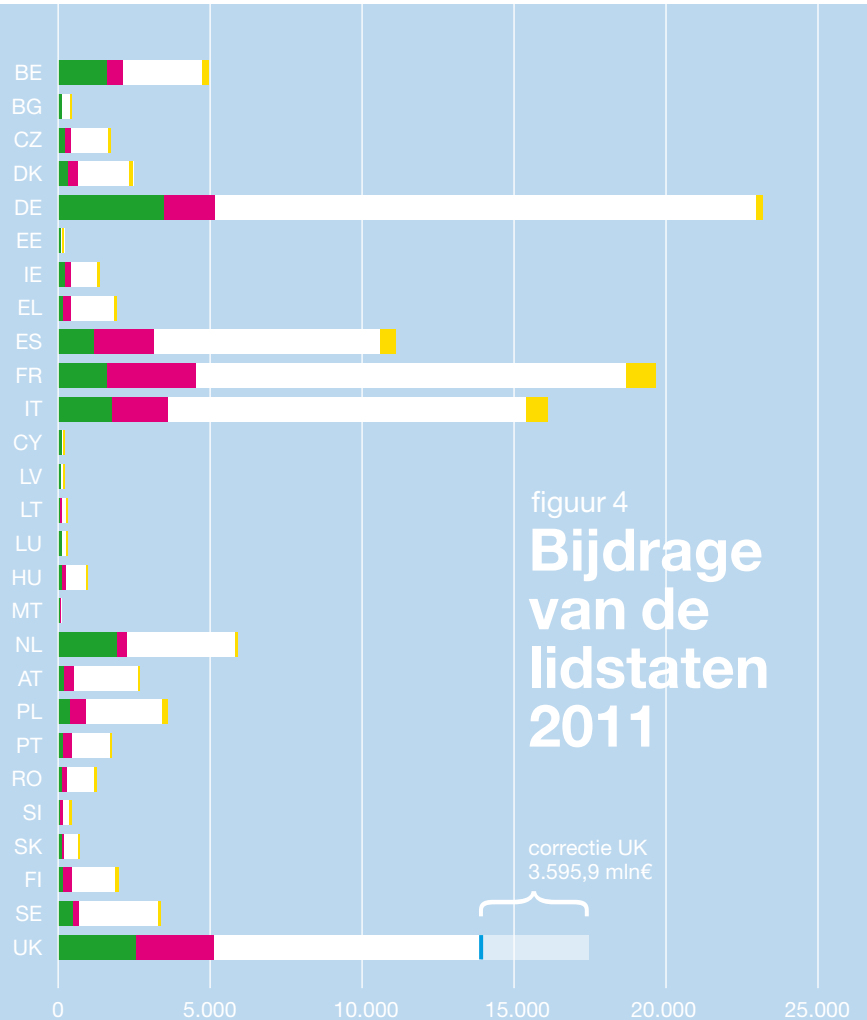

KRUIDENIERS-GEEST

In Europa is Nederland netto-betaler. In 2011 droeg Nederland 5,9 miljard euro af en kreeg het 2,1 miljard euro terug. Dat wakkert, om oud-minister Donner te parafaseren, de Hollandse kruideniersgeest aan; wat is de meerwaarde van Europa voor ons? Langdurige vrede en stabiliteit, maar daar koopt de kruidenier weinig voor. Het CPB becijferde in 2008 dat de Nederlandse economie jaarlijks 25 tot 30 miljard euro groeit dankzij de Europese integratie. De Nederlandse burger zou ongeveer 2.000 euro extra inkomen verdienen aan de interne markt. Bovendien kan hij vrij reizen, wonen, werken en studeren, terwijl lidstaten samen grensoverschrijdende problemen adresseren.

correctie UK ■
 BNP eigen middelen ■
 BTW eigen middelen ■
 traditionele eigen middelen ■

MILJOEN €

figuur 4
Bijdrage van de lidstaten 2011

correctie UK
 3.595,9 mln€

De EU moet beter: democratischer, transparanter, slagvaardiger

Laten we helder zijn: het Europa van vandaag voldoet niet aan onze eisen. Er is gebrek aan democratische verantwoording, gebrek aan transparantie, gebrek aan durf en te veel handjeklap achter gesloten deuren. D66 wil Europa en haar inwoners dichter bij elkaar brengen. Voorzitter Barroso en president Van Rompuy zijn hoofdrolspelers op het Europese toneel, maar nooit is een van hen door ons gekozen. Nationale regeringen bepalen verder het spel. Meestal met gebrekkige afstemming met ons parlement vooraf en met 'slikken of stikken' instemming achteraf. Hoe

blij bent u dat uw stem in Europa wordt uitgebracht door een premier van een coalitie waar u niet op heeft gestemd? Kan die premier uw standpunten verwoorden en behartigt hij uw belangen? De huidige manier van werken wekt wantrouwen en onbegrip. Meer democratie en transparantie is noodzakelijk. Daarom wil D66 een veel duidelijkere stem van Nederland in Brussel. Als klein land moeten we voorop lopen als we de koers mede willen bepalen. In ons toekomstbeeld vraagt dat om een gekozen Europese president en de mogelijkheid falende Eurocommissarissen weg

te stemmen. Een volwaardig Europees Parlement dat dus zélf wetten kan indienen. Een betere Europese wet openbaarheid bestuur. Een verantwoordingsdag waarop de Commissie in het Europees Parlement verantwoording aflegt voor het afgelopen jaar. Maar ook betere en structurele samenwerking tussen ons nationaal parlement en onze afvaardigingen in Europa. En op termijn een nadrukkelijke erkenning van naties in de federale Europese democratie, bijvoorbeeld door een Europese senaat. De Europese besluitvorming moet minder traag en minder gecompliceerd. We kunnen

echt met minder EU-agentschappen en adviserende EU-instellingen toe. Europese stukken en documenten moeten in principe openbaar zijn. En ja, die besluitvorming kan fulltime in Brussel plaatsvinden: het maandelijkse verhuiscircus naar Straatsburg is ook ons een doorn in het oog. Mensen willen meer inspraak en dat is D66 met hen eens. Dus ook wanneer de Tweede Kamer instemt met een door ons gewenst nieuw verdrag. Juist ook dan geven wij alle ruimte voor een referendum waarmee de kiezer dit besluit kan tegenhouden.

D66

Verbinden Versterken Verbreden

Achter elke sterke politicus staat een sterke organisatie. Daarmee sprak ik tijdens mijn congres toespraak op 9 maart mijn ambitie uit voor de komende drie jaar als partijvoorzitter. Ik wil de politieke vereniging die achter alle D66-politici staat namelijk nog sterker maken dan deze nu al is, zodat al die D66'ers hun politieke werk nog beter kunnen doen.

Op mijn tour door Nederland heb ik inmiddels al heel veel afdelingen gezien. Zij laten mij keer op keer zien hoe sterk D66 al is en vooral ook hoe wij gegroeid zijn in de afgelopen jaren. Die groei leidt op lokaal en regionaal niveau tot tal van mooie initiatieven. Zo heeft de programmacommissie in Nijmegen na de vorige verkiezingen een permanent karakter gekregen, waardoor de onderliggende werkgroepen de fractie kunnen ondersteunen. In Noordoost Twente gebruiken ze de zomer om met de burgers in gesprek te gaan over de keuze van D66 om zelfstandig deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2014. In de stad Utrecht ontwikkelt men een campagne strategie waarbij geen doelgroep over het hoofd wordt gezien, in Brussel werkt de afdeling aan een 'trainingsmodule Brussel' voor bestuurders. In Leiderdorp werkt men intensief samen met de buurtafdelingen om te zorgen dat ook zij een goed trainingsprogramma voor aankomende raadsleden kunnen opzetten en in Overijssel hebben ze als eerste een Permanente Campagnecommissie op provinciaal niveau.

Ik zie het als mijn uitdaging om al deze initiatieven met elkaar te verbinden, te versterken en te verbreden. Zodat D66 klaar is voor de volgende periode van groei. Te beginnen bij de komende twee verkiezingen. Op 19 maart 2014 kiest Nederland haar gemeenteraadsleden en twee maanden later, op 22 mei onze vertegenwoordigers voor het Europees Parlement.

D66 is er klaar voor. De partij is gegroeid, de organisatie staat. Kees Verhoeven is als campagneleider al volop aan de slag. Het komende jaar doen we zoals het er nu naar uit ziet in 35 gemeenten meer mee dan in 2010. Dat betekent dat bijna 95% van de stemgerechtigden in 2014 op D66 of een lijstcombinatie van D66 kan stemmen. Dat is in de geschiedenis van de partij nog nooit zoveel geweest!

Maar we zijn er nog zeker niet. Om verder te groeien, moeten we keihard werken. Iedereen die mij al wat langer kent, weet dat ik niet kan wachten ■

Jan Willem Bertens is behalve Maastrichtenaar, Limburger en Nederlander vooral ook Europeaan. Hij is een groot bewonderaar van ‘het weergaloze project Europa’. Na een internationale carrière als diplomaat en woordvoerder van Buitenlandse Zaken, was hij van 1989 tot 1999 namens D66 lid van het Europees Parlement. De Democraat ging in gesprek met deze ‘oudgediende’.

in gesprek
met
Jan Willem
Bertens

Grenzeloos door heel Europa

Met welke idealen ging u het Europees Parlement in? Voor mij was, en is, het Verenigd Europa van Schuman en Monnet een weergaloos project, ongeëvenaard in de wereldgeschiedenis. Een continent waar landen elkaar gedurende een half millennium teisterden met oorlog en bezetting, louter uit eigenbelang. Het einde van dé oorlog heb ik bewust meegemaakt, evenals het begin van de federale ideeën. Toen ik in de Straatsburgse hemicyclus mijn plaats innam, moest ik aan mijn geschiedenisleraar denken. Hij hield ons optimistisch voor dat de noodzakelijke Europese samenwerking al was begonnen met de stadsbus die zonder oponthoud naar het Belgische Lanaken reed. ‘Jullie reizen straks grenzeloos door heel Europa!’, zij hij dan. Deze historicus organiseerde vanzelfsprekend ook een tochtje naar het platgebombardeerde Aken, waar hij sprak: ‘Wat hier is gebeurd, zullen we nooit opnieuw meemaken’.

U was Europarlementariër van 1989 tot 1999. Wat is voor u het belangrijkste dat u bereikt heeft in die periode? Het is moeilijk één iets specifiek te noemen, ik heb zoveel gedaan wat dat betreft! Toen ik in 1989 in het Europees Parlement kwam, was ik de enige D66’er. Ik sloot mij aan bij de Europese Liberale Groep (ELDR), werd coördinator buitenlandse politiek, vicevoorzitter van de Mensenrechtencommissie, lid van de Milieuc commissie en de delegatie voor Latijns-Amerika. Ik kreeg onder andere het rapport toebedeeld inzake de toetreding van Cyprus – dat uiteindelijk kort na mijn vertrek werd goedgekeurd. Na een spannende strijd met Laurens Jan Brinkhorst koos het congres mij in 1994 wederom als lijsttrekker.

D66 kwam op vier zetels. Tezamen met de zes, toen paarse VVD-vrienden, vormden wij het grootste nationale contingent binnen de ELDR. Als voorzitter van de Commissie Veiligheid en Ontwapening was ik opsteller van een rapport over de uitbanning van landmijnen, dat mede de basis vormde voor de Ottawa Conventie van 1997. Honderden regeringen, (inter)nationale organisaties en gespecialiseerde netwerken hebben zich toen verplicht de productie, handel en gebruik van landmijnen uit te bannen. Dat is voor mij persoonlijk toch wel een bijzondere en belangrijke gebeurtenis geweest.

Op welke dossiers en beleidsterreinen is Europa leidend, dat wil zeggen: wat regelt Europa gezamenlijk en wat regelen de lidstaten individueel? We hebben natuurlijk te maken met het subsidiariteitsbeginsel. Daar sluit ik me volledig bij aan, bepaalde beleidsterreinen blijven het domein van de lidstaten. Als wordt geroepen ‘Brussel komt aan onze pensioenen!’, dan is dat onzin, dat is gewoon niet zo. Nederland kan bijvoorbeeld ook niet worden gedwongen om bepaalde cao’s over te nemen. Maar waar het zaken als milieu en migratie betreft, tja, dat kan je niet als individueel land regelen. Dat zijn complexe, grensoverschrijdende vraagstukken die alleen in Europees verband effectief kunnen worden aangepakt. En in die samenwerking zit juist de kracht van Europa.

De totstandkoming van het Verdrag van Maastricht heeft veel voeten in aarde gehad, hoe heeft dit verdrag de Europese samenwerking verbeterd? Zonder nationaal of stadschauvinisme kan ik

melden dat 'Maastricht' het meest ingrijpende verdrag is (geweest) van de Europese samenwerking. De EEG werd EU, de Economische Monetaire Unie werd in de steigers gezet, de drie pijlers werden opgetuigd voor economische samenwerking, er kwam een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en een gezamenlijk justitie- en politiebeleid. Voorts werd het Unieburgerschap in het leven geroepen, alsmede een sociaal protocol. Eigenlijk teveel om op te noemen dus, waardoor direct duidelijk wordt hoe wezenlijk het Verdrag van Maastricht is geweest voor de Europese Unie.

Werd er in de jaren '90 van de vorige eeuw ook al veel gediscussieerd over de uitbreiding van de Europese Unie? Jazeker en daar hield ik me als lid van de Buitenlandcommissie ook mee bezig. De discussie spitste zich toen overigens vooral toe op de vraag of de Unie eerst moest verdiepen of eerst moest verbreden. Met andere woorden: moest de Europese Unie eerst zo in zijn ankers worden gezet dat deze helemaal onwrikbaar zou zijn met de mogelijkheid voor andere landen om zich hierbij aan te sluiten. Of zouden we de Unie eerst uitbreiden met een x aantal landen om vervolgens gezamenlijk de organisatie in te richten. Zelf ben ik altijd een voorstander geweest van eerst verbreden, omdat de Europese Unie verre van af is.

U staat er om bekend een voorvechter te zijn van de mensenrechten. Hoe kan Europa op dat terrein echt een vuist maken?

Wat bijvoorbeeld veel impact heeft is de Sacharovprijs, die jaarlijks uitgereikt wordt door het Europees Parlement. In 2010 werd de prijs toegekend aan de Cubaan Guillermo Fariñas. Dat genereerde wereldwijde aandacht voor zijn strijd voor de vrijlating van 26 zieke politiek gevangenen. Ik realiseer me uiteraard dat je met een prijs geen einde maakt aan een dictatoriaal bewind en mensonterende omstandigheden, maar inmiddels is de prijs een begrip geworden. Zo'n prijs kan wel de aandacht vestigen op schrijnende situaties en

belangrijke kwesties. Meer in het algemeen denk ik dat het aantal vluchtelingen zal gaan toenemen, voornamelijk door ontwikkelingen op het wereldtoneel. Europa moet een humaan immigratiebeleid voeren. Dat wil niet zeggen dat je de poorten wagenwijd open moet zetten, maar we moeten daar in Europees verband wel efficiënte en goede afspraken over maken.

Tot slot: wat wilt u meegeven aan de D66-lijsttrekker voor de Europese verkiezingen? Zorg dat je een vaderlandslievend, maar tegelijkertijd Europees antwoord hebt op het pure nationalisme. Ik mag dan chauvinistische trekjes vertonen, van eng nationalisme krijg ik een kwalijk gevoel, dat sluit andere mensen uit.

‘Het belangrijkste is en blijft mensen ervan te doordringen dat Nederland gebaat is bij een sterk Europa’

De campagne gaat natuurlijk uitsluitend over wat slecht is aan Europa, waarbij de heersende teneur zal zijn 'dat we wel genoeg Europa hebben nu'. De crisis zal erbij worden gehaald en we zullen weer heel wat sommetjes voorgeschoteld krijgen over wat Brussel ons wel niet kost. Het belangrijkste is en blijft mensen ervan te doordringen dat Nederland gebaat is bij een sterk Europa, met name omdat Europa als Unie en continent moet overleven in de competitie met Brazilië, Rusland, India en China ■

► De D66-fractie in het Europees Parlement van 1994-1999

v.l.n.r.
Johanna Boogerd
Laurens Jan Brinkhorst
Jan Willem Bertens
Doeke Eisma

Mariska Schulte [18] woont in Wateringen en zit in het tweede jaar van de mbo-opleiding Juridisch Openbaar Bestuur. Ze werd op haar 15e combi-lid van D66 en de Jonge Democraten (JD).

Nog maar 15 jaar oud en toen al lid van D66 en de JD: je was er vroeg bij! Haha, ja, dat hoor ik vaker. Ik werd lid na een snuffelstage bij de D66-fractie in het Europees Parlement. Tijdens mijn stage leerde ik veel over D66 en de standpunten van de partij. Ik merkte dat ik me goed kon vinden in veel van die standpunten en besloot daarom lid te worden.

Welke standpunten van D66 spreken je in het bijzonder aan? Ik voel me thuis bij D66 omdat ik de vrijheden van het individu erg belangrijk vind en D66 zich daar ook hard voor maakt. De recente ontwikkelingen in Rusland maken wederom duidelijk hoe belangrijk het is dat iedereen zichtbaar zichzelf kan zijn, ongeacht geslacht, afkomst, religie of geaardheid. Ik heb contact met een aantal Russen, sommigen van hen zijn homo. Vaak hoor ik hoe hard het is voor homo's om in Rusland te leven, wonen en werken. Triest en onacceptabel als je het mij vraagt. D66 moet dan ook keihard blijven knokken voor homorechten en de vrijheden van het individu.

Volgend jaar vinden de verkiezingen voor het Europees Parlement plaats. Hoe zou jij het belang van die verkiezingen uitleggen? Dat is simpel: er zijn heel veel problemen die niet bij de Nederlandse grens eindigen of daar kunnen worden tegengehouden. Dat vergeten mensen vaak. Europa is dan ook heel belangrijk, onmisbaar misschien wel. Veel problemen kunnen alleen gezamenlijk effectief worden aangepakt.

Wie is je politieke held? Dat is Sophie in 't Veld. Zij heeft een enorme dossierkennis, maar ook doorzettingsvermogen. Dat is volgens mij heel belangrijk. Als iets niet rechtsom kan of lukt, probeert Sophie het linksom. Dat vind ik inspirerend.

Ik ben
D66

Democraat is het ledenmagazine van de politieke vereniging Democraten 66 en wordt verspreid onder al haar leden. Democraat verschijnt drie keer per jaar. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van D66 worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd.

Wilt u uw lidmaatschap van D66 opzeggen, stuur dan een e-mail naar ledenadministratie@d66.nl

eindredacteur
Pim van Mierlo

redactie
Maaïke Alleblas
Jan Remmert Fröling
Anita van Rootselaar
Mark Snijder
Roel van den Tillaart
Kristina Ullrich

fotografie
Sebastiaan ter Burg
Hollandse Hoogte
Jeroen Idema
Michel Mees

vormgeving
de ontwerpvlot

druk
QuantesArtoos, Rijswijk

oplage
25.000 exemplaren
Den Haag, september 2013

redactieadres
Landelijk Bureau D66
Postbus 660
2501 CR Den Haag

Heeft u een vraag of opmerking voor de redactie? Stuur dan een e-mail naar democraat@d66.nl of bel naar 070 356 60 66

Deze Democraat is gedrukt op 80 grams **CyclusPrint**, een 100% recycled papier. Door te kiezen voor dit papier in plaats van een niet-recycled papier vermindert de milieu-impact met:

